

**NÁRODNÍ PROGRAM REFORM
ČESKÉ REPUBLIKY**

2008 - 2010

ČESKÁ REPUBLIKA
říjen 2008

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	4
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	6
I. ÚVOD	7
II. VÝVOJ ČESKÉ EKONOMIKY	9
III. MAKROEKONOMICKÁ ČÁST	15
IG 1 Zajistit hospodářskou stabilitu pro udržitelný růst	16
IG 2 Zajistit hospodářskou a fiskální udržitelnost jako základ pro zvýšení zaměstnanosti	17
IG 3 Podporovat efektivní rozdělování zdrojů zaměřené na růst a zaměstnanost	20
IG 4 Zajistit, aby vývoj mezd přispíval k makroekonomické stabilitě a růstu	22
IG 5 Podporovat větší soudržnost mezi makroekonomickou a strukturální politikou a politikou zaměstnanosti	22
IG 6 Přispívat k dynamickému a řádnému fungování HMU	23
IV. MIKROEKONOMICKÁ ČÁST	24
IG 7 Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a vývoje, zejména ze strany soukromého sektoru	24
IG 8 Usnadnit inovace ve všech podobách	28
IG 9 Usnadnit zavádění a efektivní využívání informačních a komunikačních technologií a vybudovat všem přístupnou informační společnost	36
IG 10 Posílit konkurenční výhody průmyslové základny	40
IG 11 Podporovat udržitelné využívání zdrojů a posilovat vzájemné působení mezi ochranou životního prostředí a hospodářským růstem	41
IG 12 Rozšířit a prohloubit vnitřní trh	44
IG 13 Zajistit otevřené a konkurenceschopné trhy uvnitř i vně Evropy a využívat výhod globalizace	46
IG 14 Vytvořit příznivější podnikatelské prostředí a podpořit soukromou iniciativu prostřednictvím zlepšení právních úprav	47
IG 15 Propagovat podnikatelskou kulturu a vytvořit prostředí podporující malé a střední podniky	50
IG 16 Rozšířit, zlepšit a propojit evropskou infrastrukturu a dokončit schválené prioritní přeshraniční projekty	54
V. ČÁST ZAMĚSTNANOST	61
IG 17 Provádět politiky zaměstnanosti	62
IG 18 Podporovat celoživotní přístup k práci	64
IG 19 Zajistit inkluzivní trhy práce, zvýšit přitažlivost práce a zajistit, aby se osobám hledajícím zaměstnání, včetně osob znevýhodněných, a neaktivním osobám vyplatilo pracovat	66
IG 20 Zlepšit přizpůsobování se potřebám trhu práce	68

IG 21	Podporovat flexibilitu kombinovanou s jistotou zaměstnání a zmírnit segmentaci trhu práce, s náležitým přihlédnutím k úloze sociálních partnerů.....	69
IG 22	Zajistit vývoj nákladů na pracovní sílu a metody stanovování mezd podporující zaměstnanost.....	70
IG 23	Zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu.....	71
IG 24	Přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům	75
VI. VAZBA NPR A OPATŘENÍ FINANCOVANÝCH ZE SF EU		79

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CRM	Centrální registrační místa
CEFIF	Centrum fiktivních firem
CIP	Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace (Competitiveness and Innovation Programme)
EA	Eurozóna (Euro Area)
EACI	Výkonná agentura pro konkurenceschopnost a inovace (Executive Agency for Competitiveness and Innovation)
ECVET	Evropský systém přenosu kreditu v odborném vzdělávání (European Credit System for Vocational Education and Training)
EIB	Evropská investiční banka (European Investment Bank)
EIF	Evropský investiční fond (European Investment Fund)
EIS	Evropské inovační skóre (European Innovation Scoreboard)
EPO	Evropský patentový úřad (European Patent Office)
EQF	Evropský kvalifikační rámec (European Qualifications Framework)
ERA	Evropský výzkumný prostor (European Research Area)
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund)
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism II)
ERTMS	Evropský systém řízení železničního provozu (European Rail Traffic Management System)
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
ESFRI	Evropské strategické fórum pro výzkumnou infrastrukturu (European Strategy Forum on Research Infrastructures)
ETAP	Program podpory environmentálních technologií (Environmental Technologies Action Plan)
EURES	Evropské služby zaměstnanosti (European Employment Services)
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen (Harmonised Index of Consumer Prices)
HMU	Hospodářská a měnová unie
ICT	Informační a komunikační technologie
IG	Integrované hlavní směry (Integrated Guidelines)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organisation)
INOTECH	Strategie inovačních technologií v dopravě
ITS	Inteligentní dopravní systémy a služby (Intelligent Transport Systems and Services)
JSDI	Jednotný systém dopravních informací
MAP	Víceletý program pro podniky a podnikání (Multi-annual Programme for Enterprise and Entrepreneurship)
MiFID	Směrnice o trzích finančních instrumentů (Markets and Financial Instruments Directive)
MSP	Malé a střední podniky
MTO	Střednědobý rozpočtový cíl (Medium Term Objective)
NDIC	Národní dopravní informační a řídicí centrum
NPR	Národní program reforem
NSK	Národní soustava kvalifikací
NUTS	Územní statistická jednotka (Nomenclature Unit of Territorial Statistic)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OP	Operační program

OZE	Obnovitelné zdroje energie
p.b.	Procentní body
PPS	Standard kupní síly (Purchasing Power Standard)
RIA	Metoda hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Assessment)
RIS	Říční informační systém
ROP	Regionální operační program
RVP	Rámcový vzdělávací program
SCP/SIP	Akční plán k udržitelné spotřebě a výrobě a udržitelné průmyslové politice (Action Plan on Sustainable Consumption and Production and Sustainable Industrial Policy)
SII	Souhrnný inovační index (Summary Innovation Index)
ŠVP	Školní vzdělávací program
TEN-T	Transevropské dopravní síť (Trans-European Transport Network)
UNIV	Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé
USPTO	Úřad patentů a ochranných známek Spojených států (United States Patent and Trademark Office)
VaV	Výzkum a vývoj
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organisation)

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

<i>Tab. 1 Rozklad relativní ekonomické úrovně</i>	11
<i>Tab. 2 Alokace programů Operačního programu Podnikání a inovace 2007-2013</i>	35
<i>Tab. 3 Earmarking v operačních programech 2007-2013</i>	81
<i>Graf 1. Reálný růst HDP (meziroční růst v %)</i>	9
<i>Graf 2. Spotřebitelské ceny (meziroční růst v %)</i>	9
<i>Graf 3. Zaměstnanost (meziroční růst v %)</i>	10
<i>Graf 4. Běžný účet / HDP (v %)</i>	10
<i>Graf 5. Relativní ekonomická úroveň v paritě kupní síly (v %)</i>	11
<i>Graf 6. Příspěvky ke změně relativní pozice ČR k EA 12 (průměrná roční změna v p.b.)</i>	11
<i>Graf 7. Hodinová produktivita práce (relativní úroveň v paritě kupní síly vzhledem k eurozóně v %)</i>	12
<i>Graf 8. Jednotkové náklady práce (relativní úroveň vzhledem k eurozóně v %)</i>	12
<i>Graf 9. Využití práce (relativní úroveň počtu odpracovaných hodin na obyvatele vůči eurozóně v %)</i>	12
<i>Graf 10. Podíl obyvatelstva v produktivním věku (15-64) na počtu obyvatel celkem (v %)</i>	13
<i>Graf 11. Průměrná týdenní odpracovaná doba (v plném úvazku v hodinách)</i>	13
<i>Graf 12. Míra ekonomické aktivity (podíl pracovní síly na počtu obyvatel ve věku 15-64 let)</i>	13
<i>Graf 13. Míra zaměstnanosti (podíl zaměstnaných na počtu obyvatel ve věku 15-64 let)</i>	13
<i>Graf 14. Míra nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných na pracovní síle)</i>	14
<i>Graf 15. Souhrnný inovační index (2007)</i>	29
<i>Graf 16. Hnací síly inovací (2007)</i>	30
<i>Graf 17. Tvorba znalostí (2007)</i>	30
<i>Graf 18. Inovace a podnikání (2007)</i>	31
<i>Graf 19. Aplikace (2007)</i>	31
<i>Graf 20. Duševní vlastnictví (2007)</i>	32
<i>Graf 21. Výdaje na informační technologie - v % HDP (2006)</i>	37
<i>Graf 22. Výdaje na telekomunikační technologie – v % HDP (2006)</i>	37
<i>Graf 23. Penetrace širokopásmového připojení k internetu (broadband) - celkový počet uživatelů v % populace, (2007)</i>	38
<i>Graf 24. E-government: dostupnost online – % základních veřejných služeb (2007)</i>	38
<i>Graf 25. Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie</i>	43
<i>Graf 26. Podíl malých a středních podniků (MSP) na HDP a na celkovém objemu investic (v %)</i>	51

I. ÚVOD

Lisabonský rok 2007

Realizace kroků, které přispějí k naplňování cílů obnovené Lisabonské strategie, pokračovala v rámci prvního cyklu 2005-2008 i v loňském roce. Jeho začátek byl již tradičně věnován přípravě jarního zasedání Evropské rady, kdy v rámci jednotlivých formací Rady byla projednávána pravidelná Výroční zpráva (Annual Progress Report), kterou Evropská komise zveřejnila v polovině prosince 2006. Tato zpráva, která hodnotí dosažený pokrok při realizaci strukturálních reforem jak na celoevropské, tak zejména národních úrovních, konstatovala, že implementace Lisabonského procesu začíná přinášet výsledky. Vyzývala rovněž členské země, aby využily hospodářského oživení a urychlily realizaci svých reformních plánů. Součástí Zprávy pak byla i jednotlivá doporučení členskými státem, tzv. Country Specific Recommendations. Česká republika byla vyzvána ke zlepšování dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, zvyšování a zefektivnění veřejných výdajů na výzkum a vývoj, zvýšení jistoty a pružnosti na trhu práce a rovněž ke zvýšení diverzifikace nabídky terciárního vzdělávání.

Jarní Evropská rada potvrdila, že je nutné pokračovat ve strukturálních reformách, konsolidaci veřejných rozpočtů, posílení čtyř svobod v rámci vnitřního trhu, zlepšování rámcových podmínek pro inovace a také v podpoře systému pobídek v duchu hesla „make the work pay“ (tedy aby se práce vyplácela). Evropská rada rovněž formulovala několik nezbytných kroků pro oblast energetické politiky a změny klimatu. Konkrétně se jedná o přijetí takových legislativních opatření, která povedou ke snížení objemu vypouštěných emisí skleníkových plynů o 20 % do roku 2020 oproti úrovni z roku 1990. Do roku 2020 se má také zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie na celém území EU na 20 % a podíl biopaliv na celkové spotřebě paliv v pozemní dopravě má dosáhnout 10 %. Jednotlivé země byly zároveň vyzvány k postupnému snížení transpozičního deficitu směrnic vnitřního trhu na úroveň 1 % do roku 2009. Evropská unie také definovala cíl v oblasti administrativní zátěže plynoucí z evropské legislativy - ta by měla do roku 2012 klesnout o 25 %. Členské státy byly následně vyzvány, aby si stanovily vlastní cíle na národní úrovni do roku 2008.

Jedním z nejvíce diskutovaných témat byla v průběhu loňského roku zejména příprava nového lisabonského cyklu 2008-2010, tedy debata nad definováním hlavních směrů hospodářské politiky Společenství. Současně byl předchozí rok poznamenán výzvami vyplývajícími z probíhající globalizace. Obě témata se stala předmětem setkání národních lisabonských koordinátorů, které se uskutečnilo dne 18. září 2007 v Bruselu. Téma globalizace bylo také předmětem příspěvku Evropské komise k říjnovému setkání hlav států a předsedů vlád a stalo se mimo jiné předmětem deklarace, která byla přijata jako součást závěrů prosincové Evropské rady.

V prosinci roku 2007 Evropská komise zveřejnila svou Výroční zprávu o pokroku realizace strukturálních reforem, jejíž součástí byl, kromě pravidelných hodnocení členských států, také aktualizovaný návrh „Integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost“ (tzv. Integrated Guidelines – IG) a návrh „Lisabonského programu Společenství na období 2008-2010“. Zpráva konstatovala, že Lisabonská strategie díky implementaci strukturálních reforem skutečně přispívá k výraznému zvýšení výkonnosti hospodářství Evropské unie. Mezi hlavní úspěchy pak řadí zejména zrychlení celkového růstu HDP, nárůst počtu pracovních míst, snížení rozpočtových schodků a veřejného dluhu. Naproti tomu nedostatečný pokrok je sledován v oblasti investic do informačních a komunikačních technologií a jejich využívání pro

zvýšení produktivity, v provádění směrnic týkajících se vnitřního trhu a v zlepšování právního rámce pro ochranu duševního a průmyslového vlastnictví. Nedostatky jsou spatřovány také ve zlepšování podnikatelského prostředí, systému vzdělávání a mobility na trhu práce. Zpráva o pokroku také vyzvala k naplňování závazků vyplývajících z Kjótského protokolu a závěrů jarní Evropské rady v roce 2007. Současně pak definovala klíčová opatření pro nové období 2008-2010 v rámci čtyř prioritních oblastí, kterými jsou: investice do lidských zdrojů a modernizace trhu práce; podnikatelské prostředí; investice do oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací; energetika a změna klimatu.

V případě České republiky se doporučení Evropské komise, podobně jako v minulém roce, týkají zejména dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí související s reformou důchodového systému a systému zdravotní péče a též splňování cílů v oblasti veřejných výdajů na výzkum a vývoj včetně zvyšování jejich efektivního vynaložení. Zmíněna je také modernizace ochrany zaměstnanosti a zvyšování flexibility trhu práce. Mezi problematické oblasti k řešení Evropská komise dále řadí zlepšení ochrany práv k duševnímu vlastnictví, urychlení pokroku v oblasti informačních a komunikačních technologií a zlepšení přístupu k finančním prostředkům pro inovační podniky, zejména nezbytným rozvojem trhu rizikového kapitálu.

Koordinační mechanismus

Pro koordinaci lisabonského procesu a naplňování jeho cílů v České republice byl již v roce 2003 jmenován národní lisabonský koordinátor. Po přijetí nového cyklu řízení Lisabonské strategie pro růst a pracovní místa jarní Evropskou radou v březnu roku 2005 byla národnímu koordinátorovi rovněž určena hlavní úloha nejen za zpracování Národního programu reformy ČR pro období 2005-2008, ale i za plnění stanovených opatření. V návaznosti na jmenování nové vlády v lednu roku 2007 přešla odpovědnost za koordinaci Lisabonské strategie v České republice na místopředsedu vlády pro evropské záležitosti, který byl zároveň pověřen i vypracováním nového Národního programu reformy ČR na období 2008-2010.

Na pracovní úrovni se koordinace Lisabonské strategie v České republice provádí prostřednictvím meziresortní Horizontální pracovní skupiny k Národnímu programu reformy. Ta vznikla v roce 2005 s cílem formulovat Národní program reformy pro období 2005-2008. Pro zefektivnění celé koordinační struktury byla v roce 2007 do činnosti pracovní skupiny zapojena další ministerstva zodpovědná za konkrétní opatření v rámci jednotlivých oblastí (tj. makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti). Tímto rozšířením Horizontální pracovní skupiny se opatření Národního programu reformy lépe provázala s dalšími dokumenty strategické povahy, zejména pak s koncepcemi v oblastech vzdělávání, rozvoje infrastruktury, reformy regulatorního prostředí a čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie.

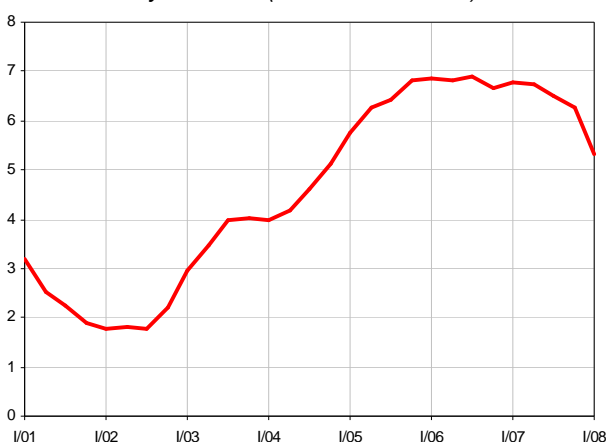
Na přípravě Národního programu reformy rovněž spolupracují partnerské organizace, tj. hospodářští a sociální partneři, zástupci krajů, regionů a nevládních organizací. Tento přístup byl rovněž základem jak pro implementaci přijatých opatření, tak pro následné hodnocení dosaženého pokroku. Řada projektů, které přispívají k plnění priorit Národního programu reformy, se realizuje v úzké spolupráci s občanskými a profesními organizacemi a na regionální úrovni jsou poté zapojeny orgány místní samosprávy. Národní program reformy ČR 2008-2010 byl také projednáván v rámci plenární schůze Rady hospodářské a sociální dohody konané dne 10. října 2008. Zástupci odborových organizací během jednání vyslovili s předkládaným materiálem nesouhlas. Důvodem tohoto nesouhlasu je dlouhodobá kritika a odmítání vládních reformních kroků.

II. VÝVOJ ČESKÉ EKONOMIKY

Česká republika v posledních letech procházela obdobím příznivého ekonomického vývoje. Meziroční růst české ekonomiky v roce 2007 dosáhl tempa 6,6 % a období let 2005 až 2007 patří z ekonomického hlediska k nejpříznivějším v historii ČR (viz Graf 1.). V 1. čtvrtletí 2008 byla dynamika HDP obdobná jako růst potenciálního produktu (5,3 % meziročně a 0,9 % mezičtvrtletně, vše sezónně upraveno), ve 2. čtvrtletí pak růst dosáhl meziročně úrovně 4,6 % (0,9 % mezičtvrtletně). Značný předstih tempa ekonomického růstu České republiky před tempem Evropské unie jako celku urychlil proces reálné konvergence a ekonomická úroveň ČR měřená HDP na obyvatele v PPS¹ se ve vztahu k průměru EU27 stále zvyšuje. Nositelem růstu byla v roce 2007 převážně domácí poptávka, v posledních dvou čtvrtletích roku 2008 se však zvýšil příspěvek zahraničního obchodu k růstu a dosáhl 3,1 p.b. Zlepšení směnných relací v roce 2007 zvýšilo dynamiku reálného hrubého domácího důchodu nad dynamiku HDP, nicméně od 4. čtvrtletí 2007 se směnné relace zhoršují. Tempo růstu potenciálního produktu, zejména díky robustnímu příspěvku souhrnné produktivity výrobních faktorů, dosahuje hodnoty přes 5 %. Na konci roku 2005 došlo k uzavření záporné produkční mezery a současná pozice české ekonomiky je dána cca 1,5 % kladnou mezerou v 1. pololetí 2008 při vrcholu růstového cyklu v 1. čtvrtletí 2007.

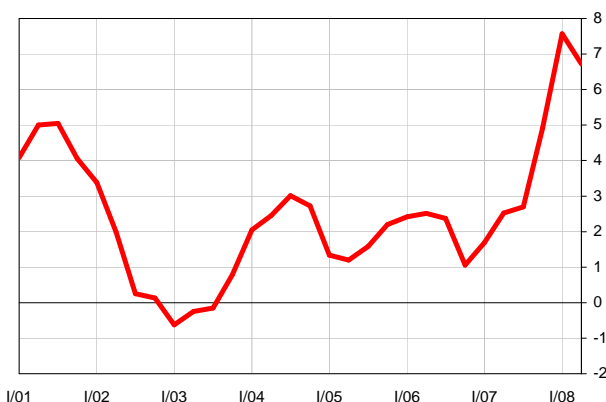
V souvislosti se značným růstem světových cen energií a potravin se podobně jako v jiných ekonomikách EU začala inflace od 3. čtvrtletí 2007 zvyšovat (viz Graf 2.). V roce 2007 dosáhla průměrná roční míra inflace na bázi HICP² 3,0 %. V červnu 2008 se meziročně zvýšila hladina spotřebitelských cen o 6,6 %, když jednorázová opatření administrativního charakteru³ přispěla k růstu inflace více než polovinou. Dlouhodobě je takto měřená inflace tažena zejména náklady na bydlení.

Graf 1. Reálný růst HDP (meziroční růst v %)

1,5 % kladnou mezerou v 1. pololetí 2008 při

Graf 2. Spotřebitelské ceny (meziroční růst v %)

¹ Standard kupní síly (Purchasing Power Standard – PPS) je měnová jednotka, v níž se navzájem vyrovnávají rozdíly mezi kupní silou jednotek národních měn členských zemí EU podle stavu po jejím rozšíření k 1. 1. 2007 na EU27.

² Harmonizovaný index spotřebitelských cen (Harmonised Index of Consumer Prices – HICP)

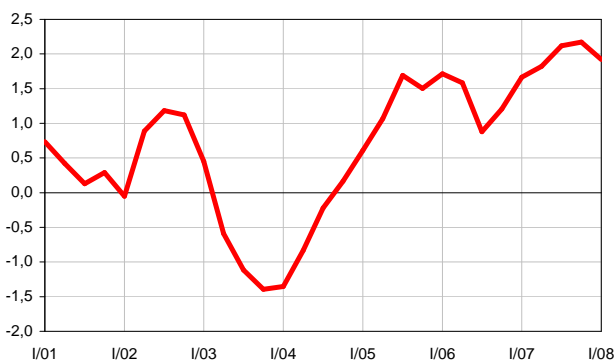
³ Administrativními opatřeními je chápáno zvýšení snížené sazby DPH, zavedení poplatků ve zdravotnictví, zvýšení regulovaného nájemného a dalších regulovaných cen v oblasti bydlení.

Na trhu práce je patrný pozitivní trend, jelikož zaměstnanost se (podle výběrového šetření pracovních sil) od 4. čtvrtletí 2004 meziročně zvyšuje v souvislosti s růstem HDP i institucionálními opatřeními (viz Graf 3.). Za celý rok 2007 vzrostla celková zaměstnanost osob v produktivním věku (15 - 64 let) o 1,9 % při mírném snížení míry ekonomické aktivity o 0,5 p.b. na 69,8 % a růstu míry zaměstnanosti osob v produktivním věku (15 - 64 let) o 0,8 p.b. na 66,1 %. V 1. pololetí 2008 dosáhl růst zaměstnanosti 1,9 %.

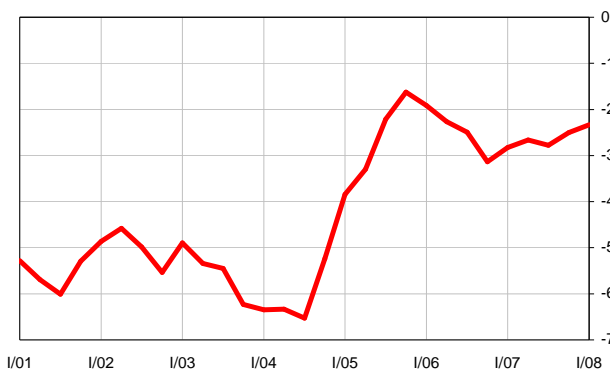
Mezinárodně srovnatelná míra nezaměstnanosti dosáhla vrcholu 8,4 % v 1. čtvrtletí 2004 a od té doby se razantně snižuje. Ve 2. čtvrtletí 2008 míra nezaměstnanosti klesla na 4,2 %, což je meziročně nižší úroveň o 1,1 p.b. a zároveň nejnižší míra za posledních 10 let.

Vnější ekonomická rovnováha, jež je posuzována podle běžného účtu platební bilance, zaznamenala v letech 2005 až 2007 oproti předchozím rokům výrazné zlepšení v důsledku rostoucího přebytku obchodní bilance (viz Graf 4.). Na silný růst českých exportů příznivě působil příliv přímých zahraničních investic v předchozích letech i vstup České republiky do Evropské unie. V roce 2007 dosáhl deficit běžného účtu 1,8 % HDP při přebytku výkonové bilance 5,0 % HDP. Hlavním zdrojem deficitu běžného účtu se stala bilance výnosů, tzn. čistý odliv prvotních důchodů ve formě mezd, repatriovaných a reinvestovaných zisků a úroků do zahraničí. Toto se potvrdilo i v 1. pololetí 2008, kdy se deficit běžného účtu zhoršil na 2,5 % HDP při přebytku výkonové bilance 5,5 %. Z hlediska národní ekonomiky je deficit běžného účtu výsledkem nedostatečných národních úspor v jejich vztahu k investicím. Tato mezera musí být financována zahraničními zdroji. Zatímco podnikatelský sektor výrazně zvýšil svoji schopnost vytvářet úspory, domácnosti ji naopak značně snížily a jejich míra úspor je ve srovnání s vyspělými zeměmi EU na velmi nízké úrovni.

Graf 3. Zaměstnanost (meziroční růst v %)

Graf 4. Běžný účet platební bilance (v % HDP)

Česká ekonomika rostla v posledních letech podstatně rychleji oproti průměru ekonomik zemí Evropské unie. Za období let 2000–2007 dosáhla průměrného tempa růstu 4,1 % proti 2,2 % v zemích EU27 a 1,8 % v EA12⁴. Relativní úroveň výkonu české ekonomiky na obyvatele vůči

⁴ Země eurozóny před vstupem Slovinska. V současné době má eurozóna 15 členů, od 1. 1. 2009 se jejím šestnáctým členem stává Slovensko.

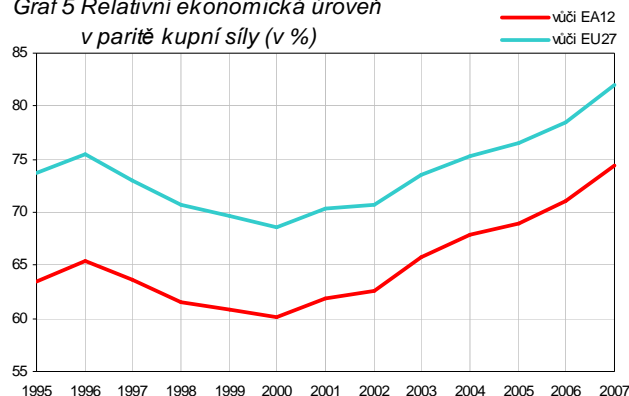
průměru EU27 měřená paritou kupní síly se ze 68,1 % v roce 2000 zvýšila v roce 2007 na úroveň 81,9 % (viz Graf 5.).

Relativní pozici České republiky vyjádřenou tímto ukazatelem lze podle principů růstového účetnictví dezagregovat na pozici v hodinové produktivitě práce a ve využití práce, měřené v počtu odpracovaných hodin na 1 obyvatele (viz Tabulka 1)⁵. Využití práce lze dále rozložit na vliv průměrného počtu opracovaných hodin, míry nezaměstnanosti, ekonomické aktivity a demografický faktor, tj. strukturní podíl počtu obyvatel v produktivním věku 15-64 let na populaci.

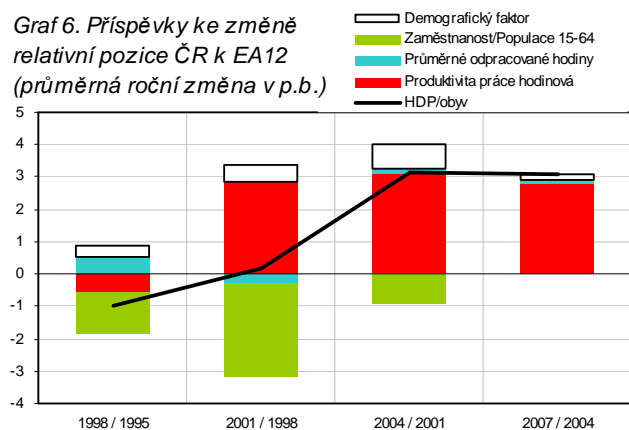
Tabulka 1. Rozklad relativní ekonomické úrovně

	EA12 = 100		EU27 = 100	
	2002	2007	2002	2007
Ekonomická úroveň	62,6	74,4	70,6	81,9
Produktivita práce hodinová	46,9	55,4	55,3	64,2
Využití práce	133,5	134,3	127,7	127,7
Průměrné odpracované hodiny	119,9	121,0	114,1	115,3
Míra nezaměstnanosti	101,5	102,3	102,1	101,9
Ekonomická aktivity	103,4	98,3	102,2	98,8
Demografický faktor	106,3	108,5	105,7	107,6

Graf 5 Relativní ekonomická úroveň v paritě kupní síly (v %)

Graf 6. Příspěvky ke změně relativní pozice ČR k EA12 (průměrná roční změna v p.b.)

v roce 2007.

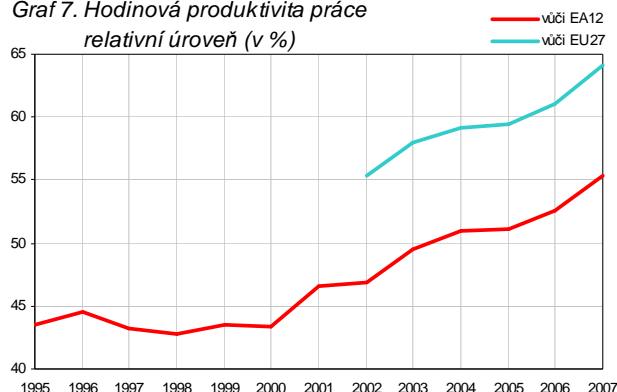
Konvergence produktivity práce je podmíněna zlepšením konkurenceschopnosti českých ekonomických subjektů. **Konkurenční výhoda** české ekonomiky je stále založena na nízkých nákladech na pořízení výrobních faktorů, o čemž svědčí úroveň **jednotkových nákladů práce** vyjádřená v Grafu 8. (podíl náhrad na zaměstnance v kurzovém vyjádření k produktivitě práce z

Graf 6. pak znázorňuje příspěvky jednotlivých faktorů konvergence v čase. Z obrázku je patrné, že stěžejním faktorem reálné konvergence (s výjimkou počátečního období) byla relativní hodinová produktivita práce. Od roku 2001 je proces vyrovnávání ekonomické úrovně stále méně bržděn vývojem zaměstnanosti. Mírně kladný je příspěvek demografického faktoru.

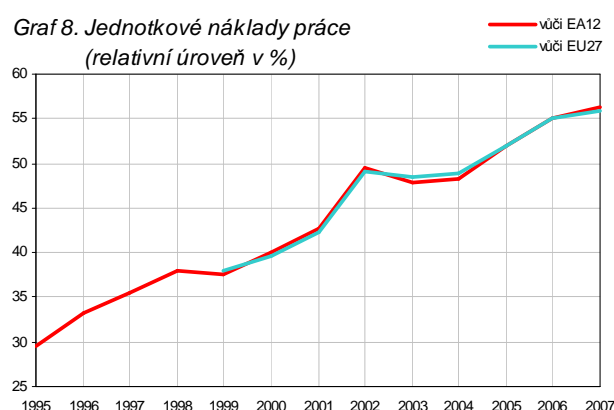
Rozdíl v ekonomické úrovni ČR oproti „starým“ členským zemím EU je, obdobně jako v ostatních nových členských ekonomikách, dán markantně nižší **hodinovou produktivitou práce** (viz Graf 7.). Je stále ještě výsledkem technologické zaostalosti vzniklé v období centrálně plánované ekonomiky vlivem neefektivní alokace výrobních faktorů. Procesy transformace, privatizace a restrukturalizace ekonomiky, vytvoření institucí tržní ekonomiky, transfer technologií a adaptace ekonomických subjektů na nové podmínky vytvořily prostředí umožňující stále rychlejší **zmenšování rozdílů v úrovni produktivit.** Hodinová produktivita se v české ekonomice začala razantně zvyšovat až v období po roce 2000, kdy vzrostla z 43,4 % průměru EA12 na 55,4 %

⁵ Data za jednotlivé faktory pro EU27 před rokem 2002 nejsou k dispozici.

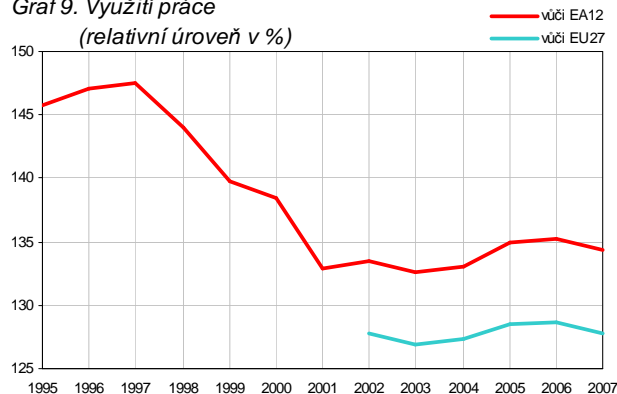
Graf 7. Hodinová produktivita práce
relativní úroveň (v %)

Graf 8. Jednotkové náklady práce
(relativní úroveň v %)

Graf 9. Využití práce
(relativní úroveň v %)

z ekonomického pohledu velmi příznivá **demografická struktura**. Zatímco v průměru zemí EU27 se podíl populace ve věku 15 – 64 let dlouhodobě pohybuje okolo 66 % a spíše klesá, podíl obyvatel v produktivním věku v ČR vzrostl z 68 % v roce 1995 na více než 71 % v roce 2007 (viz Graf 10). Další vývoj bude určovat na jedné straně imigrace převážně lidí v produktivním věku, na druhé straně stárnutí populace vlivem rostoucí střední délky života. Podle současných odhadů by vrcholu pozitivního působení demografického faktoru mělo být dosaženo v roce 2009. Reakce na tento vývoj by vedle již schváleného prodloužení statutárního věku odchodu do důchodu měla spočívat v dalším přizpůsobení důchodového systému, v podpoře vyšší

HDP v PPP⁶). Postupně však z objektivních důvodů vlivem posilování reálného směnného kurzu dochází k vyčerpávání této výhody. Relativní jednotkové náklady práce se mezi roky 1995 až 2007 zvýšily ve vztahu k EA12 z cca 30 % na více než 56 %, tedy téměř dvojnásobně. Vedle rychlejšího růstu mezd v ČR se zde projevuje i nominální zhodnocení směnného kurzu CZK/EUR.

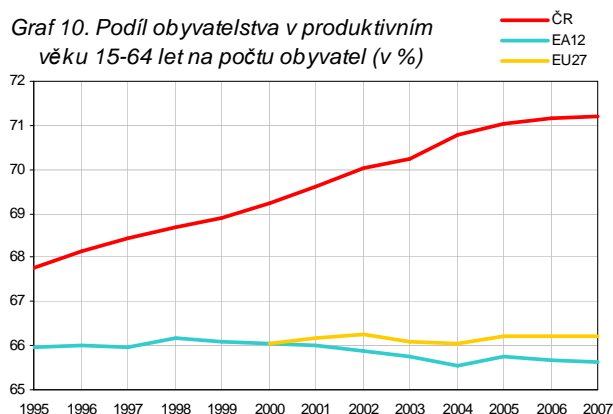
Z dlouhodobé perspektivy stabilního ekonomického výkonu je tedy nezbytné, aby se uskutečnil přechod na **kvalitativně založenou konkurenceschopnost**. Současně je zapotřebí, aby v rámci Lisabonské strategie došlo k vytváření příznivého prostředí pro podporu znalostní ekonomiky, a to např. prostřednictvím investic do vědy, výzkumu a vývoje, rozšiřováním a zvyšováním kvality terciárního vzdělávání, nárůstem počtu výzkumných pracovníků, zefektivňováním vědeckých a výzkumných činností či hlubším využíváním moderních prostředků informačních technologií.

Relativně nízká úroveň produktivity práce je částečně kompenzována velmi vysokým **využitím práce** (počet odpracovaných hodin na obyvatele jako podíl relativní ekonomické úrovně a relativní produktivity práce), viz Graf 9. Po přibližně konstantním vývoji této relace k EA12 (v průměru 134 %) od roku 2001 se relativní využití práce po roce 2004 mírně zvýšilo. V roce 2007 však tato relace oproti předchozímu roku znovu poklesla o cca 1 p.b. Úkolem politik na trhu práce by mělo být v optimálním případě udržet současný příznivý stav.

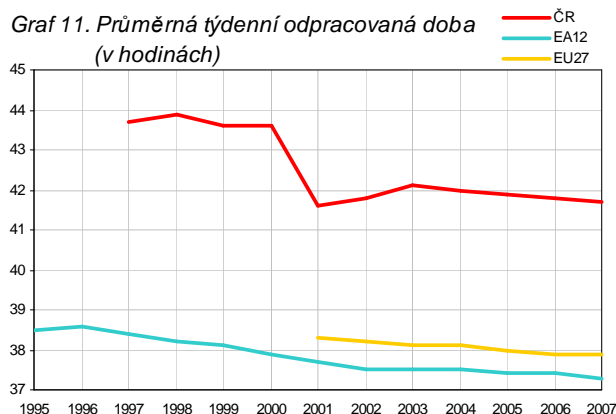
Významným, byť pouze dočasným, faktorem vyššího využití práce v české ekonomice je

⁶ Parita kupní síly (Purchasing Power Parity – PPP)

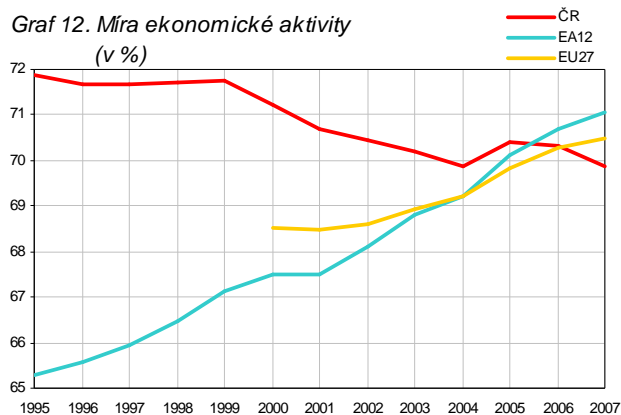
Graf 10. Podíl obyvatelstva v produktivním věku 15-64 let na počtu obyvatel (v %)

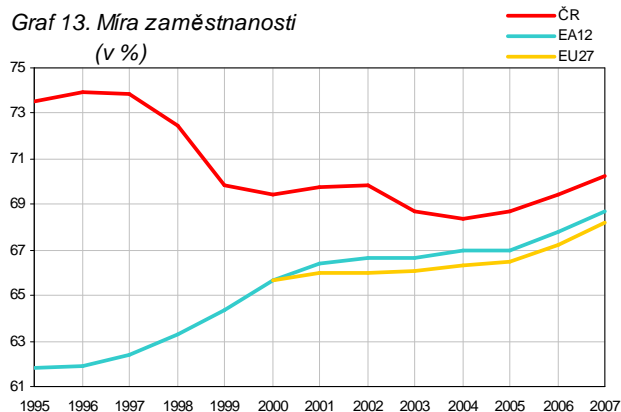
Graf 11. Průměrná týdenní odpracovaná doba (v hodinách)

Graf 12. Míra ekonomické aktivity (v %)

Graf 13. Míra zaměstnanosti (v %)

ekonomické aktivity v předdůchodovém a důchodovém věku a ve zpružnění trhu práce pro zajištění potřeb ekonomiky při nižším počtu obyvatel v práceschopném věku. Svoji významnou úlohu jistě sehrají i politiky celoživotního vzdělávání a jiná opatření ke zvýšení či udržení zaměstnatelnosti pracovníků.

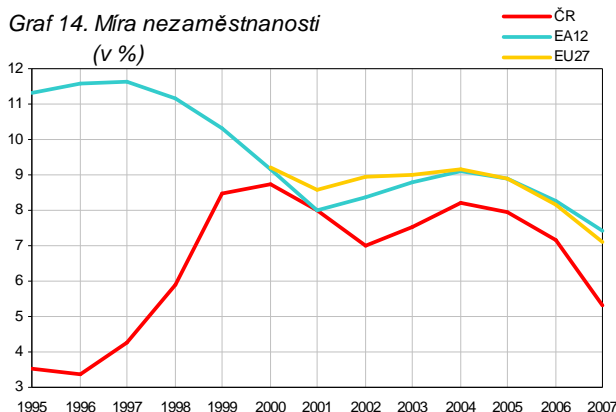
Nejvýznamnějším faktorem vysokého využití práce v ČR je vysoký počet odpracovaných hodin na zaměstnanou osobu (viz Graf 11.). Skutečná průměrná délka pracovní doby je v české ekonomice tradičně vysoká. Navíc je u podnikatelských subjektů (převážně podnikatelů bez zaměstnanců) průměrná obvyklá i skutečná odpracovaná doba podstatně vyšší než u osob v zaměstnaneckém poměru. Výrazně nižší (vzhledem ke „starým“ zemím EU) je v rámci české ekonomiky počet zkrácených pracovních úvazků, obdobně jako délka dovolené a počet svátků.

Značná část poklesu relativního využití práce vycházela z vývoje míry ekonomické aktivity (podíl pracovní síly na populaci 15 – 64 let), viz Graf 12. Trend jejího vývoje v ČR je opačný oproti vývoji zemí eurozóny a EU27. Vedle pozitivních jevů, jako je zvýšení podílu mladých lidí, kteří se účastní sekundárního a terciárního stupně vzdělávání (a které je nutné vnímat jako investici do znalostí) a nárůstu počtu žen na mateřské a rodičovské dovolené zejména v posledních dvou letech, se zde projevují i jevy negativní – nízká motivace k práci či závislost některých skupin obyvatelstva na pobírání sociálních dávek.

Míra zaměstnanosti (podíl celkového počtu pracovníků na populaci ve věku 15 – 64 let), znázorněná v Grafu 13, je ovlivňována pozicí české ekonomiky v hospodářském cyklu. Vysoká poptávka po práci vlivem dynamického ekonomického růstu se převážně v poslední době projevuje rychle rostoucím zaměstnáváním cizích státních příslušníků. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti vzrostl z 3,3 % v roce 2000 na 5,6 % v roce 2007. Dále se pozitivně projevovalo širší zapojování osob

v důchodovém věku a studentů. Pozitivní vývoj v roce 2006 byl rovněž zaznamenán u osob sebezaměstnaných, jejichž počet se oproti roku 2005 v loňském i předloňském roce zvyšoval. Na druhé straně se začínají objevovat protisměrně působící faktory, které tempo míry zaměstnanosti brzdí (viz míra ekonomické aktivity).

Na poklesu relativního využití práce se ve druhé polovině devadesátých let podílel i skokový nárůst **nezaměstnanosti**, kdy v průběhu významných strukturálních změn v ekonomice míra nezaměstnanosti dosáhla srovnatelné úrovně průměru eurozóny i EU27. Od roku 2004 míra nezaměstnanosti v ČR značně poklesla, v roce 2007 se dostala o 2,1 p.b. níže než činil průměr zemí v EA12 (o 1,8 p.b. lepší výsledek než v EU27). Současný příznivý trend lze připsat jak cyklické pozici české ekonomiky, tak i změně strukturálních charakteristik trhu práce. Pozitivním rysem doprovázejícím pokles míry nezaměstnanosti je razantní úbytek dlouhodobě nezaměstnaných.

Reformy, obsažené v tomto Národním lisabonském programu, resp. Národním programu reforem, mají napomoci urychlit proces reálné konvergence⁷ české ekonomiky k průměrné úrovni ekonomik zemí EU27.

⁷ Zdrojem dat pro relativní srovnávání české ekonomiky s ekonomikou Evropské unie jsou údaje z databáze Eurostatu platné ke dni 11. 7. 2008. Česká ekonomika je poměřována k zemím EA12 a tam, kde jsou k dispozici potřebné údaje, rovněž vzhledem k průměru zemí EU27. V Národním programu reforem České republiky 2008 – 2010 byla použita data známá k 1. 10. 2008.

III. MAKROEKONOMICKÁ ČÁST

Aktuální situace

Stabilní makroekonomické prostředí vytvářející vnější i vnitřní rovnováhu je důležitým předpokladem pro podporu ekonomického růstu a zvyšování zaměstnanosti. Makroekonomická stabilita by měla být podpořena vhodnou měnovou a rozpočtovou politikou.

Cenová stabilita je zásadně ovlivňována monetární politikou České národní banky, která je od roku 1998 řízena v režimu cílování inflace. Ten je od ledna 2006 do prosince 2009 určen ve výši 3 % s tolerančním pásmem ve výši jednoho p.b. oběma směry. Nový inflační cíl ve výši 2 % s tolerančním pásmem ve výši jednoho p.b. oběma směry vstoupí v platnost v lednu roku 2010. Režim cílování inflace bude uplatňován až do přijetí eura. V rámci aktualizované strategie přistoupení České republiky k eurozóně ze srpna 2007 nebylo prozatím datum tohoto přistoupení stanoveno. Ohledně vstupu do ERM II⁸ aktualizovaná strategie potvrzuje cíl minimalizovat dobu setrvání v tomto mechanismu (tzn. nepřekročit minimální dvouleté období před samotným přijetím eura).

Základním nástrojem rozpočtové politiky od roku 2003 jsou závazné střednědobé výdajové stropy na bázi tříletého klouzavého horizontu. Česká republika si stanovila za cíl dosáhnout referenční hodnoty střednědobého fiskálního cíle (MTO)⁹ -1 % HDP nejpozději v roce 2012.

V Národním programu reforem 2005 – 2008 se ČR zaměřila v makroekonomické oblasti na následující priority:

1. dodržování principů fiskálního cílení a posilování střednědobých výdajových rámců státního rozpočtu a státních mimorozpočtových fondů,
2. restrukturalizaci výdajové strany veřejných rozpočtů,
3. pokračování v restrukturalizaci daňového břemene,
4. předcházení vzniku nepřímého zadlužování formou mimorozpočtových fiskálních rizik,
5. provedení strategických rozhodnutí pro stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče.

Hlavní potřebu reforem v makroekonomické části Národního programu reforem 2008 – 2010 spatřuje Česká republika ve fiskální oblasti, a to především v zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Přestože ČR využila období nadprůměrného hospodářského růstu k provedení určitých fiskálních reforem, hlavní výzvy v podobě komplexní reformy penzijního a zdravotního systému před ní stále zůstávají. Česká republika čelí vysokému riziku stárnutí populace a současně vysokému podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích státního rozpočtu. Neméně důležité bude dodržení režimu výdajových stropů jako prostředku postupného dosažení střednědobého fiskálního cíle. Podrobněji jsou připravované návrhy popsány v Konvergenčním programu ČR za rok 2007 a budou aktualizovány v Konvergenčním programu za rok 2008.

⁸ Evropský mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism II – ERM II)

⁹ Medium-term objective - MTO

IG 1 Zajistit hospodářskou stabilitu pro udržitelný růst

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Dodržování výdajových rámců;
- Splnění (a překročení) fiskálních cílů.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Dodržování principů fiskálního cílení a posilování střednědobého výdajového rámce státního rozpočtu a státních mimorozpočtových fondů

Česká republika se od svého vstupu do Evropské unie nacházela v tzv. proceduře při nadměrném schodku.¹⁰ Termín pro snížení vládního deficitu pod referenční hodnotu 3 % HDP byl stanoven do konce roku 2008. V důsledku příznivého ekonomického vývoje a využití dodatečných příjmů ke snížení deficitu se proceduru podařilo s předstihem ukončit v červnu 2008. S ohledem na potřebu fiskální konsolidace a vládní programové prohlášení je fiskální vývoj od počátku roku 2008 ovlivňován souhrnem úsporných opatření ke stabilizaci veřejných financí.¹¹

České republice se daří dodržovat principy fiskálního cílení. Zavedená opatření se ukázala jako přínosná a jejich rozsah se prozatím jeví jako dostatečný. V důsledku vyšších než očekávaných příjmů vedou schválené výdajové stropy k nižším než původně cíleným deficitům. V roce 2007 byl s rezervou splněn fiskální cíl, když se vládní deficit snížil na 0,99 % HDP. Při sestavení rozpočtu na rok 2008 a jeho střednědobého výhledu byly dodrženy a navíc sníženy výdajové stropy dané schválenými střednědobými výdajovými rámci.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V letech 2009 až 2010 by se měl vládní deficit pohybovat okolo 1,5 % HDP. Pro rok 2011 byl schválen fiskální cíl pro deficit ve výši 1,2 % HDP. Schválené střednědobé výdajové stropy implikují postupné snižování strukturálního vládního deficitu tak, aby referenční hodnoty střednědobého fiskálního cíle -1 % HDP bylo dosaženo nejpozději v roce 2012.

Dodržení výdajových stropů bude pro plánované snížení deficitu na úroveň střednědobého fiskálního cíle nezbytné. V případě vyššího než původně očekávaného nárůstu mandatorních výdajů bude nutné přistoupit k přijetí dodatečných úsporných opatření.

Plánovaná reformní opatření

- Dodržování principů fiskálního cílení a střednědobých výdajových rámců;
- Přijetí dodatečných úsporných opatření a škrťů v případě zvýšení mandatorních výdajů, které by mohly dodržení výdajových rámců ohrozit.

¹⁰ Excessive Deficit Procedure - EDP

¹¹ Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů č. 261/2007 Sb. ze dne 19. 9. 2007.

IG 2 Zajistit hospodářskou a fiskální udržitelnost jako základ pro zvýšení zaměstnanosti

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Parametrické změny v důchodovém systému;
- Zahájení reformy zdravotnictví.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Provádění strategických rozhodnutí pro stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče

Reforma důchodového a zdravotního systému představuje pro Českou republiku jednu ze současných priorit, neboť ČR čelí vysokému riziku stárnutí populace. Snížení citlivosti veřejných financí na demografický vývoj a přijetí strategického rozhodnutí, které zajistí dlouhodobě stabilní a efektivní financování obou systémů, je proto nevyhnutelné.

Vzhledem k setrvačnosti důchodového systému je klíčové přijmout strategické rozhodnutí o základních principech finančně udržitelného důchodového systému co nejdříve. Reforma důchodového systému by měla přispět k nárůstu participace na trhu práce zejména v případě starších osob prostřednictvím posílení principů zásluhovosti a pojistně-matematické neutrality. První etapa reformy důchodového systému, v rámci níž jsou upravovány některé důležité parametry současného průběžného systému, již byla zahájena. Jedná se především o pokračování v postupném zvyšování statutárního odchodu do starobního důchodu na 65 let, prodloužení povinné minimální doby pojištění na 35 let a omezení náhradních dob pojištění.

Systém zdravotní péče, který je téměř výhradně financován z veřejných zdrojů, se historicky potýkal s významnými a opakujícími se deficity a nedostatečnou likviditou a platební schopností největší pojišťovny, Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR. V nedávné době sice došlo k finanční stabilizaci systému veřejného zdravotního pojištění, nicméně za cenu zvýšených výdajů ze státního rozpočtu a jiné státní finanční podpory (např. odkup nedobytných pohledávek plátců pojistného Českou konsolidační agenturou). K zajištění stability systému zdravotnictví a zabránění novým deficitům bude potřeba učinit další kroky. Cílem v současné době připravované reformy je zvýšit efektivitu a transparentnost celého systému a posílit práva pacientů i pojištěnců. Nová úprava se však nezabývá otázkami spojenými s dlouhodobě udržitelným financováním sektoru. Toto je předmětem probíhající diskuze v rámci vládního projektu Kulatého stolu k budoucnosti financování českého zdravotnictví. Jeho prostřednictvím byla v květnu 2008 publikována „Zpráva o stavu, vývoji a výhledu zdravotnictví v ČR“, v níž je detailně popisován stávající systém. V této souvislosti je nutné dodat, že vývoj nákladů na zdravotní péči a sociální služby bude významně ovlivněn nejen demografickou strukturou, ale zejména vývojem zdravotního stavu obyvatel, účelností a efektivitou využívání finančních zdrojů, včetně nákladných technologií.

S cílem omezit nadbytečné využívání lékařské péče a plýtvání byly od 1. 1. 2008 zavedeny regulační poplatky (za návštěvu u lékaře, výdej léku na recept a den strávený ve zdravotnickém zařízení). Jako ochrana chronicky nemocných pacientů byl stanoven roční strop pro některé poplatky a doplátky za léky ve výši 5000 Kč. V červenci 2008 byly schváleny dílčí

úpravy systému regulačních poplatků.¹² Od 1. 1. 2008 byl také zaveden nový způsob stanovování cen a úhrad léků a potravin pro zvláštní lékařské účely v souladu s požadavky EU a Ústavního soudu ČR. Nový proces je založen na transparentních postupech, kdy v první instanci cenu a úhradu posoudí Státní ústav pro kontrolu léčiv a následovat bude možnost odvolání ve standardním režimu správního řízení včetně případného soudního přezkoumání rozhodnutí.

Předcházení vzniku nepřímého zadlužování formou mimorozpočtových fiskálních rizik

K 31. 12. 2007 byla zrušena Česká konsolidační agentura. Její majetek a zbývající činnosti a kompetence přešly od 1. 1. 2008 zákonem na Ministerstvo financí.¹³

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Česká republika bude i nadále pokračovat v zavádění reformních opatření v rámci důchodového systému a systému zdravotní péče tak, aby byla zajištěna a posílena dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.

V přípravě jsou další dvě etapy důchodové reformy. Druhá etapa spočívá v legislativních úpravách týkajících se soukromých penzijních fondů (oddělení majetku akcionářů a klientů, další podpora participace zaměstnavatelů na důchodovém připojištění apod.). Prvním opatřením druhé etapy důchodové reformy bylo vytvoření rezervního důchodového fondu (transformace zvláštního účtu důchodového pojištění). V rámci třetí etapy reformy bude rozhodnuto o možnosti částečného dobrovolného vyvázání z průběžného systému (tzv. opt-out).¹⁴

U systému zdravotní péče je připravována přesnější definice rozsahu zdravotních služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění a posílení možnosti pojištěnce vymoci si svůj nárok. Nová definice rozsahu hrazených zdravotních služeb umožní pojištěncům pouze doplatit si za nadstandard (v současnosti si musí pojištěnec zaplatit celý nadstandardní výkon sám) nebo se na něj připojistit. Reforma zdravotnictví dále počítá se zavedením několika standardizovaných pojistných produktů – zdravotních plánů, se stanovením maximálních dojezdových časů k jednotlivým typům poskytovatelů a maximálních čekacích dob na plánované výkony (garance časové a místní dostupnosti). Volitelný bude též rozsah pojištění s možností doplatku či připojištění pro nadstandardní péči. Další systémové změny by měly posílit rovnou soutěž zdravotnických zařízení a zdravotních pojišťoven. V neposlední řadě reforma počítá s vytvořením nezávislého a odborného Úřadu pro dohled nad zdravotními pojišťovnami, který bude dohlížet nad finančním zdravím zdravotních pojišťoven a nad plněním zákonných nároků vůči pojištěncům.

Plánovaná reformní opatření

Důchodový systém

- Oddělení majetku klientů a akcionářů penzijních fondů;
- Vytvoření rezervního důchodového fondu odděleného od státního rozpočtu;

¹² K výjimkám z placení poplatků pro chronicky nemocné děti, těhotné ženy v souvislosti s těhotenstvím a občany v hmotné nouzi přibýly od 1. 8. 2008 další. Od plateb byly osvobozeny např. novorozenci či dárce orgánů. Od 1. 1. 2009 se zvažuje od poplatků u lékaře osvobodit děti do 6 let a u dětí do 15 let snížit roční limit na 3000 Kč.

¹³ Zákon o České konsolidační agentuře č. 239/2001 Sb. ze dne 26. 6. 2001.

¹⁴ V současné době se připravuje podkladový materiál k této problematice pro konečné rozhodnutí.

- Garance výše penzí minimálně na úrovni životního minima;
- Podpora čerpání doživotních penzí;
- Zvýšení motivace k vyšším příspěvkům do dobrovolných systémů;
- Strategické rozhodnutí o nastavení důchodového systému – zavedení dobrovolného vyvázání (tzv. opt-out)¹⁵;
- Zvyšování statutárního věku odchodu do starobního důchodu, prodlužování povinné minimální doby pojištění a zpřísnění podmínek pro pobírání invalidních důchodů.

Systém zdravotní péče

- Zvýšení vymahatelnosti nároků pojištěnců z veřejného zdravotního pojištění – např. zavedení služby žádostí a stížností a transparentních objednacích seznamů;
- Garance místní a časové dostupnosti zdravotních služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění;
- Zavedení více pojistných produktů ve veřejném zdravotním pojištění;
- Vytvoření nezávislého a odborného Úřadu pro dohled nad zdravotními pojišťovnami;
- Zavedení možnosti připojištění osob na nadstandardní zdravotnické služby;
- Strategické rozhodnutí o nastavení systému zdravotní péče jako výsledek odborné diskuse.

¹⁵ Důchodový systém v České republice je postaven na třech pilířích. První je tvořen státním důchodovým pojištěním a druhý dobrovolným penzijním připojištěním. V současné době se uvažuje rozšíření systému o třetí pilíř, který by umožnil částečné dobrovolné vyvázání z průběžného systému (tzv. opt-out) a investování do podílových fondů.

IG 3 Podporovat efektivní rozdělování zdrojů zaměřené na růst a zaměstnanost

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Snížení výše dávek hmotné nouze s cílem zvýšit motivaci k práci a rozšířit prostor pro financování výdajových priorit;
- Posun od přímého k nepřímému zdanění.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Pokračování v restrukturalizaci daňového břemene

Daňové břemeno vyjádřené složenou daňovou kvótou¹⁶ dosáhlo v roce 2007 úrovně 35,8 % HDP a meziročně tak vykázalo mírný poklesl o 0,2 p.b. Cílem probíhající restrukturalizace daňového břemene je přesun daňového zatížení od daní přímých k nepřímým. V roce 2008 byla snížena sazba daně z příjmu právnických osob z 24 % na 21 %. Za účelem zvýšení zaměstnanosti a posílení motivace k práci všech příjmových skupin obyvatelstva byla zavedena jednotná sazba daně z příjmu fyzických osob ve výši 15 % z tzv. superhrubé mzdy¹⁷, zvýšily se slevy na dani a byl zaveden strop - roční vyměřovací základ pro placení pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na zdravotní pojištění ve výši 48 násobku průměrné mzdy. Současně došlo ke zvýšení váhy nepřímého zdanění. Snížená sazba daně z přidané hodnoty vzrostla z 5 % na 9 %. V souvislosti s ekologickou daňovou reformou byly zavedeny daně z elektřiny, uhlí a zemního plynu.

Z pohledu podpory zaměstnanosti představuje jednu z velkých výzev relativně vysoké daňové a odvodové zatížení práce. Zatímco zatížení vyplývající z daně z příjmů fyzických osob je v rámci EU podprůměrné, v případě sociálního pojistného se Česká republika řadí mezi pět zemí s nejvyšší sazbou. Ve struktuře veřejných příjmů proto dochází k postupnému přesunu od přímých k nepřímým daním.

Restrukturalizace výdajové strany veřejných rozpočtů

V roce 2007 dosahovaly výdaje vládního sektoru 42,4 % HDP, tzn. meziročně poklesly o 1,2 p.b. K 1. 1. 2008 vstoupila v platnost další úsporná opatření. Byla odstraněna automatická valorizační schémata životního a existenčního minima u všech sociálních transferů vyjma důchodové valorizace. Za účelem omezení zneužívání nemocenských dávek při krátkodobých pracovních neschopnostech byla zavedena tzv. karenční doba, za kterou se neposkytují dávky nemocenského pojištění po dobu prvních 3 kalendářních dnů trvání této pracovní neschopnosti¹⁸.

¹⁶ Složená daňová kvóta vyjadřuje poměr výnosu daní, cel a pojistného na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení k HDP v běžných cenách.

¹⁷ Původní základ daně rozšířený o sociální a zdravotní pojistné placené zaměstnancem i zaměstnavatelem.

¹⁸ S účinností do 1. 1. 2008 byla novelou zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, provedenou zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, zavedena třídní karenční doba, po kterou se neposkytovaly dávky nemocenského pojištění. S účinností od 30. 6. 2008 nálezem Ústavního soudu uveřejněným pod č. 166/2008 Sb. došlo k jejímu zrušení. Od 30. 6. do 31. 8. 2008 byly tyto dávky od 1. do 30. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti poskytovány ve výši 60 % denního vyměřovacího základu, od 31. do 60. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti 66 % denního vyměřovacího základu a dále 72 % denního vyměřovacího základu. Od 1. 9. 2008 do 31. 12. 2008 byla procentní sazba dávek nemocenského pojištění od 1. do 3. kalendářního

Podíl mandatorních výdajů na celkových výdajích státního rozpočtu dlouhodobě narůstá, a proto došlo za účelem rozšíření prostoru pro diskreční rozhodování k přehodnocení některých kategorií sociálních výdajů a byla přijata úsporná opatření. Ukazuje se však, že tato opatření zřejmě nebudou k trvalému zastavení trendu nárůstu podílu mandatorních výdajů na výdajích státního rozpočtu postačovat. Podle současného rozpočtového výhledu by měl podíl mandatorních výdajů pouze jednorázově poklesnout v roce 2008 a dále by se měl opět zvyšovat.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Plánovaná restrukturalizace výdajové strany bude podmíněna přijetím dalších opatření. Česká republika se zaměří na další posílení adresnosti sociálních plateb státu a přesměrování veřejných zdrojů na oblasti s růstovým potenciálem. Česká republika již zpřísnila vyplácení podpor v nezaměstnanosti. Od 1. 1. 2009 bude nárok na finanční podporu ze sociálního systému svázán s povinností rekvalifikace a účasti v projektech dalšího vzdělání. Dlouhodobé a opakované odmítání aktivního přístupu k trhu práce bude penalizováno přechodem na věcné zajištění nikoliv životního, ale pouze existenčního minima.

V rámci přesunu daňové zátěže od přímých k nepřímým daním bude od 1. 1. 2009 snížen příspěvek na nemocenské pojištění ze strany zaměstnavatele o 1 p.b. Současně bylo schváleno snížení sazeb pojistného na nemocenské pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti placených ze strany zaměstnanců o 1,5 p.b. Sazba daně z příjmů fyzických osob však zůstane zachována ve výši 15 %, ačkoliv bylo v roce 2007 schváleno její snížení na 12,5 %. V návaznosti na snížení sazby daně z příjmů právnických osob v roce 2008 dojde dle platné legislativy k jejímu dalšímu postupnému snížení nejprve na 20 % v roce 2009 a poté až na 19 % v roce 2010.

Plánovaná reformní opatření

- Snižování daňového zatížení práce:
 - 1) snížení sazeb pojistného ze strany zaměstnanců na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti celkem o 1,5 p.b. od 1. 1. 2009;
 - 2) snížení sazby nemocenského pojištění placeného zaměstnavatelem o 1 p.b. od 1. 1. 2009;
 - 3) zachování sazby DPFO¹⁹ ve výši 15 % a slevy na dani na poplatníka i jednoho z manželů v roce 2009 ve stejné výši jako v roce 2008 (oproti dosud platnému snížení sazby na 12,5 % a snížení slev na dani);
- Zvyšování adresnosti sociálních plateb státu a přesměrování veřejných zdrojů do oblastí s růstovým potenciálem.

dne stanovena na 25 % denního vyměřovacího základu. Od 1. 1. 2009 je nemocenské pojištění upraveno novým zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl schválen 14. 3. 2006 a měl nabýt účinnosti 1. 1. 2007. Jeho účinnost však byla odložena celkem o 2 roky. Podle nového zákona o nemocenském pojištění budou od 1. 1. 2009 dávky nemocenského pojištění náležet až od 15. dne trvání pracovní neschopnosti. V období prvních 14 kalendářních dnů trvání pracovní neschopnosti nebo karantény budou poskytovat náhradu mzdy za pracovní dny zaměstnavatelé. Za první 3 pracovní dny pracovní neschopnosti náhrada mzdy nebude náležet.

¹⁹ DPFO – daně právnických a fyzických osob

IG 4 Zajistit, aby vývoj mezd přispíval k makroekonomické stabilitě a růstu

AKTUÁLNÍ SITUACE

V letech 2001 až 2007 činil průměrný růst hrubé nominální mzdy 6,9 %, reálné mzdy 4,4 % a jednotkových pracovních nákladů 2,2 %. Průměrný růst produktivity práce byl ve stejném období ve výši 3,8 % a v roce 2007 dosahovala produktivita práce na zaměstnanou osobu již 72,8 % průměru zemí EU27. Tento nárůst byl způsoben především vysokým ekonomickým růstem, který v období 2001-2007 dosáhl úrovně 4,5 %. Vzhledem k vývoji jednotkových nákladů práce a produktivity práce lze tedy vývoj mezd v uvedeném období charakterizovat jako umírněný.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Za účelem udržení mírného růstu platů hodlá Česká republika předkládat kvalitní informace a analýzy, jež umožní přesvědčit sociální partnery o potřebě umírněného růstu mezd. Ten by měl být podložen adekvátním růstem produktivity práce, aby nezhoršoval míru ziskovosti podniků, a neměl tak negativní dopad na jejich investiční aktivitu a růst.

Plánovaná reformní opatření

- Diskuze se sociálními partnery o budoucím růstu mezd.

IG 5 Podporovat větší soudržnost mezi makroekonomickou a strukturální politikou a politikou zaměstnanosti

AKTUÁLNÍ SITUACE

V oblasti makroekonomické politiky se nyní Česká republika soustřeďuje především na zajištění hospodářské stability a dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Reformy v mikroekonomické oblasti jsou orientovány na prohloubení vnitřního trhu, vytvoření příznivého podnikatelského prostředí, podporu malých a středních podniků, snížení administrativní zátěže, zajištění otevřených a konkurenceschopných trhů, podporu inovací a zvýšení a zefektivnění investic do výzkumu a vývoje. Cílem reformy oblasti zaměstnanosti je pak zejména zvýšení flexibility trhu práce, posílení motivace obyvatel k aktivnímu přístupu a zvyšování své kvalifikace. Reformní opatření poskytují vhodný rámec pro ekonomický růst a tvorbu pracovních míst, což odráží i současný nadprůměrný hospodářský růst, růst zaměstnanosti a pokles nezaměstnanosti.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V následujícím cyklu obnovené Lisabonské strategie bude Česká republika pokračovat v implementaci strukturálních reform tak, aby se reformní opatření v jednotlivých oblastech navzájem doplňovala a podporovala. Strukturální reformy mají převážně dlouhodobý charakter, proto většina dosavadních cílů České republiky ve strukturální oblasti zůstává platných i pro další období obnovené Lisabonské strategie.

Plánovaná reformní opatření

- Zajištění, aby se reformní opatření v jednotlivých oblastech navzájem doplňovala a podporovala.

IG 6 Přispívat k dynamickému a řádnému fungování HMU

Tento integrovaný směr se týká pouze zemí eurozóny, tedy států, kde již bylo zavedeno euro, a není proto předmětem Národního programu reforem České republiky 2008-2010.

IV. MIKROEKONOMICKÁ ČÁST

IG 7 Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a vývoje, zejména ze strany soukromého sektoru

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V březnu roku 2008 byla schválena Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR, v červenci téhož roku pak související Meziresortní koncepce bezpečnostního výzkumu a vývoje České republiky do roku 2015 a Meziresortní koncepce mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji do roku 2015;
- Novela zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, jež umožnila od 1. ledna 2005 uplatnit podnikatelům odečitatelnou položku od základu daně z příjmu při výdajích vynaložených na realizaci projektů výzkumu a vývoje;
- Podpora soukromého výzkumu a vývoje prostřednictvím daňových zvýhodnění;
- Přijetí zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích umožňující transformaci předmětných subjektů výzkumu;
- Realizace národních rozvojových programů pro podporu lidských zdrojů pro výzkum a vývoj;
- Transpozice směrnice 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu;
- Změna zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích měnící podmínky pro přijímání výzkumných pracovníků z nečlenských zemí Evropské unie;
- Přijetí Evropské charty pro výzkumné pracovníky a Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků;
- Vznik Českého centra mobility pro poskytování odborných informací výzkumným pracovníkům.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Výzkum a vývoj v České republice se vyvíjí v synergii s aktivitami, které provádí Evropská komise i ostatní členské státy za účelem posílení a rozvoje **Evropského výzkumného prostoru** (European Research Area - ERA). Jedná se zejména o hlavní oblasti zájmu ERA definované výsledky veřejné diskuse k Zelené knize (Green Paper – The European Research Area: New Perspectives) a o aktivní účast na realizaci tzv. Lublaňského procesu.²⁰

V České republice byla v březnu roku 2008 schválena **Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR**. Z ní vychází i Radou pro výzkum a vývoj v červnu téhož roku schválená Metodika hodnocení výsledků výzkumu a vývoje 2008. Cílem reformy je více zefektivnit využívání veřejných zdrojů na výzkum a vývoj, podporovat excelenci, špičkové výsledky výzkumu a vývoje a inovací a zároveň zlepšit jejich následnou využitelnost v praxi. V souvislosti s touto reformou

²⁰ Lublaňský proces představuje vizi budoucího fungování ERA do roku 2020 a vychází z tzv. Zelené knihy, v níž Evropská komise definovala hlavní oblasti, na které se zaměří s cílem co nejvíce přispět k dalšímu rozvoji ERA.

byla také schválena Meziresortní koncepce mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji do roku 2015.

Vedle výdajů státního rozpočtu jsou významným finančním zdrojem podpory výzkumu a vývoje i soukromé finanční prostředky. Jedná se především o výdaje podnikatelského sektoru na provádění vlastního výzkumu a vývoje. Přestože mají vzrůstající tendenci a v roce 2007 dosáhly přibližně 0,82 % HDP, Barcelonského cíle 2 % stále nedosahují. Z nástrojů nepřímé podpory výzkumu a vývoje je možné od roku 2005 využít **snížení základu daně** prostřednictvím odčitatelné položky ve výši 100 % nákladů vynaložených podnikem či institucí na realizaci projektů výzkumu a vývoje, pokud tyto projekty nebyly financovány za přispění jiné formy státní podpory. V roce 2006 tuto možnost využilo 553 daňových subjektů (0,18 % z celkového počtu) a celková uplatněná částka odečtu činila 4,15 mld. Kč. Při sazbě daně z příjmů právnických osob ve výši 24 % tak představovala státní podpora téměř 1 mld. Kč, kterou díky odpočtům daňové subjekty ušetřily na daňové povinnosti.

Pro **modernizaci řízení**, větší autonomii výzkumných institucí a efektivnější nakládání s finančními prostředky na výzkum byl v roce 2005 přijat zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, kterým se transformovaly dříve státní příspěvkové organizace na veřejně výzkumné instituce a získaly tak plnou právní subjektivitu.

V oblasti **lidských zdrojů**, kde dostatečné množství kvalitních výzkumných pracovníků a schopných manažerů výzkumu představuje základní podmínku provádění excelentního výzkumu a vývoje, zaujímá Česká republika dle mnohých ukazatelů podprůměrné postavení vůči ostatním zemím Evropské unie. Výzkumnou kariéru nelze v České republice označit za atraktivní pro mladé lidi končící vysokoškolská studia. Akademičtí pracovníci navíc patří ve srovnání s kolegy z jiných členských států mezi nejstarší a z hlediska mobility akademických a výzkumných pracovníků ať vnitrostátní, tak mezinárodní, se Česká republika řadí na jedno z posledních míst. V mezinárodním srovnání navíc vykazuje výrazně podprůměrný podíl pracovníků výzkumu a vývoje i samotných výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel. Příznivá situace není ani v případě počtu studentů přírodních věd a technických oborů, z celkového počtu 344 tis. studentů vysokých škol²¹ tyto obory studuje 31 % studentů a jejich podíl v letech 2002 až 2007 pozvolna klesá.²² Pro zlepšování současného stavu jsou využívány národní programy, např. Program na podporu rozvoje internacionalizace, jenž je zaměřen na mezinárodní mobilitu studentů vysokých škol, nebo Program na přípravu a rozvoj lidských zdrojů určený pro talentované studenty a studenty postgraduálního doktorského studia. Finanční prostředky jsou pro tuto oblast rovněž získávány prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, zejména pak za účelem financování dalšího specifického odborného vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje.

Podporu mobility výzkumných pracovníků z třetích zemí do Evropy pak zajišťuje transpozice směrnice Rady 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu. Pro zlepšení kariér výzkumných pracovníků a podporu jejich mobility vypracovala Evropská komise doporučení z 11. března 2005 o Evropské chartě pro výzkumné pracovníky a o Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků. Projednávání těchto dokumentů v ČR vyústilo v usnesení vlády o přístupu České republiky k Chartě a Kodexu z roku 2006.

²¹ Dle číselných údajů databáze Ústavu pro informace ve vzdělání pro rok 2007.

²² V roce 2007 studovalo přírodních věd přibližně 26 tisíc studentů, u technických věd šlo o cca 80 tisíc studentů.

Pro usnadnění pohybu výzkumných pracovníků v rámci Evropy vytvořila Evropská komise síť mobilních center. Tato centra podávají informace výzkumným pracovníkům o volných místech a administrativních procesech, nutných k práci a pobytu v jednotlivých zemích Evropské unie. **České centrum mobility** vzniklo při Akademii věd ČR a zahájilo svou činnost 1. ledna 2005. Od té doby poskytuje pomoc a odborné informace zahraničním výzkumným pracovníkům, kteří mají zájem o práci v České republice, a českým výzkumným pracovníkům, kteří mají zájem o práci v zahraničí.

NOVÉ OBDOBÍ 2008 - 2010

V rámci Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací ČR bude mimo jiné přijata i nová **Národní politika výzkumu, vývoje a inovací v ČR na léta 2009 – 2015**, která stanoví cíle pro další období.

Vedle stávající Grantové agentury ČR (oblast základního výzkumu) nově vznikne **Technologická agentura ČR** (oblast aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací), jež bude poskytovat nejen uživatelský servis během celého procesu (tj. především servis finanční a právní, zaměřený na ochranu výsledků) a posilovat kontakty mezi výzkumnými organizacemi a soukromým sektorem, ale bude též spolupracovat se zahraničními technologickými agenturami.

Pro rok 2009 byly Radou pro výzkum a vývoj navrženy výdaje státního rozpočtu na výzkum a vývoj ve výši 24,8 mld. Kč, výhled pro rok 2010 představuje částku 26,8 mld. Kč a pro rok 2011 dosáhne rozpočet kapitoly 28,9 mld. Kč, což představuje **každoroční zvyšování o přibližně 8 %**. Celkové výdaje na výzkum a vývoj, tj. prostředky státního rozpočtu a strukturálních fondů EU, se v roce 2010 přiblíží 1 % Barcelonskému cíli výdajů na výzkum a vývoj z veřejných zdrojů.

V souvislosti s finančním zajištěním dlouhodobé strategie výzkumu a vývoje bude v rámci Reformy důležité přijetí **novely zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků**. Novela umožní, aby výzkum, vývoj a inovace byly považovány za jednu oblast pro přípravu návrhu výdajů státního rozpočtu, na jejím základě se též plánuje vznik uceleného informačního systému výzkumu, vývoje a inovací. Zvýšení efektivity vynakládání financí veřejných rozpočtů by měla napomoci zákonná úprava, která příjemcům účelové podpory uloží povinnost prokázat, že mají vytvořen systém ochrany duševního vlastnictví a transferu a komercializace výsledků.

Vzhledem k vysoké finanční náročnosti budování infrastruktur v oblasti výzkumu a vývoje bude Česká republika pro podporu vybraných projektů využívat finanční prostředky strukturálních fondů Evropské unie prostřednictvím několika operačních programů. Klíčovým je **Operační program Výzkum a vývoj pro inovace**, jehož cílem je posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu ČR a který je zaměřen na vytváření špičkových center výzkumu, podporu projektů aplikovaného výzkumu a spolupráci institucí výzkumu a vývoje s podnikovou sférou. Právě v oblasti transferu znalostí a technologií do praxe bude hrát důležitou roli již zmíněná Technologická agentura ČR. Vazby mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a subjekty soukromého sektoru a veřejné správy podpoří také **Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost**. Dalším programem je **Operační program Podnikání a inovace**, s jehož pomocí bude podporován rozvoj podnikatelského prostředí a transfer výsledků výzkumu a vývoje do praxe. Konkrétně jde o podporu vzniku nových a rozvoje

stávajících firem, jejich inovačního potenciálu, využívání moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie. V případě velkých infrastrukturních projektů se Česká republika zaměří na implementaci Cestovní mapy velkých infrastruktur výzkumu ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) a na vytvoření tzv. „roadmap“ českých výzkumných infrastruktur. V oblasti energetiky pak půjde o systémové zapojení centrálních i podnikatelských výzkumných, vývojových a finančních kapacit pro naplňování cílů Evropského strategického plánu pro energetické technologie (Strategic Energy Technology Plan – SET Plan), který přijala Evropská rada v roce 2007 a který se zaměřuje na transformaci energetického výzkumu a inovací pro urychlené zavádění klíčových energetických technologií do praxe.

V souladu s Bílou knihou terciárního vzdělávání²³ bude v oblasti řízení vysokých škol podporována vedle jejich tradiční funkce, spočívající především v mezigeneračním transferu znalostí a vědomostí, též jejich postupná transformace na centra hrající klíčovou roli v produkci znalostí a tvorbě inovačního potenciálu. Zejména pak v případě vzniku kontaktních center, center pro transfer technologií, podnikatelských inkubátorů nebo např. klastrových uskupení nejrůznějších typů, např. využitím prostředků strukturálních fondů prostřednictvím operačních programů. Důraz bude kladen také na podporu propojení vysokých škol se základním i aplikovaným výzkumem a na spolupráci vysokých škol s podnikovou sférou a regiony.

Pokud jde o nástroje pro zlepšení situace v oblasti **lidských zdrojů**, budou prováděna opatření v rámci Reformy systému výzkumu a vývoje ČR a návrhů Bílé knihy terciárního vzdělávání. V roce 2009 bude také realizován národní Program na podporu oboustranné mobility studentů a pracovníků vysokých škol a budou též využívány finanční prostředky Operačních programů Výzkum a vývoj pro inovace a Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Problematika bude řešena v rámci zákona o terciárním vzdělávání.

Plánovaná reformní opatření

- Přijetí nové Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015;
- Pro oblast aplikovaného výzkumu bude do roku 2010 ustavena Technologická agentura;
- Každoroční zvyšování veřejných výdajů na výzkum a vývoj o 8 %;
- Využívání finančních prostředků prostřednictvím schválených Operačních programů Výzkum a vývoj pro inovace, Vzdělání pro konkurenceschopnost a Podnikání a inovace;
- Vytvoření „roadmap“ českých výzkumných infrastruktur;
- Modernizace řízení výzkumných institucí a univerzit v souladu s principy obsaženými v Bílé knize terciárního vzdělávání;
- Zlepšení oblasti lidských zdrojů pomocí národních programů, prostředků politiky soudržnosti, opatřeními Reformy systému výzkumu a vývoje ČR a legislativními úpravami terciárního vzdělávání.

²³ Bílá kniha terciárního vzdělávání byla představena v květnu roku 2008 a stala se východiskem pro reformu českého vysokého školství (více viz IG 24 – Přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům).

IG 8 Usnadnit inovace ve všech podobách

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V rámci nového programovacího období 2007-2013 byl schválen Operační program Podnikání a inovace a probíhá realizace jeho dílčích programů, tj. Inovace, Potenciál, Prosperita a Spolupráce;
- Využívání Rámcového komunitárního programu Konkurenceschopnost a inovace;
- Vytvoření podpůrné sítě Enterprise Europe Network, která poskytuje podpůrné služby inovačním i neinovačním podnikům;
- Schválení Reformy výzkumu, vývoje a inovací ČR v březnu roku 2008.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Česká republika v posledních letech prochází procesem nominální a reálné konvergence a přibližuje se tedy úrovni ostatních vyspělejších členských států Evropské unie. Tento trend ekonomického vývoje je spojen s posilováním nominálního i reálného efektivního měnového kurzu, což znamená, že růstová výkonnost naší ekonomiky musí být v budoucnu stavěna nikoliv na vyšší konkurenceschopnosti cen či nákladů na pořízení výrobních faktorů, která v důsledku tohoto vývoje stále klesá, ale především na konkurenceschopnosti opírající se o inovované produkty a procesy s vysokou přidanou hodnotou. Nezbytnou podmínkou pro generování těchto nových zdrojů konkurenceschopnosti je pak především vzdělanostní společnost, jež bude inovace v dlouhodobém horizontu produkovat. Základním pilířem pro tvorbu efektivního inovačního systému reprezentovaného špičkovými technologiemi je pak komplexní inovační politika státu, jež zabezpečí propojení akademické sféry – tzn. výzkumných, vzdělávacích a inovačních aktivit, s praxí, tedy sférou podnikovou. Právě takto může být v budoucnu zajištěna lepší vazba mezi základním (akademickým) výzkumem a hmatatelným ekonomickým přínosem jeho výsledků v praktickém využití. Dokumentem, který byl v této souvislosti v roce 2005 schválen, je Národní inovační politika pro období let 2005 – 2010. Jejími hlavními prioritami jsou zejména posílení výzkumu a vývoje jako zdroje inovací, vytvoření podmínek pro funkční spolupráci veřejného a soukromého sektoru, zajištění lidských zdrojů pro inovační aktivity a zefektivnění výkonu státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Dalším z kroků, pomocí nichž budou naplňována konkrétní opatření Národní inovační politiky České republiky, je i Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR, která byla schválena 26. března 2008. Mezi cíle, jež bude Reforma řešit, patří např. zvýšení přínosů výzkumu, vývoje a inovací pro ekonomiku ČR, zefektivnění poskytování podpory výzkumu, vývoji a inovačním aktivitám, včetně lepšího využívání finančních zdrojů Evropské unie, nebo např. podpora excelence či jasné stanovení priorit, na základě kterých bude Česká republika v mezinárodním srovnání dosahovat nadprůměrných výsledků.

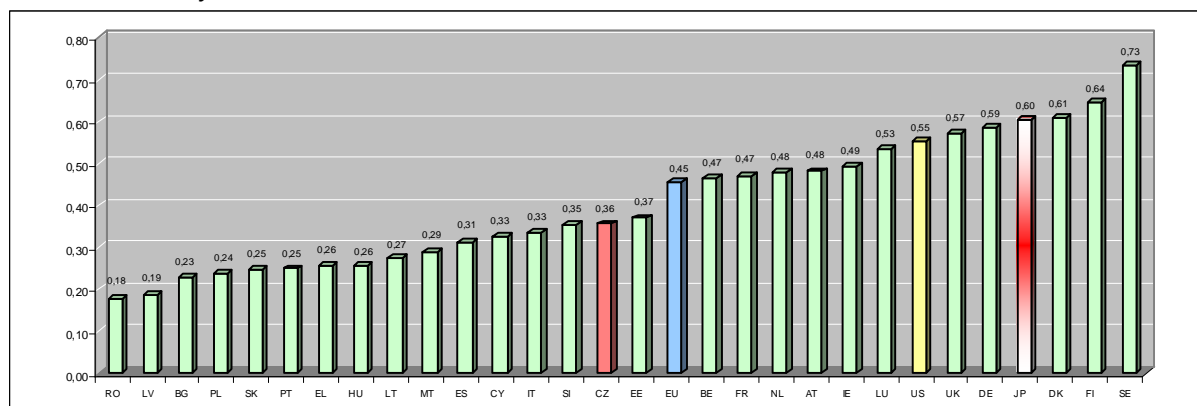
Evropská komise iniciovala v rámci Lisabonského programu Společenství komplexní přístup k hodnocení inovační výkonnosti jednotlivých států a na základě tzv. **Evropského inovačního skóre** (European Innovation Scoreboard – EIS) každoročně provádí evaluaci inovačních aktivit i v České republice. V mezinárodním srovnání inovačního prostředí ČR pozvolna zlepšuje své postavení, což může být výsledkem opatření realizovaných v předchozích letech. I přesto se však naše ekonomika řadí za průměr Evropské unie, kterého by měla při současném tempu

růstu dosáhnout přibližně za deset let. Ve stejné skupině jako Česká republika jsou i Itálie, Estonsko, Norsko, Slovinsko, Španělsko a Kypr.

Evropské inovační skóre je založeno na **souhrnném inovačním indexu** (Summary Innovation Index - SII), který je rozdělen do dvou kategorií – znalostních vstupů a znalostních výstupů. Kategorii znalostní vstupy tvoří hnací síly inovací, tvorba znalostí a inovace a podnikání. Kategorii znalostních výstupů poté aplikace a duševní vlastnictví. Index umožňuje identifikovat několik klíčových pilířů inovační výkonnosti, která je měřena s využitím souboru různorodých ukazatelů zaměřených na kvalitativní charakteristiky znalostních vstupů a výstupů. Česká republika dosahuje v kategorii „inovace a podnikání“ průměrných výsledků a spolu např. s Itálií či Řeckem zůstává za úrovní průměru zemí EU27. Lepší postavení zaujímá částečně v oblasti „aplikace“. Naopak výrazně podprůměrnými výsledky se vyznačuje oblast „ochrana duševního vlastnictví“. Detailnější klasifikace jednotlivých ukazatelů inovačního postavení České republiky v kontextu ostatních zemí Evropské unie či např. Spojených států amerických a Japonska je uvedena v následujícím textu.

Dle grafického vyjádření Souhrnného inovačního indexu zůstává Česká republika za průměrem zemí Evropské unie. Její postavení se však v průběhu posledních let pomalu zlepšuje, když ještě v roce 2003 dosahovala úrovně 0,32 (2004 – 0,33; 2005 – 0,34; v roce 2006 pak 0,36).

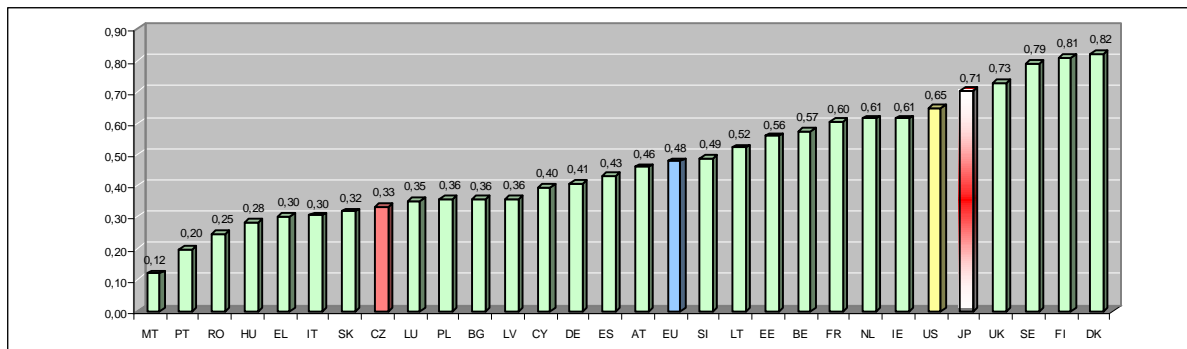
Graf 15. Souhrnný inovační index – rok 2007

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Úroveň vzdělanosti populace a využívání širokopásmového internetového připojení (broadband) představují strukturální podmínky nezbytné pro tvorbu inovací – neboli **hnací síly inovací** (innovation drivers). V této oblasti zůstává Česká republika hluboko za úrovní průměru zemí Evropské unie a její pozice se vylepšuje jen pozvolna (v roce 2003 ČR dosáhla úrovně 0,30; stejně tak i v roce následujícím, poté následoval pokles na úroveň 0,29 v roce 2005 a růst na 0,32 v roce 2006).

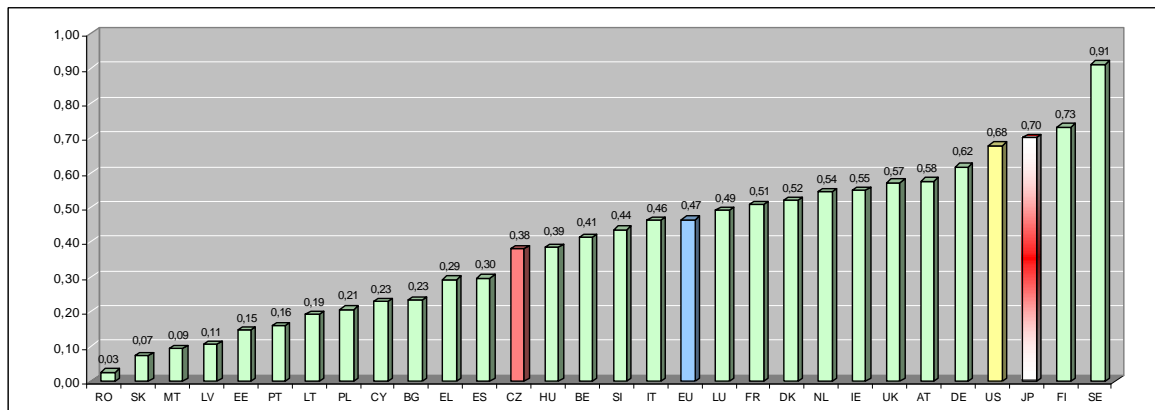
Graf 16. Hnací síly inovací – rok 2007

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Další oblastí znalostních vstupů jsou **podmínky pro tvorbu znalostí** (knowledge creation), tedy výše výdajů na výzkum a vývoj v dané ekonomice, zejména v oblasti high-tech odvětvích s vysokou produktivitou práce a vysokou přidanou hodnotou v rámci výroby technologicky náročných výrobků. Ani zde nedosahuje Česká republika průměru členských zemí Evropské unie a progrese není příliš vysoká (v letech 2003 a 2004 dosáhla ČR úrovně 0,30; v následujícím roce došlo k poklesu na úroveň 0,29; v roce 2006 se následně hodnota ukazatele tvorby znalostí zvýšila na 0,32).

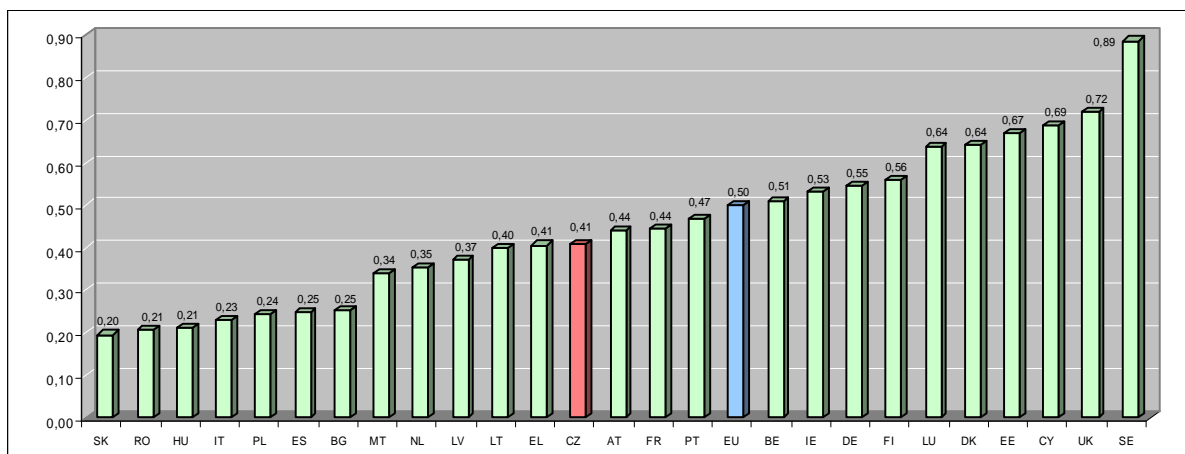
Graf 17. Tvorba znalostí – rok 2007

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Třetí ukazatel znalostních vstupů reprezentují **inovace a podnikání** (innovation and entrepreneurship), resp. stupeň inovační aktivity na podnikové úrovni. V rámci souhrnného inovačního indexu jsou v tomto případě hodnoceny zejména inovační charakteristiky malých a středních podniků, možnosti financování jejich podnikatelských záměrů pomocí rizikového kapitálu nebo např. výdaje v oblasti informačních a komunikačních technologií. Česká republika od roku 2003 dosahuje stabilní úrovně 0,41 a její postavení zůstává mírně pod průměrem států Evropské unie. Oproti Švédsku, které představuje v dané klasifikaci absolutní špičku, dosahuje česká ekonomika pouze 46 %.

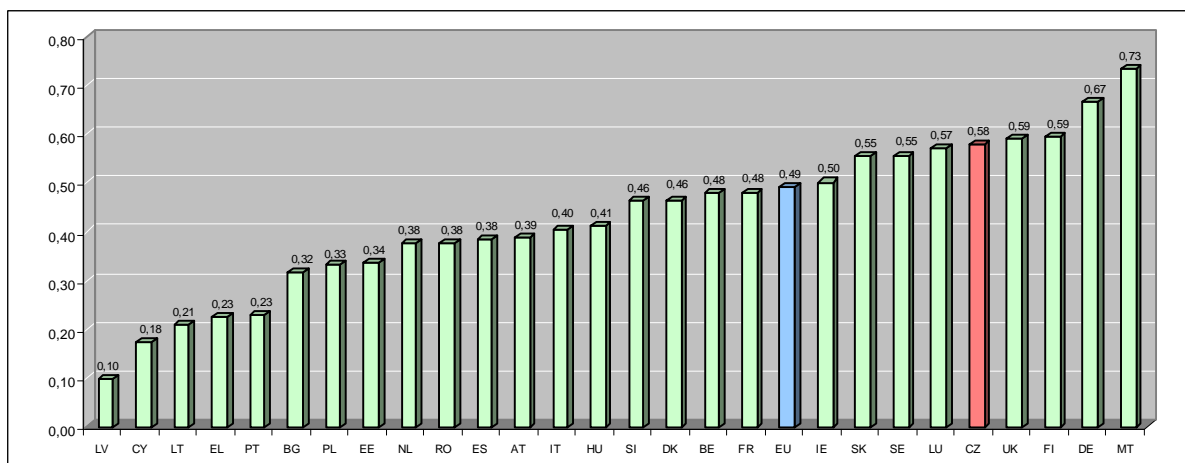
Graf 18. Inovace a podnikání – rok 2007

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Souhrnný inovační index tvoří vedle zmíněných inovačních vstupů i inovační výstupy, ty jsou tvořeny částí **aplikace inovací** (applications) a oblastí ochrany práv duševního vlastnictví (intellectual property). V případě aplikací inovací jsou hodnoceny jejich přínosy pro zaměstnanost v high-tech odvětvích a také jejich reálné využití na trhu a v mezinárodním obchodě, tj. podíl na tržbách a vývozech. V této kategorii je Česká republika nadprůměrnou zemí Evropské unie a svoje skóre během posledních let vylepšuje (z úrovně 0,53 v letech 2003 a 2004 a 0,55 v letech 2005 až 2006).

Graf 19. Aplikace – rok 2007

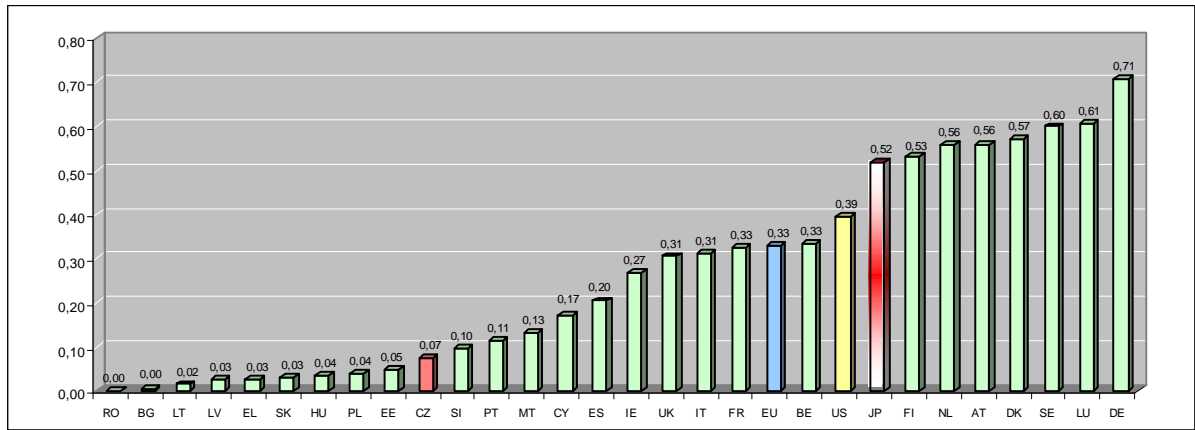

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Opačný konec spektra zaujímá Česká republika v případě duševního vlastnictví, jež je hodnoceno ukazateli mezinárodní **ochrany duševního vlastnictví**, mezi které patří patent u Evropského patentového úřadu (EPO), patent registrovaný u patentového úřadu v USA (USPTO), triádní patent, ochranné známky a průmyslové vzory Evropské unie. V rámci mezinárodního srovnání dosahuje Česká republika přibližně 20 % úrovně průměru zemí EU.

I tato problematika je však nově řešena v rámci aktuálně realizovaného Operačního programu Podnikání a inovace programem podpory Inovace, konkrétně jeho částí Projekty na ochranu práv průmyslového vlastnictví, s jehož pomocí mohou podnikatelské subjekty získat finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie pro registraci svých patentů nejen na území České republiky.

Graf 20. Duševní vlastnictví – rok 2007

Pramen: PRO INNO Europe – European Innovation Scoreboard Database

Dle Zelené knihy výzkumu, vývoje a inovací v České republice²⁴ se jako hlavní bariéry rozvoje inovačních aktivit v současné době jeví především nedostatečné výdaje podniků na inovace či nízká schopnost získat případné finanční zdroje na výzkumné a inovační projekty ze zahraničí, nevyužívání rizikového kapitálu pro financování inovačních projektů, nedostatek podpůrných služeb inovační infrastruktury, nedostatečná spolupráce vysokých škol a výzkumných institucí s podniky, nestanovená kompetence pro oblast inovací, nepříznivé podnikatelské prostředí a slabá inovační kultura.

Česká republika se nachází mezi pěti zeměmi EU27 s největšími rozdíly výdajů na výzkum a vývoj mezi jednotlivými regiony. Disparita výdajů je způsobena zejména nerovnoměrným rozmístěním zdrojů a kapacit výzkumu a vývoje na území České republiky. Na zajištění podpory rozvoje infrastruktur výzkumu a vývoje se zaměřuje zejména prioritní osa Evropská centra excelence a Regionální VaV centra v rámci Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. Jejich cílem je především rekonstrukce a rozšíření kapacit výzkumu a vývoje a ekonomicky odůvodněná výstavba nových kapacit a vznik a rozvoj kvalitně vybavených pracovišť výzkumu a vývoje zaměřených na aplikovaný výzkum včetně posílení jejich spolupráce s aplikační sférou dle potřeb regionů.

Na neuspokojivé úrovni je participace vysokých škol na realizačních výstupech výzkumu a vývoje. Současný stav je způsoben nejen absencí motivačních nástrojů, které by orientovaly výzkumnou činnost vysokých škol na potřeby podniků, ale též stávajícím systémem financování

²⁴ Zelená kniha výzkumu, vývoje a inovací v České republice obsahuje komplexní zhodnocení situace ve výzkumu, vývoji a inovacích v ČR a jejím hlavním cílem je zmapování klíčových témat pro odborné diskuze v této oblasti. Na základě Zelené knihy je připravována tzv. Bílá kniha obsahující konkrétní opatření a formulující strategické dokumenty výzkumu, vývoje a inovací.

výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů, tzn. podílem účelové a institucionální podpory.²⁵ Pro vznik a rozvoj malých a středních podniků je třeba i nadále napomáhat vzniku podnikatelských inkubátorů, inovačních center, vědecko-technických parků a center transferu technologie. Významný inovační potenciál v podnikatelském sektoru České republiky představuje vytváření oborových uskupení formou klastrů a technologických platforem. Je nutné podpořit i rozvoj inovativních projektů přímo v podnicích. S růstem inovativnosti podniků pak významně souvisí patentové aktivity podnikatelských subjektů v ČR, které, jak vyplývá z výše uvedeného, ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi zdaleka nedosahují potřebných kvantitativních ukazatelů. Aktivity, jež jsou v rámci reformních opatření plánovány pro roky 2008-2010, tak ve většině případů navazují na činnosti podporované již v předcházejícím období z Operačního programu Průmysl a podnikání.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Podpora inovačních aktivit a ochrany práv duševního vlastnictví

Inovační aktivity podnikatelských subjektů v České republice budou podporovány zejména zlepšováním podnikatelského prostředí s cílem zjednodušit podmínky pro zakládání nových podniků s inovačním potenciálem a ulehčit jim realizaci vlastních inovačních projektů. Dílčí oblasti budou spolufinancovány prostředky strukturálních fondů Evropské unie prostřednictvím schválených národních operačních programů. Půjde především o projekty zaměřené na zvýšení technických a užitných hodnot výrobků, technologií a služeb (tj. inovace produktu), zvýšení efektivnosti procesů výroby a poskytování služeb (tzn. inovace procesu), zavedení nových metod organizace firemních procesů a spolupráce s firmami a veřejnými institucemi (organizační inovace), či zavádění nových prodejních kanálů (marketingová inovace). Podporovány budou také aktivity směřující k ochraně práv průmyslového vlastnictví a pro zvýšení využívání ochrany duševního vlastnictví ze strany malých a středních podniků, fyzických osob i vysokých škol a vědecko-výzkumných institucí. Bude se jednat zejména o finanční dotaci na ochranu formou patentu, užitného vzoru, a to jak v České republice, tak i v zahraničí, další formou budou ochranné známky a průmyslové vzory (pouze v zahraničí).

Programy Inovační projekt a Projekty na ochranu práv duševního vlastnictví jsou jedním z prostředků, které by měly napomoci odstraňovat bariéry inovačních aktivit podniků (zejména těch malých a středních) v České republice. Jedná se zejména o nedostatek finančních prostředků, a to jak na samotnou inovační činnost, tak následnou ochranu práv duševního vlastnictví s ní spojenou, příliš vysoké inovační náklady, trh ovládaný zavedenými firmami a nedostatek kvalifikovaných pracovníků.

Kvantitativní indikátory očekávají zvýšení výdajů na inovace vyvolané inovačními aktivitami podniků o 30 % oproti původnímu stavu a zvýšení podílu firem s inovací produktu nebo procesu z 33 na 45 %. Podíl tržeb inovovaných produktů u podpořených firem by měl činit 25 % jejich celkové produkce oproti současným 10 %.

²⁵ V roce 1998 byl podíl účelové podpory na celkové veřejné podpoře relativně příznivý (60 %). V letech 1999 až 2002 klesal až na hodnotu 43 %. V roce 2002 Rada pro výzkum a vývoj stanovila cíl postupného zvyšování podílu účelové podpory na úkor podpory institucionální s cílem dosáhnout v roce 2010 poměru 60:40 z roku 1998. Daného cíle má být dosaženo nejen pomocí schválené Reformy systému výzkumu a vývoje a inovací ČR, ale i na základě nového pojetí tzv. specifického výzkumu.

Podpora výzkumných a vývojových kapacit

V rámci programu Potenciál Operačního programu Podnikání a inovace bude podporována výstavba nových pracovišť výzkumu a vývoje a rozšiřování již existujících výzkumných a vývojových kapacit. Bude se jednat zejména o založení nebo rozvoj center průmyslového výzkumu, vývoje a inovací, jelikož právě absence vlastních výzkumných a vývojových kapacit spojená s nízkým počtem subjektů, jež tuto výzkumnou a vývojovou činnost vykonávají, negativně ovlivňuje inovační aktivitu jednotlivých podniků a tedy i inovační kapacitu celé české ekonomiky.

Zakládáním a rozvojem firemních kapacit výzkumu a vývoje, zejména u malých a středních podniků, dojde nejen k následnému zvýšení jejich inovační aktivity, ale vznikne i síť pracovišť průmyslového výzkumu a vývoje využívaná dalšími podnikatelskými subjekty v rámci regionu nebo oboru, čímž se výrazně posílí inovační infrastruktura jako celek. Cílem je též prohloubit spolupráci podniků s výzkumnými a vývojovými institucemi a zlepšit podmínky pro jejich zapojení do domácích i evropských programů výzkumu a vývoje. Spolu s ekonomickým růstem je též očekáván i růst zaměstnanosti díky tvorbě kvalifikovaných pracovních míst.

Podpora spolupráce akademické a podnikové sféry

Pro rozvoj inovační infrastruktury a infrastruktury pro výzkum a vývoj bude v novém období podporována spolupráce univerzit a výzkumných organizací s podnikovou sférou nebo např. činnost spojená s transferem výsledků výzkumu a vývoje do praxe. Prostřednictvím programu Prosperita budou poskytovány subvence na zakládání a rozvoj vědeckých a vědeckotechnických parků nebo zakládání a rozvoj center pro transfer technologií. Pro další rozvoj subjektů infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace budou v České republice podpořeny projekty pro zakládání a rozvoj podnikatelských inkubátorů a podnikatelských inovačních center, která inkubátor provozují. Alternativní variantu, jakou lze perspektivní podnikatelské záměry realizovat, představují vedle rizikového kapitálu i privátní investoři – tzv. Business Angels. Právě zakládání a rozvoj sítí Business Angels bude též patřit do spektra projektů, jež budou pro rozvoj inovační infrastruktury také podpořeny.

Podpora zakládání odvětvových seskupení podnikatelských subjektů

Jednou z velkých bariér konkurenceschopnosti ekonomiky České republiky je nedostatečná komunikace mezi jednotlivými podnikatelskými subjekty navzájem, ale i mezi nimi samotnými a oblastí výzkumu a vývoje. Možností, jak tuto bariéru postupně odstraňovat, je zakládání různých forem kooperačně odvětvových seskupení – tedy klastrů a technologických platforem. Právě na tuto oblast podpory je zaměřen program Spolupráce Operačního programu Podnikání a inovace, v rámci něhož bude vznik těchto regionálně i nadregionálně koncentrovaných seskupení podporován. Ty totiž představují jednu z forem spolupráce veřejného a soukromého sektoru, podnikatelských subjektů a vědeckovýzkumných a vzdělávacích institucí, stejně jako nástroj podpory transferu výsledků výzkumu a vývoje do praxe, pomocí nichž dojde ke zkvalitnění infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovační podnikání.

Následující tabulka vyjadřuje finanční alokaci jednotlivých programů Operačního programu Podnikání a inovace pro období 2007 až 2013.

Tabulka 2. Alokace programů Operačního programu Podnikání a inovace 2007-2013

Program	Alokace v EUR
Inovace (<i>Inovační projekty a Projekty na ochranu práv průmyslového vlastnictví</i>)	500 922 066
Potenciál	299 260 578
Prosperita	429 361 772
Spolupráce	189 634 782

Pramen: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Využívání rámcových programů Evropské unie

Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace (Competitiveness and Innovation Programme - CIP) je komunitární program, který v novém programovacím období 2007 - 2013 sdružuje několik již dříve fungujících programů zaměřených na podporu konkurenceschopnosti evropské ekonomiky (např. MAP, ETAP, LIFE, MODINIS). Rozpočet programu na celé programovací období činí 3,622 mld. EUR. Program je zaměřen především na podporu malých a středních podniků, kterým je určeno 60 % celkového rozpočtu, přičemž část rozpočtu je vyčleněna také na ekoinovace.

Konkurenceschopnost a inovace představuje společný rámec pro 3 specifické podprogramy - Podnikání a inovace, Podpora politiky ICT a Program inteligentní energie pro Evropu. Pro oblast inovací je nejdůležitější Program pro podnikání a inovace, který se zaměřuje zejména na podporu inovativních malých a středních podniků. Aktivitou s nejvyšší vyčleněnou alokací tohoto programu jsou nové finanční nástroje zajišťované Evropským investičním fondem (European Investment Fund - EIF), tj. rizikový kapitál pro vysoce inovativní podniky, mikropůjčky a záruky na půjčky pro malé a střední podniky. V rámci programu jsou též podporovány projekty tržní replikace (zejména v oblasti ekoinovací) a snižování administrativní zátěže. Další aktivity programu zahrnují zpracování studií a analýz, rozvoj a koordinace politik aktivity Pro Inno, Europe Inno nebo např. pořádání různých networkingových akcí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o komunitární program, je jeho implementace plně v rukou Evropské komise, resp. její implementační agentury EACI (Executive Agency for Competitiveness and Innovation). V České republice bylo proto v této souvislosti vytvořeno konsorcium vedené Technologickým centrem Akademie věd ČR, které provozuje síť Enterprise Europe Network. Jeho úkolem je zejména informovat o možnostech financování projektů s pomocí prostředků rámcových programů Evropské unie, poskytovat pomoc při transferu technologií, podporovat rozvoj inovací a přeshraničních aktivit malých a středních podniků a napomoci jejich účasti v 7. rámcovém programu výzkumu a vývoje.

Plánovaná reformní opatření

- Pokračování v implementaci programů Operačního programu Podnikání a inovace, tj. Inovace, Potenciál, Prosperita a Spolupráce pomocí vyhlašování dalších výzev k podávání projektů;
- Pokračování v implementaci Rámcového komunitárního programu Konkurenceschopnost a inovace a povzbudit jeho využívání subjekty z České republiky;
- Realizace definovaných principů Reformy výzkumu, vývoje a inovací ČR.

IG 9 Usnadnit zavádění a efektivní využívání informačních a komunikačních technologií a vybudovat všem přístupnou informační společnost

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V České republice byl schválen Operační program Podnikání a inovace, v rámci kterého je možné spolufinancovat ze strukturálních fondů EU projekty z oblasti informačních a komunikačních technologií (program ICT v podnicích);
- Aplikování ICT do oblasti zdravotnictví ve formě projektu e-Health;
- Zprovoznění daňového portálu pro on-line přístup k finančním úřadům;
- Zahájeny práce na jednotném ekonomickém registru představující další krok v zavádění funkčního systému sdílení dat ve státní správě.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Informační a komunikační technologie představují klíčový sektor, jenž ovlivňuje konkurenceschopnost ekonomiky. Česká republika na jedné straně dosahuje vyšší úrovně disponibilních ICT technologií a využití ICT v podnicích (zejména velkých), na straně druhé zaostává v případě konektivity občanů a domácností a dále také v případě procentuálního vyjádření nabízených elektronických veřejných služeb. Touto situací se zabývá také Rada vlády pro informační společnost, která v dubnu roku 2008 uveřejnila Strategii rozvoje služeb pro informační společnost s vizí dosáhnout do roku 2015 stavu, kdy bude Česká republika jako jedna z pěti nejlepších zemí Evropské unie v úrovni rozvoje e-governmentu.²⁶

Jedním ze základních pohledů na dynamiku dané země z pohledu ICT je podíl výdajů na informační a komunikační technologie na HDP. Investice do ICT a do výzkumu v ICT v národním hospodářství podněcují nejen růst všech odvětví, které tak mohou nabízet účelnější výrobky a služby zajišťované a realizované účelněji, ale mohou rovněž ovlivnit vývoz vlastních ICT produktů.

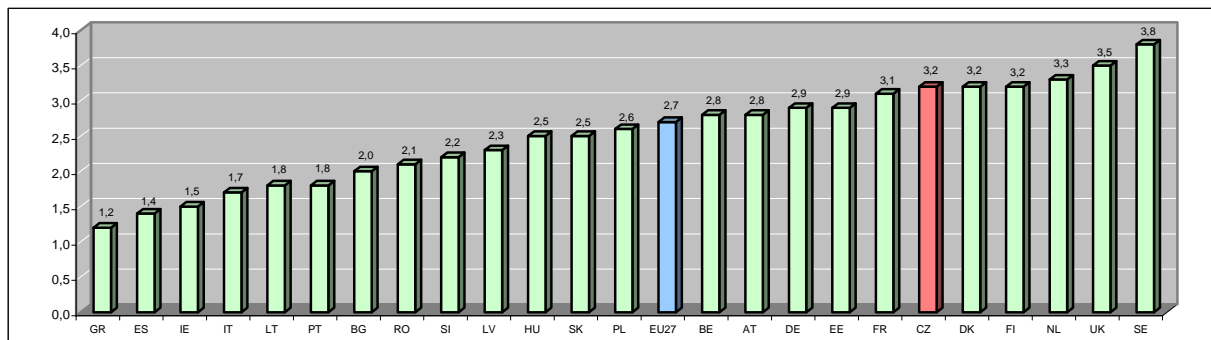
Česká republika dosahuje velmi dobré úrovně v porovnání s ostatními zeměmi z hlediska **výdajů na telekomunikační technologie** (podobně jako u dalších méně vyspělých zemí především díky relativně vyšším investicím do infrastruktury, jež byla dříve výrazně strukturálně zaostalá). Nadprůměrná je i pozice ČR ve výdajích na informační technologie. Naopak hůře na tom je v případě výdajů do oblasti výzkumu a vývoje v ICT výrobě a službách (znalostní náročnost přidané hodnoty) - právě tato hodnota ovlivňuje budoucí postavení výroby a užití ICT v ekonomice. Výrazně horší je situace především v odvětví zpracovatelského průmyslu, které je v České republice založeno především na montování dovezených dílů. Potenciálně příznivější může být vývoj u znalostní náročnosti ICT služeb, na jejichž nákup podniky vynakládají stále větší zdroje (na služby outsourcingu a nebo center sdílených služeb).

Právě na podporu malých a středních podniků, které zamýšlejí investovat do oblasti informačních a komunikačních technologií, je určen Operační program Podnikání a inovace, v rámci něhož je možné využít finančních prostředků strukturálních fondů Evropské unie. Konkrétně jde o program ICT v podnicích, podporující ty subjekty, které plánují modernizaci svých informačních systémů, zejména pro zefektivnění jak vnitřního chodu podniku (například řízení výroby, zakázek nebo skladových zásob), tak vnějších vztahů podniku (se zákazníky, dodavateli či s veřejnou správou a podobně). Dalším dílčím programem je program ICT a

²⁶ Rada vlády ČR pro informační společnost: Strategie rozvoje služeb pro informační společnost, 2008.

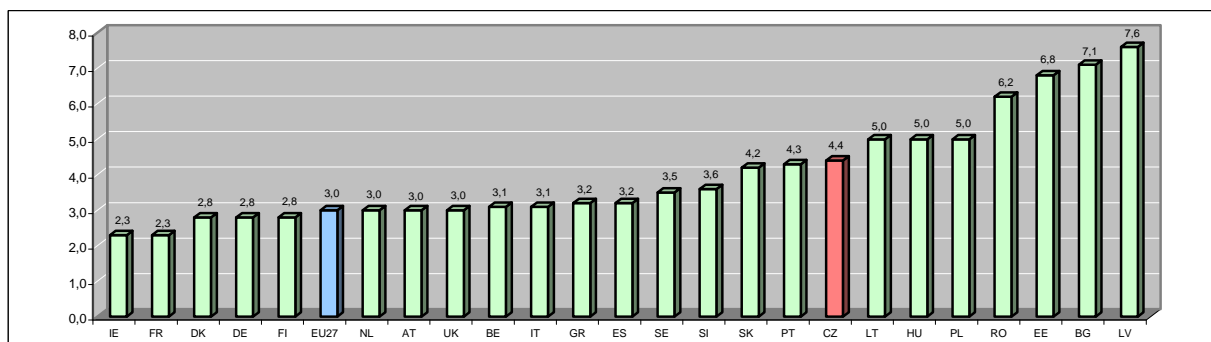
strategické služby, jenž si mohou zvolit firmy, které se rozhodnou postavit či koupit budovu a zaměstnat vývojové a programové specialisty s cílem vyvíjet či zdokonalovat ICT produkty a služby.

Graf 21. Výdaje na informační technologie - v % HDP, rok 2006

Pramen: EUROSTAT – Innore

Graf 22. Výdaje na telekomunikační technologie – v % HDP, rok 2006

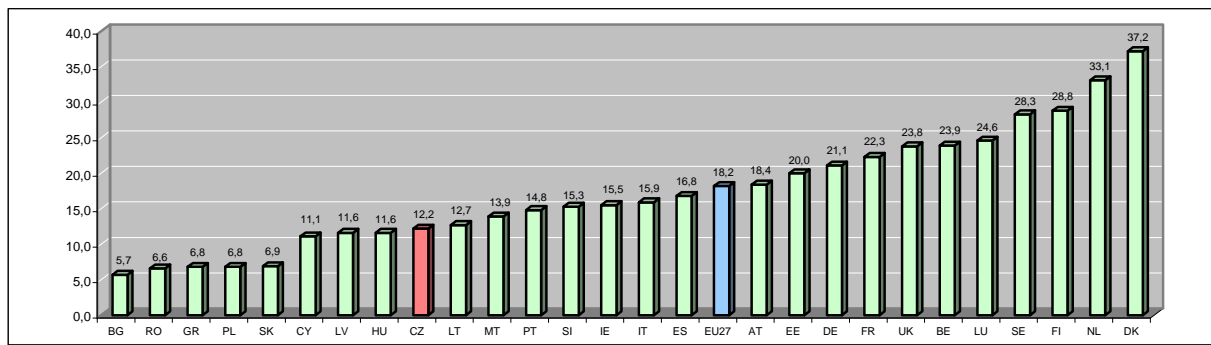
Pramen: EUROSTAT – Innore

Podpora rozvoje a dostupnosti internetu představuje základní předpoklad rozvoje informační společnosti. Vývoj **penetrace širokopásmového připojení** (tzv. broadbandu) je mimo jiné ovlivněn strukturou trhu a jeho regulačním prostředím. Trh poskytování připojení k internetu je v České republice plně konkurenční jak mezi poskytovateli, tak mezi různými technologickými platformami. Služby jsou nabízeny zejména prostřednictvím metalické sítě (technologie xDSL), kabelových rozvodů (CATV), WiFi platformy a prostřednictvím mobilního připojení (EDGE a UMTS). Nejrychleji rostoucí technologií na trhu širokopásmového přístupu k internetu byla v minulosti WiFi platforma²⁷, vzhledem k vysoké penetraci aktivních SIM karet v ČR (126 %) má však velký potenciál růstu právě mobilní připojení. Česká republika v případě penetrace širokopásmového internetu dosahuje v porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie i přes stálý

²⁷ Česká republika má ve srovnání s ostatními členskými státy EU nejvyšší podíl bezdrátových přípojek.

růst podprůměrné úrovně, nicméně v posledních letech se situace zlepšuje a širokopásmové připojení využívá přes 12 % populace ČR.

Graf 23. Penetrace širokopásmového připojení k internetu (broadband) – celkový počet uživatelů v % populace, rok 2007

Pramen: EUROSTAT – Innore

Pokud jde o **počet domácností** využívající připojení k internetu, dosahuje Česká republika ve srovnání s Evropskou unií²⁸ podprůměrné úrovně a s 35 % domácností je ve skupině zemí spolu s Maďarskem či Kypru. I u tohoto indikátoru však zaznamenává ČR každoročně zlepšení.

Podniky v České republice zahájily masivní investice do ICT v průběhu devadesátých let a výsledkem je jejich vysoká vybavenost těmito technologiemi. Na začátku se jednalo zejména o podporu základních ekonomických agend, následně o kompletní zpracování obchodního případu, které do sebe dnes integruje nejen činnosti v rámci podniku, ale díky ICT i procesy spojené s dodavateli na straně jedné a zákazníky na straně druhé. ICT a zejména internet a další mobilní technologie pomáhají významně také při přípravě a zpracování návrhu výrobků a služeb.

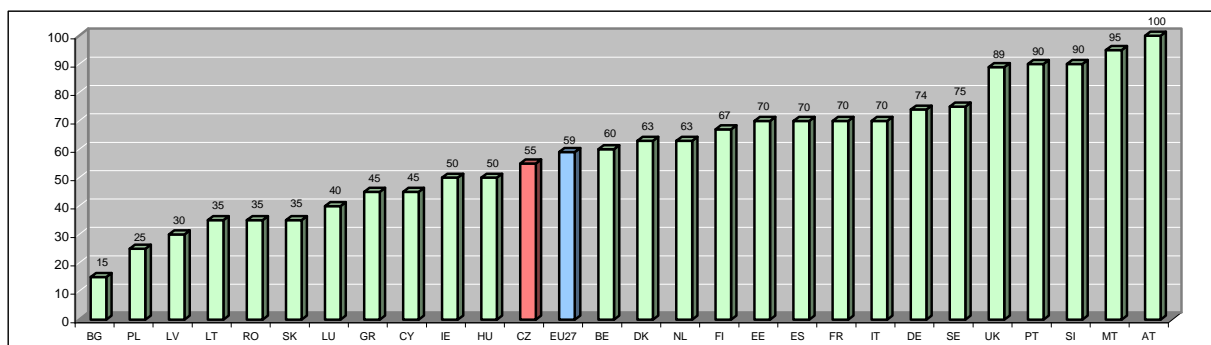
Pokud jde o oblast služeb **e-governmentu**, je jejich dostupnost v České republice poměrně vysoká, nicméně ze strany podnikatelů a jednotlivců není možnost on-line komunikace příliš využívána.²⁹ Základními pilíři v současné době budovaného e-governmentu jsou jednotný ekonomický registr představující databázi údajů o všech ekonomických subjektech v České republice, dále registr obyvatel a registr územní identifikace, adres a nemovitostí, jehož správcem bude Český úřad zeměměřičský a katastrální.³⁰ Došlo také ke spuštění projektu eHealth v Praze, který představuje aplikaci informačních a komunikačních technologií do oblasti zdravotnictví, a byl rovněž zprovozněn daňový portál na on-line přístup k finančním úřadům.

²⁸ Průměr zemí EU27 dosahuje u tohoto ukazatele 54 %.

²⁹ V roce 2007 využívalo v České republice služeb e-governmentu 16 % jednotlivců ve věku 16-74 let (průměr zemí EU27 činí 30 %, severské země, jako např. Finsko, Švédsko a Dánsko, překračují úroveň 50 %). V případě využití služeb e-governmentu podniky v ČR se jedná o 73 % z jejich celkového počtu ve srovnání s 65 % průměru zemí EU27.

³⁰ Připravuje se též Registr práv a povinností.

Graf 24. E-government: dostupnost online – % základních veřejných služeb, rok 2007

Pramen: EUROSTAT – Innore

Pokud jde o využívání informačních a komunikačních technologií ve školách pro přípravu nových uživatelů a budoucích specialistů ICT, přetrvává v České republice stále nízká konektivita širokopásmového internetu a nízký počet počítačů na žáka. Vzhledem k tomu, že v současné době činí podíl ICT na HDP cca 7 % (např. automobilový průmysl dosahuje úrovně 17 %), bude nutné, aby z vysokých škol přicházelo co nejvíce absolventů s adekvátními znalostmi využitelnými pro rozvoj sektoru ICT.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Česká republika plánuje dle Strategie Rady vlády pro informační společnost v roce 2009 zprovoznit tzv. datové schránky pro komunikaci lidí a firem s veřejnou správou, jež budou obsahovat informace ze současných informačních systémů, dále se bude rozvíjet síť univerzálních kontaktních míst veřejné správy, v rámci nichž bude možné získat ověřené výpisy z vybraných rejstříků. V roce 2010 budou následně zprovozněny centrální registry a s pomocí existující sítě kontaktních míst veřejné správy bude možné v témže roce učinit veškerá podání vůči veřejné správě v elektronické formě. Bude také ukončen legislativní proces všech norem souvisejících s realizací cílů Strategie a v roce 2012 je plánováno zprovoznění aplikací pro oblast zdravotnictví, sociálních služeb³¹ a správního, soudního a daňového řízení. Plánována je též plně funkční infrastruktura pro dlouhodobé ukládání a archivaci elektronických dokumentů. V roce 2015 bude také dokončen proces elektronizace datové základny, včetně elektronizace geografických informací.

V novém období bude též pokračováno v realizaci programů ICT v podnicích a ICT a strategické služby v rámci Operačního programu Podnikání a inovace. Dotace ze strukturálních fondů EU budou moci využít jak ty podniky, které informační a komunikační technologie nakupují (program ICT v podnicích s dotací až 20 milionů korun), tak i ty firmy, jež softwarové aplikace vyvíjejí a nabízejí ostatním subjektům (ICT a strategické služby s dotací až 100 milionů korun).

³¹ Roste význam využití ICT v oblasti sociálních a zdravotních služeb – tj. např. u sociálního začleňování nebo zvýšení dostupnosti ICT a informační gramotnosti pro znevýhodněné skupiny obyvatel (osoby se ZP, seniory atp.). Tato problematika je též řešena v rámci Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012.

Plánovaná reformní opatření

- Realizace cílů dle Strategie Rady vlády pro informační společnost;
- Pokračování v realizaci programů ICT v podnicích a ICT a strategické služby v rámci Operačního programu Podnikání a inovace.

IG 10 Posílit konkurenční výhody průmyslové základny

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V oblasti spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem (PPP) přijala Česká republika novelizaci zákona o veřejných zakázkách a zákon o koncesních smlouvách a koncesním řízení;
- Vypracování Metodického výkladu k zákonu o koncesních smlouvách v roce 2007, který představuje důležitý nástroj pro celý proces přípravy a realizace PPP projektů.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Posilování konkurenčních výhod průmyslové základny ČR nebylo pro Národní program reforem 2005-2008 klasifikováno jako prioritní oblast a nebyla tedy formulována žádná konkrétní opatření k tomuto integrovanému směru. Upřednostněna byla „plošně působící opatření“ (tj. odstraňování administrativní zátěže podnikatelů a zjednodušení vstupu do podnikání) před „cíleně působícími opatřeními“, zaměřenými na posílení konkrétní komparativní výhody sektoru zpracovatelského průmyslu. Popis těchto plošných opatření je uveden v rámci relevantních kapitol.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Za jednu z hlavních výzev v mikroekonomické oblasti pro období 2008-2010 lze označit vybudování perspektivně orientovaného, silného a stabilního průmyslu s dlouhodobě perspektivní výrobkovou strukturou i strukturou převažujících technologických procesů. Mezi deseti hlavními cíli lisabonského programu společenství pro období 2008-2010 je uvedeno, že „Společenství podpoří průmyslovou politiku zaměřenou na více udržitelnou výrobu a spotřebu“. Základní platformou pro jeho realizaci má být Akční plán k udržitelné spotřebě a výrobě a udržitelné průmyslové politice (SCP/SIP). Z oblasti průmyslu a průmyslové základny tak lze identifikovat dva základní problémové okruhy, a to Implementaci Akčního plánu k SCP/SIP, včetně navazujících legislativních opatření, a dále Identifikaci faktorů přidané hodnoty a konkurenceschopnosti v klíčových průmyslových odvětvích s cílem posilovat reálně existující komparativní výhody na evropském i globálním trhu.

Pro další posilování konkurenčních výhod průmyslové základny v České republice tak jsou podporována opatření zaměřená na následující oblasti. Jedná se zejména o růst produktivity práce v průmyslu, a to cestou stimulace takových strukturálních změn v orientaci průmyslové výroby, které povedou k vyššímu podílu přidané hodnoty na výkonech. Další změny se budou týkat převažujících výrobních procesů, kde zavádění nových technologických postupů výrazně zvýší produktivitu práce. Důraz bude kladen též na rozvoj regionálních pólů růstu průmyslu, a to cestou aktivizace konkurenceschopného průmyslového potenciálu regionů ČR, což bude preventivně působit proti možným negativním důsledkům případného selhání trhu na daný region.

Mezi hlavní reformní opatření pro období 2008 – 2010 patří zejména kroky implementující Akční plán SCP/SIP. Druhá skupina reformních opatření by měla v přiměřené míře odrážet potřebu vyprofilovat tu část průmyslové základny ČR, resp. klíčových průmyslových odvětví, která mají potenciál významně se uplatnit na evropských, případně globálních technologických trzích. V návaznosti na iniciativu „lead markets“ se jedná o identifikaci „národních lead markets“, kde může průmysl ČR uplatnit svoji technologickou komparativní výhodu.

Růst konkurenční výhody průmyslové základny ČR je podmíněn mj. opatřeními v oblasti inovační politiky a výzkumu a vývoje, které v synergickém působení s opatřeními v rámci průmyslové politiky mohou zajistit nezbytnou akceleraci technologické základny průmyslové výroby, a zvýšit tak technologickou úroveň produkčního procesu, resp. produktu samotného. S cílem koncentrovat pozornost na rozhodující zdroje pro posilování konkurenční výhody průmyslové základny ČR se reformní opatření pro období 2008 – 2010 soustředí právě na technologický pokrok, resp. identifikaci těch technologií, které mohou nejvýznamněji přispět k posílení komparativních výhod rozhodujících průmyslových odvětví.

Analýzou reálné technologické úrovně průmyslové výrobní základny, potenciálu vyplývajícího z vyššího akcentu na investice do výzkumu a vývoje a inovativního přístupu při vývoji a zavádění nových technologických postupů je třeba identifikovat výrobní technologie, v nichž se průmysl ČR může stát leaderem na globálním, evropském nebo vybraných lokálních trzích. Konkrétní opatření budou analogicky iniciativě „lead markets“ zaměřeny na „identifikaci technologických trhů s komparativní výhodou pro průmysl ČR“.

Plánovaná reformní opatření

- Implementace Akčního plánu k udržitelné spotřebě a výrobě a udržitelné průmyslové politice (SCP/SIP);
- Přijetí opatření, která odráží potřebu vyprofilovat tu část průmyslové základny ČR, resp. klíčových průmyslových odvětví, pro posilování jejich potenciálu s cílem významně se uplatnit na evropských, případně globálních technologických trzích.

IG 11 Podporovat udržitelné využívání zdrojů a posilovat vzájemné působení mezi ochranou životního prostředí a hospodářským růstem

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Česká republika implementovala do své legislativy směrnici 2001/77/ES o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou a dále směrnici 2004/8/ES o podpoře kombinované výroby elektřiny a tepla (KVET) založené na poptávce po užitečném teple, která byla přijata za účelem zvýšení energetické účinnosti a zlepšení bezpečnosti energetického zásobování zemí EU a jeho prováděcích vyhlášek;
- Česká republika rámcově implementovala do své legislativy směrnici 2005/32/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Česká republika přijala v únoru 2006 Program podpory environmentálních technologií v ČR (ETAP ČR). V současné době se připravuje vyhodnocení plnění Programu a zároveň probíhá jeho aktualizace. Jeho cílem je koordinovat podporu environmentálních technologií, která by se měla projevit v konkrétních opatřeních promítnutých i do jednotlivých odvětvových politik a programů

a zajistit patřičné kroky k implementaci ETAP. Je kladen důraz na to, aby Česká republika spatřovala v rozvoji environmentálních technologií budoucnost úspěšného řešení řady zásadních problémů a v neposlední řadě zvýšení konkurenceschopnosti českých podniků na evropském trhu. Program je orientován na maximální využití potenciálu, který nabízí rozšíření a využívání environmentálních technologií, ke snížení zátěže životního prostředí, zlepšení kvality života obyvatel a podpoře ekonomického růstu. Jako jedno z opatření³² plánované v rámci Akčního plánu k udržitelné spotřebě a výrobě a udržitelné průmyslové politice je i příprava nařízení ES k systému ověřování environmentálních technologií.

Implementací směrnice 2003/96/ES byla v roce 2008 zahájena první fáze ekologické daňové reformy³³, jejímž cílem je přesun od zdanění práce ke zdanění výrobků a služeb, jejichž výroba či spotřeba má negativní dopad na životní prostředí při zachování principu výnosové neutrality. Zákonem byly upraveny daně ze zemního plynu a některých dalších ekologicky nezatěžujících plyných energentů, daně z elektřiny a daně z pevných paliv. ČR využila podpory využívání ekologicky šetrných zařízení a některých možností osvobození od spotřební daně z důvodů zachování konkurenceschopnosti průmyslu (osvobození energeticky náročných odvětví – metalurgické procesy a mineralogické postupy, výroba koksu, chemické redukční procesy ve vysokých pecích).

V roce 2006 byla v rámci Evropské unie přijata směrnice 2006/32/ES o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách a o zrušení směrnice 93/76/EHS. Z jejího znění vyplývala pro členské státy povinnost předložit do 30. června 2007 první akční plán energetické účinnosti, ve kterém předloží představy o naplnění národního orientačního cíle úspor energie. Tento cíl představuje snížení roční průměrné spotřeby z let 2002 až 2006 o 9 % a s jeho dosažením se počítá v průběhu let 2008 až 2016. Akční plán energetické účinnosti bude upřesňován v tříletých periodách svou druhou a třetí verzí. Národního orientačního cíle úspor energie bude dosaženo prostřednictvím energetických služeb a dalších opatření ke zvýšení energetické účinnosti. Národní roční indikativní cíl v objemu úspor energie přijatý pro rok 2016 činí 19 842 GWh (pro přechodné období 2010 jde o 3 573 GWh).

V rámci tzv. energeticko-klimatického balíčku připraveného Evropskou komisí, který obsahuje také směrnici na podporu obnovitelných zdrojů energie (OZE), byl mezi jednotlivé členské státy rozdělen společný evropský cíl dosáhnout 20 % podílu spotřeby energie z OZE na celkové konečné spotřebě energie v EU v roce 2020. České republice byl stanoven cíl ve výši 13 %. Především cíl týkající se podílu hrubé výroby elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny v ČR byl vztažen k roku 2010 a byl nastaven na 8 %.³⁴ Na podporu uvedeného cíle byl proto v roce 2005 přijat zákon na podporu výroby elektřiny z OZE, který výrobcům elektřiny z OZE garantuje přednostní připojení k síti a výkup veškeré vyrobené elektřiny ze strany provozovatele přenosové soustavy nebo provozovatelů regionálních distribučních soustav, a to za ceny zaručující patnáctiletou dobu návratnosti investice. Investiční podpora OZE byla v minulých letech realizována jak z národních prostředků v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití OZE, tak i z prostředků EU alokovaných v rámci Operačního programu

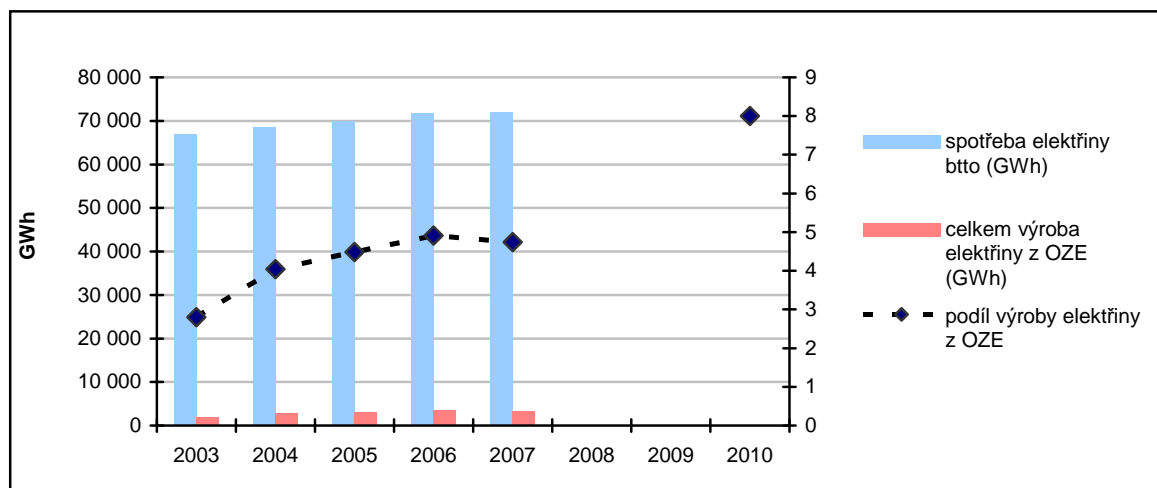
³² Akční plán rovněž stanoví opatření v oblasti zlepšování energetických a environmentálních vlastností výrobků, a to prostřednictvím rozšíření směrnice o ekodesignu na všechny výrobky relevantní z hlediska „dopadu na spotřebu energie“, dále rozšířením směrnice o energetickém štítkování, tj. systému značení, který zákazníkům podá informaci o energetickém nebo environmentálním chování produktu, pomocí revize nařízení k systému udělování ekoznačky EU a také stanovením harmonizovaného rámce pro zadávání veřejných zakázek pomocí energetických a environmentálních kritérií.

³³ Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

³⁴ Podíl výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v ČR v roce 2007 činil 4,7 %.

Infrastruktura (2004-2006) nebo nově v rámci Operačního programu Životní prostředí (2007-2013).

Graf 25. Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Pro nové období 2008-2010 jsou navržena opatření mimo jiné pro odstranění administrativních a informačních bariér pro rozvoj OZE. Ta by měla přispět ke zrychlení a objektivizaci povolovacího procesu pro projekty OZE, umožnit větší informovanost o možnostech využívání OZE, která přispěje k vyšší míře akceptace OZE zejména mezi širokou veřejností. Cílem je také zvýšit počet realizovaných projektů OZE (dosažení cíle 13 % v roce 2020), přičemž uvedeného cíle bude dosaženo změnou legislativy (novelizací zákonů a vyhlášek), úpravou nebo vydáním nových metodických pokynů a informační kampaní na podporu OZE.

V rámci dalších opatření pak bude realizována vlastní investiční podpora projektů OZE a opatření na podporu energetické efektivity, která přispěje k navýšení počtu realizací projektů OZE a k realizaci většího počtu opatření vedoucích k úspoře energie. V letech 2007-2013 tak umožňují financování projektů OZE tři operační programy, a to Operační program Životní prostředí zaměřený na nekomerční subjekty, Operační program Podnikání a inovace zaměřený na podnikatele a Program rozvoje venkova zaměřený na podporu zemědělců. Podpora fyzických osob bude i nadále realizována z národních prostředků v rámci Státního programu nebo prostřednictvím jiného národního dotačního titulu.

Plánovaná reformní opatření

- Aktualizace Programu podpory environmentálních technologií (ETAP);
- Implementace Akčního plánu k udržitelné spotřebě a výrobě a udržitelné průmyslové politice;
- Česká republika stanovila pro rok 2020 cíl ve výši 13 % spotřeby energie z OZE na celkové spotřebě energie v ČR;

- Novela zákona o odpadech a nový zákon o odpadech;³⁵
- Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí;
- Novela zákona o ochraně ovzduší;
- Aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky.³⁶

IG 12 Rozšířit a prohloubit vnitřní trh

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Připraveno přijetí návrhu zákona o volném pohybu služeb, který by měl vejít v platnost na konci roku 2009. Zákon transponuje směrnici o službách na vnitřním trhu EU a mimo jiné zavádí právní úpravu přeshraničního poskytování služeb a zjednodušuje podnikatelské prostředí;
- Přijetí politiky ochrany spotřebitele a strategie finančního vzdělávání;
- Posílení dozoru nad finančním trhem;
- Transpozice směrnice o finančních nástrojích (MiFID);
- Přijetí Metodických pokynů pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Česká republika převedla do vnitrostátního práva již 99,24 % všech směrnic Evropské unie a zaujímá tak 15. místo mezi zeměmi EU27.³⁷ Pro urychlení transpozice směrnic týkajících se nejen vnitřního trhu byly v České republice přijaty usnesením vlády Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU, které stanoví kroky pro rychlejší implementaci předpisů ES/EU. Pro aktuální přehled jsou vládě ČR předkládány pravidelné čtvrtletní zprávy o stavu implementace předpisů ES/EU a v rámci těchto materiálů jsou ukládány úkoly jednotlivým resortům k nápravě stavu.

³⁵ Města a obce jsou významnými producenty odpadů, a proto vypracoval Svaz měst a obcí České republiky ve spolupráci s Asociací krajů České republiky odborný dokument Strategie rozvoje nakládání s odpady v obcích a městech České republiky, kde jsou doporučována legislativní a nelegislativní opatření k podpoře energetického využití odpadů.

³⁶ Strategie udržitelného rozvoje České republiky byla schválena v roce 2004 a opírá se o čtyři základní pilíře: ekonomický pilíř (posilování konkurenceschopnosti ekonomiky); environmentální pilíř (ochrana přírody, životního prostředí, přírodních zdrojů a krajiny, environmentální limity); sociální pilíř (posílení sociální soudržnosti a stability) a o pilíř, který reprezentuje výzkum, vývoj a vzdělávání. Strategie je východiskem pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů) a pro strategické rozhodování v rámci státní správy a územní veřejné správy a pro jejich spolupráci se zájmovými skupinami. Strategie reaguje na potřebu koordinovaného vývoje a vzájemné rovnováhy sociální, ekonomické a environmentální oblasti, přičemž jejím obecným cílem je zajišťovat co nejvyšší kvalitu života obyvatel a současně i vytvářet příznivé podmínky pro kvalitní život generací budoucích. Aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky je plánována na konec roku 2008.

³⁷ Aktuální data k 26. 8. 2008, Evropská komise. Transpoziční deficit je v případě směrnic pro vnitřní trh 2,5 % a Česká republika zaujímá v pomyslném žebříčku zemí Evropské unie poslední místo.

Pro odstraňování zbývajících překážek bránících přeshraničním aktivitám byl připraven zákon o volném pohybu služeb, který zavádí právní úpravu přeshraničního poskytování služeb a zjednodušuje podnikatelské prostředí. V platnost by měl vstoupit na konci roku 2009.

Zajistit efektivně fungující finanční trh

Mezi základní předpoklady rozvoje podnikatelského nefinančního sektoru patří stabilní a efektivně fungující finanční trh. V uplynulém období přijala Česká republika řadu důležitých zákonů a novel. Byla implementována směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID)³⁸, která nabývá úplné účinnosti ke konci roku 2008. Tento zákon přináší zlepšení postavení zákazníků a podmínek pro podnikání na kapitálovém trhu a posiluje konkurenci v oblasti poskytování investičních služeb. V červenci 2008 byl vládou ČR schválen návrh zákona o pojišťovnictví, jenž přináší zejména implementaci nových evropských pravidel o zajištění. Zákon mění základní podmínky týkající se životního a neživotního pojištění, doplňkový dohled nad činností pojišťoven a zajišťoven ve skupině a upravuje činnost tuzemských a zahraničních zajišťoven. Rovněž zahrnuje i přenesená a upravená ustanovení dalších evropských směrnic pro pojišťovnictví a zdokonaluje tak i některá opatření, jež směřují k posílení finanční stability pojišťoven. Mezi ně se například řadí řídicí a kontrolní systém, technické rezervy nebo skladba finančního umístění.

Další důležitou oblastí rozvoje finančního trhu je ochrana spotřebitele. ČR stále spatřuje potenciál pro její posilování. Cílem dosavadních aktivit je dosažení stavu, kdy spotřebitel na finančním trhu má k dispozici kvalitní informace, je schopen s nimi pracovat a na jejich základě činit zodpovědná rozhodnutí o svých soukromých či rodinných financích. Za tímto účelem byla schválena Rámcová politika ochrany spotřebitele a vytvořena Strategie finančního vzdělávání, jejíž implementace do školního vzdělávání již probíhá. Cílem obou dokumentů je posílit finanční gramotnost obyvatel a jejich schopnost efektivně prosazovat své zájmy a práva. Vedle finančního vzdělávání byly zahájeny aktivity vedoucí k novému nastavení požadavků na odbornou způsobilost distributorů produktů a služeb na finančním trhu. Dále také Ministerstvo financí ČR zahájilo veřejnou konzultaci k návrhu nového systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů.

V roce 2006 došlo ke sjednocení dohledu nad finančním trhem a jediným orgánem dohledu se stala Česká národní banka. Pravidla, podle kterých Česká národní banka při výkonu dohledu postupuje, však sjednocena nebyla a jsou dosud pro jednotlivé sektory finančního trhu rozdílná. Na proběhlou institucionální integraci dohledu proto nyní navazuje snaha o sjednocení procesních postupů a koncentrace vybraných oblastí dohledu nad finančním trhem do jednoho souhrnného zákona.

V rámci druhé etapy důchodové reformy bylo diskutováno oddělení majetku současných penzijních fondů od majetku účastníků. To přinese zprůhlednění hospodaření fondů a zvýšení jejich důvěryhodnosti a atraktivity pro občany. Rovněž pokračují přípravné práce na legislativních aspektech přijetí eura.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Cílem České republiky v oblasti vnitřního trhu na další období je dosažení minimální úrovně transpozičního deficitu u směrnic ES/EU z vnitřního trhu a dosažení celoevropského závazku ve výši 1 %. Česká republika tak bude věnovat patřičnou pozornost a klást důraz na dodržování transpozičních termínů, a to za účelem včasné a kvalitní transpozice.

³⁸ Zákon č.230/2008 Sb. ze dne 5. 6. 2008.

Zajistit efektivně fungující finanční trh

Česká republika nyní připravuje nový zákon o dohledu nad finančním trhem, který sjednotí terminologii i dohled a postupy vztahující se k jeho výkonu ve všech sektorech. Nabytí účinnosti nového zákona se předpokládá v průběhu roku 2011.

Současně je připravován další návrh na změnu zákona o podnikání na kapitálovém trhu, jehož předmětem bude zejména transpozice směrnic ES³⁹, které se vztahují k poskytování finančních služeb. V následujících letech se bude Česká republika rovněž zabývat návrhem o ratingových agenturách v případě, že na úrovni EU dojde k legislativní úpravě. V oblasti bankovníctví byl zahájen konzultační proces ohledně transpozice směrnice o platebních službách⁴⁰ zavádějící právní rámec pro přeshraniční platby. Návrh zákona bude předložen vládě ČR do konce roku 2008. V následujícím období se ČR rovněž zaměří na implementaci Rámcové politiky ochrany spotřebitele a Strategie finančního vzdělávání. V oblasti penzijního připojištění bude v rámci tzv. druhé etapy důchodové reformy připraven návrh zákona, jehož prostřednictvím bude řešeno oddělení majetku účastníků penzijního připojištění od majetku penzijního fondu. ČR bude dále pokračovat v přípravných pracích na legislativních aspektech přijetí eura.

Plánovaná reformní opatření

- Probíhá příprava zákona o dohledu nad finančním trhem a novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu;
- Implementace Rámcové politiky ochrany spotřebitele a Strategie finančního vzdělávání.

IG 13 Zajistit otevřené a konkurenceschopné trhy uvnitř i vně Evropy a využívat výhod globalizace

AKTUÁLNÍ SITUACE

K ekonomickému růstu zemí Evropské unie a vytváření nových pracovních míst může přispět i zahraničně obchodní politika. Liberální obchodní politika znamená snižování pořizovacích nákladů vstupů do výroby i zlevňování dovozu zboží pro konečné spotřebitele, na druhé straně eliminace obchodně politických překážek vývozu (celní sazby, netarifní bariéry) vyrovnává konkurenční podmínky evropských firem na zahraničních trzích a vede ke zvýšení exportu, zvýšení výroby, zlepšení hospodářských výsledků firem a potažmo i k vytváření nových pracovních příležitostí.

Hlavními opatřeními přijatými k naplňování obchodně politické strategie EU „Global Europe: Competing in the World“ jsou zejména liberalizační jednání ve Světové obchodní organizaci (World Trade Organisation - WTO), uzavírání nové generace bilaterálních dohod o volném obchodu, nová strategie vůči Číně, revidovaná strategie přístupu na trhy třetích zemí, lepší přístup unijních subjektů k veřejným zakázkám a ochrana a vynucování práv k duševnímu vlastnictví.

Česká republika v souladu se svými závazky členského státu EU také vhodnými nástroji podporuje ekonomickou spolupráci svých podnikatelských subjektů s partnery z ostatních

³⁹ Zejména směrnice 2004/109/ES a novela směrnice 85/611/ES (UCITS).

⁴⁰ Směrnice 2007/64/ES.

členských států EU i třetích zemí. Jedná se zejména o oblasti podpory a ochrany vzájemných investic, technologické, hospodářské a průmyslové spolupráce, vytváření společných podniků a naplňování Exportní strategie ČR pro období 2006-2010.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

S ohledem na existenci společné obchodní politiky Evropské unie nemá Česká republika v souvislosti s Národním programem reforem 2008-2010 navržena konkrétní opatření na národní úrovni. ČR však zaujímá ve vztahu k obchodní politice dlouhodobě liberální postoj a řídí se jím také při přípravě jednotných pozic EU pro bilaterální či multilaterální jednání. Tento postoj se zároveň odráží v prioritách České republiky pro její předsednictví v Radě EU, mezi nimiž je jak dokončení dílčích agend výše zmíněné strategie, jež budou ve stádiu přípravy nebo projednávání, tak provádění agend již dořešených.

S cílem vytvořit příznivé prostředí a rámec pro další rozvoj dvoustranné spolupráce českých podnikatelských subjektů s partnery z nečlenských států EU se předpokládá, že bude sjednáno resp. renegociováno 5 smluv v oblasti hospodářské a průmyslové spolupráce, 9 dohod o ochraně a vzájemné podpoře investic, 6 dohod o zamezení dvojího zdanění a 1 dohoda o průmyslové a vědeckotechnické spolupráci.

IG 14 Vytvořit příznivější podnikatelské prostředí a podpořit soukromou iniciativu prostřednictvím zlepšení právních úprav

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V červenci 2007 byl schválen další postup programu na snižování administrativní zátěže podnikatelů a potvrzen cíl snížit celkovou zátěž o 20 % do konce roku 2010;
- V srpnu 2007 byly přijaty Obecné zásady pro hodnocení dopadů regulace, na jejichž základě vznikla povinnost provádět hodnocení dopadů regulace ke všem návrhům primárních i sekundárních právních předpisů v souvislosti s účinností novelizace Legislativních pravidel vlády od 1. listopadu 2007;
- Vznikl nadresortní koordinační orgán, tzv. Grémium pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu;
- V dubnu 2008 byl přijat Plán snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010, kde bylo navrženo snížení zátěže u šesti ministerstev, které se podílejí na celkové administrativní zátěži z 89 %.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Zásadní význam při utváření a fungování podnikatelského prostředí má optimálně nastavený legislativní rámec. Přestože určitá míra regulace je nutná a žádoucí, každá regulace s sebou nese náklady, a to jak přímé finanční, tak požadavky na lidské zdroje a čas. Je tedy potřebné vytvořit takové regulatorní prostředí, které bude vstřícné vůči podnikatelům ve všech fázích podnikatelské činnosti.

Jedním z klíčových nástrojů zvyšování kvality regulace je hodnocení dopadů regulace, které zahrnuje soustavu metod směřujících k systematickému hodnocení negativních a pozitivních dopadů navrhovaných či existujících právních předpisů. Metoda pro hodnocení dopadů regulace RIA (Regulatory Impact Assessment) je od 1. listopadu 2007 povinná u všech návrhů jak primárních, tak i sekundárních právních předpisů. Od tohoto data je rovněž účinná novela Legislativních pravidel vlády, která nově obsahuje povinnost postupovat při zhodnocení dopadů

předpokládané změny právního stavu nebo dopadů právní regulace podle RIA. Tato novela současně stanovuje, že povinnou součástí důvodové zprávy nebo odůvodnění musí být závěrečná zpráva z hodnocení dopadů, která splňuje obsahové náležitosti uvedené v RIA. Do 31. prosince 2008 bude provedena revize a vládě předloženo vyhodnocení účinnosti zásad pro hodnocení dopadů regulace.

Pro podporu a zajištění jednotného postupu při hodnocení dopadů v jednotlivých oblastech nebo na jednotlivé skupiny obyvatel se průběžně vytvářejí další metodiky. Ještě před zavedením povinnosti vyhodnocovat dopady všech návrhů právních předpisů byly zpracovány následující metodiky: „Metodika pro stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“ a „Metodika určování velikosti a původu administrativní zátěže podnikatelů“. Další metodiky budou zpracovávány v průběhu realizační fáze hodnocení dopadů s ohledem na potřeby jednotlivých úřadů, případně priorit vlády.

V roce 2007 vznikl nadresortní koordinační orgán „Grémium pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu“, který posuzuje, zda předkladatel legislativního návrhu provedl vyhodnocení dopadů v souladu se schválenou metodikou RIA.

V srpnu 2007 byl v ČR schválen návrh postupu zavedení Metodiky pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů v rámci pilotní fáze trvající do konce roku 2008. Tato metodika obsahuje výčet možných technik a způsobů zapojování veřejnosti do přípravy návrhů již od počáteční fáze a jedná se o materiál, který rozvádí metodu konzultace veřejnosti, která je jednou z povinných fází přípravy posouzení dopadů připravované regulace. Na základě výsledků této pilotní fáze bude předložen v roce 2009 doplněný návrh metodiky a návrh úpravy Legislativních pravidel vlády pro stanovení závazného postupu pro ústřední správní úřady při zapojení veřejnosti do přípravy návrhů právních předpisů pro ústřední správní úřady.

Jako podpora pro zapojování nevládních organizací do procesu přípravy právních předpisů byla již v roce 2006 vytvořena databáze „DataKO“. Jedná se o databázi nevládních organizací z různých oblastí spolu s kontakty na jejich zástupce, kteří vyjádřili zájem poskytovat konzultace k odborným dokumentům připravovaným státními úřady. V současné době je v této databázi zapsáno cca 350 organizací.

Od března 2006 je realizována iniciativa „Věnujte 10 minut pro zlepšení právního prostředí v ČR“, jejímž cílem je oslovit nejen podnikatele, ale všechny občany, nevládní organizace a zainteresované subjekty, které se chtějí vyjádřit k právním předpisům ČR a navrhnout jejich zlepšení. První fáze, která byla vyhodnocena k 31. prosinci 2007 přinesla na 470 podnětů, které by se měly promítnout do snížení zatížení občanů i podnikatelské sféry plynoucí z regulace a do celkového zjednodušení a zlepšení právního prostředí v ČR.

Předmětem hodnocení dopadů regulace je mj. také snižování administrativní zátěže podnikatelů. Skutečnost, že podnikatelé musí ke splnění požadavků kladených na ně státními orgány využít část svých zdrojů na administrativu namísto toho, aby tyto zdroje investovali do dalšího rozvoje podniku, výroby nebo jiných produktivních činností, má pak negativní vliv na ekonomický růst a prosperitu společnosti. Je nezbytné usilovat o to, aby administrativní zátěž pro podnikatele byla co nejvíce snížena při současném respektování veřejného zájmu.

Na základě podkladů z provedeného měření administrativní zátěže byla v roce 2005 provedena analýza, která vyčíslila celkovou roční administrativní zátěž podnikatelů na více jak 86 mld. Kč. Výsledky ukázaly, že nejvyšší administrativní zátěž způsobují právní předpisy především v gescích Ministerstev zemědělství, průmyslu a obchodu, financí, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, zemědělství a životního prostředí. V červenci 2007 byl vládou potvrzen cíl snížit administrativní zátěž o 20 % do roku 2010.

V červenci 2007 byla rovněž schválena povinnost provádět *ex ante* vyhodnocování administrativní zátěže podnikatelů v rámci RIA v případě nově připravovaných návrhů a všem ústředním správním úřadům bylo současně uloženo přijímat průběžná opatření proti zvyšování celkové administrativní zátěže podnikatelů způsobované informačními povinnostmi, jejichž původ a forma jsou plně v gesci těchto orgánů.

S cílem důsledně usilovat o snižování nadbytečných regulací a regulatorní zátěže byly v průběhu let 2007 a 2008 v návaznosti na principy kvalitní regulace formulované v Obecných zásadách pro hodnocení dopadů regulace (RIA) definovány principy kvalitní regulace. Vedle toho byly rovněž identifikovány typy nadbytečné byrokratické zátěže. Sledování principů kvalitní regulace a typů nadbytečné byrokratické zátěže by mělo přispět ke zkvalitnění právních úprav a v důsledku toho i podnikatelského prostředí.

Na přelomu let 2007/2008 byl realizován pilotní projekt věnovaný procesním a organizačním auditům čtyř vybraných agend státní správy, jehož výstupy byly využity pro koncepci projektu věnovaného auditům agend veřejné správy a který představuje strategický projekt v oblasti Smart Administration.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V oblasti snižování administrativní zátěže podnikatelů předloží 6 resortů do 31. 10. 2008 vládě ČR návrh plánu konkrétních kroků snižování administrativní zátěže podnikatelů tak, aby do konce roku 2010 bylo dosaženo až 20 % snížení administrativní zátěže podnikatelů. Pro sledování vývoje administrativní zátěže ve všech resortech bude každoročně k 31. březnu vládě ČR předkládána zpráva o stavu plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů, na základě níž budou přijímána další aktuální opatření ke zlepšení stávající situace.

Na základě více jak roční aplikace Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) bude provedena do 30. 4. 2009 revize a vyhodnocení účinnosti těchto zásad. Součástí dalších aktivit navazujících v roce 2009 na metodu hodnocení dopadů regulace bude analýza a návrh širšího využití alternativních prostředků regulace, které nabízejí větší flexibilitu a mohou být rychleji implementovány než tradiční regulace. Díky využívání alternativních prostředků regulace dochází rovněž k minimalizaci nákladů spojených s implementací a administrativou, což je v podnikatelském prostředí jedním z klíčových problémů.

Zlepšení regulatorního prostředí bude podpořeno návrhem opatření ke snížení nadbytečné regulace a administrativní zátěže, který bude předložen ke schválení do 30. 10. 2008. Tím bude zahájena faktická realizace cíle vlády ČR, kterým deklarovala svůj záměr důsledně snižovat nadbytečnou regulaci a byrokratickou zátěž.

V roce 2008 a 2009 bude realizována 1. etapa projektu procesních a organizačních auditů agend veřejné správy, na kterou naváže další etapa, resp. etapy průběžně realizované do roku 2011. První etapa bude zaměřena na modelování 40 až 60 agend veřejné správy, přípravu a zajištění podmínek pro realizaci navazujících etap a vyhodnocení 1. etapy. Tento projekt představuje plnění cíle vlády, tj. provedení nezávislých procesních a organizačních auditů nejvýznamnějších agend státní správy s cílem je zjednodušit a zprůhlednit. V rámci priority Smart Administration patří mezi projekty strategické.⁴¹ Výstupy projektu budou využity pro tvorbu Registru práv a povinností. Realizace projektu umožní optimalizovat a standardizovat agendy státní správy a samosprávy, hodnotit je a pracovat s nimi z pohledu hexagonu veřejné správy,

⁴¹ Pro realizaci velké části agend v rámci Smart Administration budou využity finanční prostředky strukturálních fondů Evropské unie, a to prostřednictvím Integrovaného operačního programu a Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

jasně formulovat práva a povinnosti pro občany, podnikatele i úředníky a využívat procesní modely pro potřeby hodnocení dopadů regulace (RIA). Očekávané cíle procesních analýz spočívají např. v odhalení neefektivních a duplicitních činností, identifikování nejasností procesu, zajištění optimálního využívání zdrojů, posouzení obsahové náplně jednotlivých organizačních celků z hlediska zabezpečení celkového průběhu procesu, identifikování požadavků na nastavení informační podpory, vyčíslení a analýze rozdělení fondu pracovního času zaměstnanců na jednotlivé činnosti či poskytované služby občanům, vytvoření základu systému pro zvýšení motivace zaměstnanců, prověření dostupnosti potřebných informací, snížení počtu nezbytných dokumentů a redukce administrativních činností a ve vytvoření předpokladů pro uplatňování strategického plánování ve veřejné správě a pro sledování a řízení rizik. V návaznosti na tento projekt bude realizována řada doplňkových projektů zaměřených na snižování nadbytečné regulace a byrokratické zátěže občanů, orgánů veřejného sektoru, nevládních neziskových organizací a dalších subjektů.

Plánovaná reformní opatření

- Každoroční předkládání zpráv vládě ČR o stavu a plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů;
- Každý rok bude provedena revize a vyhodnocení účinnosti Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA);
- Realizace projektu procesních a organizačních auditů agend veřejné správy a návazných projektů zaměřených na snižování nadbytečné regulace a byrokratické zátěže.

IG 15 Propagovat podnikatelskou kulturu a vytvořit prostředí podporující malé a střední podniky

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

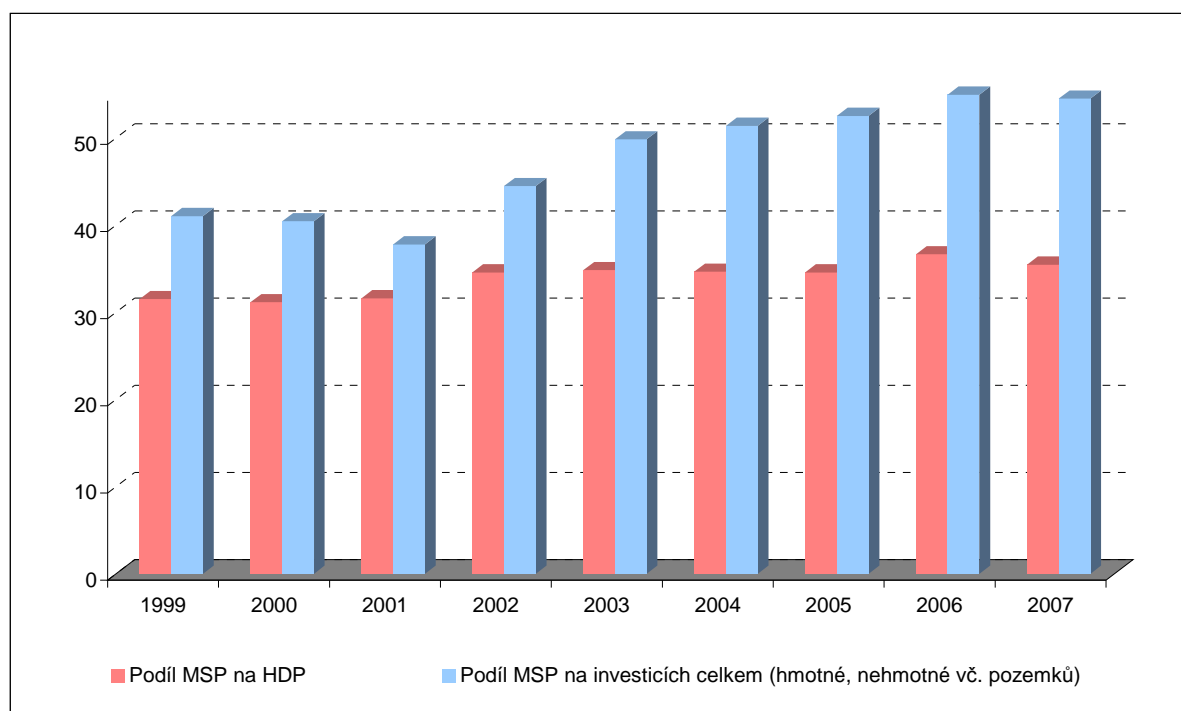
- Byla schválena pravidla pro podporu podnikatelského prostředí v rámci Operačního programu Podnikání a inovace;
- Byla vytvořena centrálně řízená síť, tzv. informační místa pro podnikatele Hospodářské Komory ČR, jejíž cílem je poskytování informací malým a středním podnikům;
- Registrační povinnosti fyzické nebo právnické osoby zahajující nebo podnikající v režimu živnostenského zákona je možné splnit na kterémkoliv živnostenském úřadě, tj. na centrálním registračním místě, jimiž jsou určené odbory v 227 obcích na území ČR;
- Byla vytvořena systémová síť, tzv. CZECHPOINT, umožňující komunikaci s úřady a institucemi z jediného místa. Nyní je rozšiřována na 1300 matričních úřadů, krajské úřady, 800 pracovišť České pošty, vybrané zastupitelské úřady a do kanceláří Hospodářské komory České republiky;
- Pro potřeby podnikatelské obce existuje specializovaný internetový portál pro podnikání a export, tzv. BusinessInfo.cz pro podnikání a export;
- Pro širší zapojení malých a středních podniků do komunitárních programů EU došlo k vytvoření národních sítí NINET a BISONet pro oblasti vědy, výzkumu a inovačního podnikání;
- Bylo vytvořeno Centrum fiktivních firem (CEFIF), které zajišťuje řádnou činnost fiktivních firem v České republice. Vznikajícím fiktivním firmám poskytuje potřebné informace a umožňuje jejich zapojení do trhu fiktivních firem jak v České republice, tak i v zahraničí.

Fiktivní firmy zakládají studenti středních škol s ekonomickým zaměřením. Práce ve fiktivních firmách je součástí integrace výuky ekonomických předmětů na středních školách.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Správně nastavené podmínky podnikatelského prostředí přispívají k dynamice celé ekonomiky. V podmínkách české tržní ekonomiky hrají nepostradatelnou roli zejména malé a střední podniky, které svým podílem přibližně 99,83 % na počtu všech ekonomických subjektů v ČR představují významný faktor ekonomického růstu a celkově se podílejí z 53,69 % na účetní přidané hodnotě. Další rozvoj a posilování podnikatelského prostředí tak významnou měrou přispívá k celkovému snižování nezaměstnanosti, přičemž například malé a střední podniky se na celkové zaměstnanosti podílejí z 61,41 %. V České republice je poměrně vysoký počet vydaných oprávnění k podnikání (celkem jde o téměř 4 milióny, tzn. 1,93 živnostenského oprávnění na 1 obyvatele) a dále pak vysoká míra jejich obměny. V mezinárodním srovnání se ČR pohybuje na průměru míry vzniku podniků, nicméně od roku 2001 míra vzniku podniků poklesla z 12,3 % na přibližně 8,7% v roce 2005.

Graf 26. Podíl malých a středních podniků (MSP) na HDP a na celkovém objemu investic (v %)

České podnikatelské subjekty i nadále zaostávají z hlediska své kvality, vybavenosti, efektivity či inovativnosti za zeměmi Evropské unie. Tento problém mimo jiné pomáhají řešit i operační programy financované ze strukturálních fondů Evropské unie. Využívání těchto prostředků má napomoci zvýšení konkurenceschopnosti sektoru průmyslu a služeb a rozvoji podnikání, udržení přitažlivosti České republiky, jejích regionů a měst pro investory, podpoře inovací, stimulaci poptávky po výsledcích VaV, komercializaci výsledků VaV, podpoře podnikatelského ducha a

růstu hospodářství založeného na znalostech, mj. díky zvyšování kapacit pro zavádění nových technologií a inovovaných výrobků, včetně nových informačních a komunikačních technologií.

Stávající systém podpor si klade za cíl zejména zvýšení motivace k zahájení podnikání, zintenzivnění aktivity malých a středních podniků a vytváření podmínek pro využití nových finančních nástrojů pro zahájení podnikání včetně posílení a rozvíjení aktivit podnikatelů vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem. V oblasti rozvoje firem je pak hlavním cílem zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků podporou jejich rozvojových podnikatelských záměrů prostřednictvím bankovních nástrojů. Nedostatečné je také poskytování služeb pro rozvoj podnikání, Česká republika proto v rámci stávající politiky podnikání klade důraz na zintenzivnění rozvoje poradenských a informačních služeb pro podnikání, rozvíjení kvalitní a profesionální sítě poradenských služeb pro podnikání a inovace, včetně informací o vývoji podnikání a inovací ve světě a v České republice. V neposlední řadě je důraz kladen na zvýšení marketingové připravenosti malých a středních podniků a posilování jejich mezinárodní konkurenceschopnosti.

V České republice byla Hospodářskou komorou ČR vytvořena celorepubliková centrálně řízená síť kontaktních míst pro podnikatele, jimž jsou poskytovány požadované informace. Vedle řady kroků ke zlepšení podnikatelského prostředí bylo poskytování podpůrných služeb pro podnikání novým prvkem podpory malému a střednímu podnikání vedoucím k jeho rozvoji a kultivaci. Byla vytvořena síť kontaktních míst veřejné správy tzv. CZECHPOINT, prostřednictvím které je možné z jediného místa komunikovat s úřady a institucemi. Tato síť je nyní rozšiřována na 1300 matričních úřadů, krajské úřady, 800 pracovišť České pošty, vybrané zastupitelské úřady a do kanceláří Hospodářské komory České republiky.

Stávající daňový systém je díky častým novelizacím daňového zákona mnohdy považován za komplikovaný a nepřehledný a v některých ohledech neodpovídá požadavkům kladeným na moderní daňový systém. Průvodním znakem českého daňového systému jsou vysoké náklady na jeho správu. Existují také možnosti daňových úniků. V současné době je proto připravována komplexní reforma daňového systému. Hlavním cílem reformy bude snížení administrativní zátěže pro poplatníky i státní správu a celkové zjednodušení legislativy a správy daní. V současné době je dále připravován nový zákon o rozpočtovém určení daní, jehož předpokládaná účinnost bude od 1. 1. 2010.

Podnikání se v ČR postupně zahrnuje do školních osnov, obzvláště zavedením zcela nového systému – jedná se o tzv. Rámcové vzdělávací programy (RVP). V rámci reformy českého školství bude vytvořeno zhruba 200 takovýchto vzdělávacích programů.

Nástroje podnikatelského vzdělávání v ČR, jako jsou např. fiktivní nebo studentské firmy, jsou nejčastěji používány ve vzdělávacích programech zaměřených na ekonomické vzdělávání, obchod a služby. Proto podle statistiky, kterou poskytlo Centrum fiktivních firem (CEFIF), je takřka 100 % fiktivních firem využíváno školami z těchto typů počátečního vzdělávání. Centrum fiktivních firem (CEFIF), které je součástí Národního ústavu odborného vzdělávání, školí učitele, kteří vyučují ve fiktivní firmě.

Fiktivní firma pracuje jako skutečná firma - výrobní, obchodní nebo dopravní. Firma se řídí platnými právními předpisy, využívá podklady z hospodářské praxe a její pracovníci uskutečňují všechny základní činnosti: nákup, prodej, písemný i telefonický hospodářský styk, účtování, apod. Fiktivní firma se od skutečného podnikání liší v jediném: nesměňuje peníze ani zboží. Práce ve fiktivní firmě má budoucím absolventům - ekonomům napomoci získat zejména samostatnost a pocit zodpovědnosti za vlastní práci, schopnost orientovat se v hospodářské praxi, pohotově reagovat a prostřednictvím komunikace se zahraničními fiktivními firmami rozvíjet jazykové znalosti.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

S cílem podpořit vznik a růst malých a středních podniků se Česká republika zaměří mj. na zlepšení přístupu MSP k takovým zdrojům financování, jako jsou např. mikroúvěry a další formy rizikového kapitálu. V této souvislosti je plánováno vyhlásit nové výzvy v rámci několika operačních programů, zejména pak Operačního programu Podnikání a inovace.

Dále bude pokračovat realizace projektu Informačních míst pro podnikatele, jehož cílem je provozovat centrálně řízenou síť informačních míst v rámci celorepublikové sítě kontaktních míst Hospodářské komory ČR pro poskytování aktuálních a žádaných informací malým a středním podnikům. Důraz bude kladen rovněž na prohlubování komunikace s ostatními informačními systémy veřejné správy, což podpoří další snižování administrativní zátěže podnikatelů. V dalších krocích bude probíhat restrukturalizace sítě informačních míst pro podnikatele za účelem dosažení optimálního počtu jednotných kontaktních míst a zároveň dojde k restrukturalizaci systému řízení a organizační struktury tak, aby byla zajištěna efektivnější kontrola a motivace jednotlivých subjektů podílejících se na realizaci projektu.

V novém období bude Česká republika rovněž rozvíjet oběh dat z centrálních registrů státní správy do tzv. CZECHPOINTů a postupně bude navyšován počet požadovaných úředních výpisů, které budou dostupné pomocí webové objednávky z osobního počítače (v současnosti jsou dostupné pouze 3 takové výpisy).

Pro oblast financování bude Česká republika mimo dosavadní podporu ze strukturálních fondů plně implementovat podpůrné služby poskytované komunitárními programy v oblastech finančních zdrojů, internacionalizace a přístupu k vědě a výzkumu (např. síť Enterprise Europe Network Česká republika).

Za účelem podpory podnikatelského prostředí a snížení administrativní zátěže připravuje nyní ČR komplexní reformu daňového systému. Základní pilíře reformy bude tvořit reforma zdaňování příjmů a majetku, reforma daňového procesu a institucionální reforma.

V rámci reformy zdaňování příjmů bude zaveden jednotný základ pro daň z příjmů a pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. Reforma plánuje zrušení daně dědické a darovací. Pozornost bude rovněž věnována podpoře VaV a usazování mateřských společností v ČR. Nový daňový řád stanoví jednoznačnou terminologii pro celou oblast daňového práva a vytvoří jednotný proces pro výběr všech příjmů veřejných rozpočtů. Z hlediska institucionálního uspořádání přinese reforma sloučení čtyř soustav správních orgánů (daňové a celní správy, správy sociálního a zdravotního pojištění) do jednoho výběrného místa. Sloučení bude provedeno ve dvou fázích. Účinnost nových opatření je předpokládána od 1. 1. 2010.

Plánovaná reformní opatření

- Vyhlášení nových výzev pro programy na podporu malých a středních podniků;
- Pokračování v realizaci projektů Informačních míst pro podnikatele a kontaktních míst veřejné správy CZECHPOINT;
- Implementace podpůrných služeb v oblastech finančních zdrojů v návaznosti na poskytované komunitární programy;
- Příprava komplexní reformy daňového systému a zákona o rozpočtovém určení daní.

IG 16 Rozšířit, zlepšit a propojit evropskou infrastrukturu a dokončit schválené prioritní přeshraniční projekty

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V České republice bylo doposud zprovozněno 1009 km dálnic a modernizován I. a II. tranzitní železniční koridor. Tím se plní závazek výstavby a modernizace evropských prioritních projektů v rámci sítě TEN-T (PP 22, 23 a 25);
- V září 2007 schválila vláda ČR Harmonogram výstavby dopravní infrastruktury na období 2008-2013, který obsahuje seznam nejdůležitějších dopravních staveb, přičemž tento strategický plán bude pravidelně aktualizován;
- V České republice se realizují první dvě vlny projektů PPP (železniční napojení letiště Praha a Kladna do centra hlavního města a dálnice D3⁴² v úseku Tábor - Bošilec);
- Od 1. ledna 2007 bylo zavedeno výkonové zpoplatnění silniční dopravy na vybraných komunikacích pro vozidla o celkové hmotnosti nad 12 tun.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Dopravní infrastruktura a ICT

V České republice i přes zvýšené tempo výstavby stále není dobudována základní síť dálnic, rychlostních silnic či modernizovaných železničních tahů. Stávající síť silnic není v požadovaném technickém stavu, pokud jde o technické a bezpečnostní parametry, kvalitu vozovek a stav objektů. Pouze 55 % silnic I. třídy dosahuje normových parametrů, v mnoha obcích nebyly vybudovány obchvaty nebo optimalizovány průtahy.

Železniční infrastruktura rovněž výrazně zaostává za železniční sítí západních zemí z hlediska rychlostních parametrů a technické úrovně. Stále vysoké nároky na personální zajištění provozu navíc způsobují vysoké náklady na celkové provozování železniční dopravy. Dosud byla dokončena modernizace I. a II. tranzitního železničního koridoru a současně probíhá modernizace jejich vybraných uzlů.

Dopravní infrastruktura se bude rozvíjet podle vládou schváleného Harmonogramu výstavby dopravní infrastruktury 2008-2013. Na financování rozvoje dopravní infrastruktury se významnou měrou podílí evropské spolufinancování prostřednictvím Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj, a to na základě schváleného Operačního programu Doprava, v rámci něhož bude možné v letech 2007-2013 využít finanční prostředky v celkové výši 5,8 mld. EUR (4,6 mld. EUR z Fondu soudržnosti a 1,2 mld. EUR z Evropského fondu pro regionální rozvoj). Podíl Operačního programu Doprava na celkových zdrojích EU, tj. Fondu Soudržnosti a strukturálních fondech představuje 22 %.

Velký význam pro rozvoj dopravy s ohledem na udržitelný ekonomický růst má zvyšování podílu železniční a vodní dopravy na přepravním trhu a rozvoj kombinované dopravy. V roce 2006 činil podíl železniční dopravy z celkového objemu přepravy (t) 17,56 % a v roce 2007 17,63 %. U vnitrozemské vodní dopravy byl v roce 2006 tento podíl 0,36 % a v roce 2007 0,39 %. Podíl silniční dopravy v roce 2006 představoval 80,10 % a v roce 2007 pak 80,17 %. V případě železniční dopravy činil její podíl na celkovém přepravním výkonu (tkm) v roce 2006 22,76 % a

⁴² Partnerství PPP je v případě dálnice D3 realizováno formou výstavby, údržby a provozování jejich jednotlivých částí.

v roce 2007 24,17 %. U vnitrozemské vodní dopravy byl v roce 2006 tento podíl 1,18 % a v roce 2007 1,33 %. Podíl silniční dopravy v roce 2006 představoval 72,68 % a v roce 2007 71,36 %. Rovněž v letech 2004 a 2005 dosahovaly uvedené poměry obdobných hodnot. V posledních letech tedy podíl železniční a vodní dopravy na přepravním trhu zůstává více méně konstantní s výrazným zastoupením dopravy silniční.

Jedním z účinných opatření je podpora vzniku intermodálních terminálů a veřejných logistických center otevřených všem provozovatelům a poskytovatelům logistických služeb. Očekávaným přínosem podpory multimodální dopravy podle principu komodality⁴³ je především vytvoření podmínek pro větší využívání železniční a vodní dopravy, ale také zlepšení podmínek v oblasti optimalizace logistických a distribučních procesů pro malé a střední podniky v sektoru průmyslu, obchodu a služeb. V této souvislosti je připravován dokument Strategie podpory logistiky z veřejných zdrojů, na jehož základě budou navrženy programy podpory. Jedním z nich bude právě Program podpory multimodální dopravy. V současnosti je realizován Program revitalizace železničních vleček v rámci Operačního programu Doprava, uvažuje se též o využití Programu na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury, bude-li prodloužen i na období po roce 2009. V přípravě je též změna zákona č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury, na základě které by byly terminály multimodální dopravy považovány za součást dopravní infrastruktury (viz Dohoda AGTC, rozhodnutí č. 1692/1996/ES a č. 884/2004/ES) a bylo by tak možné využít finančních prostředků tohoto fondu k financování jak výstavby terminálů, tak i logistických center.

Dopravní infrastruktura musí umožnit nejen plynulé spojení s evropskými průmyslovými, obchodními a sídelními centry, ale na této infrastruktuře musí být též uživatelům dopravy poskytovány odpovídající služby. Z pohledu Evropy je soustředována pozornost na dopravní síť evropského významu, tzv. trans-evropskou dopravní síť TEN-T, která zahrnuje nejen dopravní infrastrukturu jako takovou, ale i systémy řízení dopravy a lokalizační a navigační systémy.

Hlavním přínosem zavádění inteligentních systémů a služeb je zvýšení bezpečnosti provozu, a to varováním před nebezpečnou situací nebo zabráněním jejímu vzniku. I když česká dopravní infrastruktura není zcela zmodernizována a některé její úseky musí být teprve dobudovány, postupně se zavádějí telematické aplikace (např. hlavní řídicí ústředny ve velkých městech, aplikace, jež sledují intenzitu dopravy nebo monitorují počasí, dále telematické aplikace pro zvýšení bezpečnosti tunelů apod.).

V rámci zavádění telematických aplikací se realizuje euro-regionální projekt EU s názvem CONNECT, jehož cílem je navrhnout strategický plán pro rozvoj a rozšiřování inteligentních dopravních systémů a služeb na síti TEN-T ve střední Evropě. Pokračují též práce na pilotním projektu eCall (tj. automatického tísňového volání z vozidla) a programu EASYWAY, který navazuje na euro-regionální programy a zabývá se dopravně-informačními službami.

Realizace partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem

Rozvoj dopravní infrastruktury je jedním z klíčových aspektů dalšího ekonomického rozvoje České republiky. Kvalitní dopravní infrastruktura je ale značně nákladná, a proto je nezbytné zajistit dostatečné finanční prostředky využitím všech relevantních zdrojů. Jedním z nich je i soukromý kapitál. Partnerství veřejného a soukromého sektoru je možné uplatnit jen na základě kvalitně připraveného legislativního prostředí, což bylo úkolem minulých let. Důležitým krokem bylo zejména schválení Politiky vlády České republiky v oblasti Partnerství veřejného a soukromého sektoru. Na tomto základě se v současné době realizují dvě vlny projektů PPP,

⁴³ „Komodalita“ znamená účinné využívání různých druhů dopravy provozovaných samostatně nebo v rámci multimodální integrace v dopravním systému za účelem dosažení optimálního a udržitelného využití zdrojů.

týkající se propojení letiště Praha - Ruzyně a Kladna a projekt dálnice D3 v úseku Tábor – Soběslav – Bošilec – státní hranice s Rakouskem (Dolní Dvořiště).

Příprava vhodného systému stanovování cen za používání dopravní infrastruktury

Spravedlivé zpoplatnění dopravní infrastruktury je uplatněním zásad „uživatel platí“ a „znečišťovatel platí“. Systém plateb je v případě použití železniční dopravní cesty zaveden pro všechny kategorie vlaků na všech železničních tratích. V případě silniční dopravy jsou zatím zpoplatněny jen vybrané komunikace, a to rozdílně pro jednotlivé kategorie vozidel (časové zpoplatnění pro vozidla o hmotnosti méně než 12 t, výkonové pak pro vozidla od 12 t).

V silniční dopravě bude možné uplatnit principy internalizace externích nákladů pomocí zavedení do sazeb výkonového zpoplatnění a zpoplatnění časového pro další kategorie vozidel. Příprava mýtného systému v ČR vycházela ze směrnice ES 1999/62/ES (tzv. Euroviněta) o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly. Tento systém se týká vozidel nebo jízdních souprav s největší povolenou hmotností minimálně 12 tun a výpočet mýtného závisí na typu vozidla a ujeté vzdálenosti při zohlednění emisní třídy motoru a užitého počtu náprav. Zpoplatněno je od 1. 1. 2007 cca 1 000 km dálnic a od 1. 1. 2008 dalších cca 170 km silnic I. třídy, sazby mýtného se nemění.

V ČR byla v této souvislosti schválena následující legislativa:

- zákon 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění č. 80/2006 Sb.;
- vyhláška č. 527/2006 Sb., ve znění č. 323/2007 Sb.;
- nařízení vlády č. 484/2006 Sb., ve znění 272/2007 Sb.;
- novela zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční.⁴⁴

Úprava legislativy umožní, aby v oblasti silniční dopravy výkonové zpoplatnění internalizovalo externí náklady, přičemž toto zpoplatnění bude modifikováno tak, aby bylo možné poplatky upravovat dle různých kritérií (jako např. splnění norem EURO u motorů, období jízdy, které má vliv na kongesce apod.).

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Dopravní infrastruktura a ICT

Základem pro rozvoj dopravních sítí jednotlivých druhů dopravy je přijatý *Harmonogram výstavby dopravní infrastruktury 2008-2013*, který bude pravidelně aktualizován. Dále bude zpracován Plán rozvoje dopravní infrastruktury s časovým horizontem na cca 15 - 20 let včetně hrubého odhadu disponibilních finančních prostředků jako podklad pro územní ochranu v rámci Politiky územního rozvoje a jako podklad pro další aktualizace Harmonogramu výstavby dopravní infrastruktury. Pro rozvoj dopravní infrastruktury v následujících letech budou též vzhledem k finanční náročnosti celého procesu využity další finanční zdroje, a to zejména zdroje soukromé v rámci projektů PPP a finanční prostředky strukturálních fondů dostupné v rámci Operačního programu Doprava. Součástí celého systému bude i výkonové zpoplatnění využívání samotné dopravní infrastruktury.

⁴⁴ Dle této novely zákona mají vozidla do stáří 36 měsíců sníženou sazbu silniční daně o 48 %, vozidla do stáří 72 měsíců o 40 % a vozidla do stáří 108 měsíců o 25 %. Vozidla do 12 tun, která mají elektrický pohon, hybridní pohon, spalují CNG nebo LPG a nebo biopalivo E85, jsou od silniční daně osvobozena. V případě daně spotřební se platba nevztahuje na zemní plyn, jež je užíván v dopravě – dle novely zákona č. 353/2003 Sb.

V následujících letech je třeba vybudovat síť dálnic a rychlostních silnic ze současných 1009 km na plánovaný rozsah 2130 km. Do konce roku 2010 bude zprovozněno 205 km nových dálnic a rychlostních silnic. Důležitým úkolem je modernizace silnic I. třídy, zejména výstavbou obchvatů obcí nebo řešením průtahů obcí.

Modernizace III. a IV. železničního koridoru byla zahájena s předpokladem dokončení k roku 2017. Jako součást sítě TEN-T je v plánu modernizace tratě Brno – Přerov. Dále budou postupně modernizovány železniční tratě v souladu se závazky z mezinárodních dohod a další významné celostátní tratě, především zahrnuté do sítě TEN-T a tratě obsluhující důležité průmyslové oblasti, důležitým úkolem bude též posilování přeshraničních infrastrukturních vazeb. V současné době rovněž probíhá přípravná fáze realizace vysokorychlostního železničního systému v České republice, která má být zahájena po roce 2017. Ta vyžaduje především intenzivní jednání se sousedními zeměmi a také dokončení koridorů. V současné době se aktualizuje koncepce sítě vysokorychlostních tratí a její propojení s konvenční železniční sítí včetně návrhů provozních konceptů, připravují se také podklady pro Politiku územního rozvoje, jež je předpokladem pro zachování a upřesnění územní ochrany.

Přijatá opatření jsou navržena tak, aby v co nejkratší době byly všechny kraje v České republice napojeny na kvalitní silniční a železniční infrastrukturu. Značně se tak zvýší atraktivita těchto regionů jak pro příliv investic, tak pro turistický ruch. V případě silniční sítě jde o dokončení základní sítě dálnic a rychlostních silnic (zbývá dokončit přibližně 1000 km), v případě železnic jde o finalizaci čtyř tranzitních koridorů včetně železničních uzlů, zajištění interoperability apod. Mezi další projekty patří zejména úseky Brno – Přerov, Plzeň – Česká Kubice – (Bavorsko), Hradec Králové – Pardubice, Praha – Mladá Boleslav – Liberec – (Polsko) a projekty na zvýšení propustnosti vybraných úseků, zejména v okolí Prahy, nejsou-li zahrnuty do koncepce vysokorychlostních tratí nebo železničních koridorů (tj. včetně nedokončených koridorů v celkové délce cca 900 km).

Pro oblast infrastruktury terminálů multimodální dopravy a veřejných logistických center se v současné době připravuje Strategie podpory logistiky z veřejných zdrojů a v jejím rámci i Program na podporu multimodální dopravy. Multimodální terminály a veřejná logistická centra umožní optimální využívání jednotlivých druhů dopravy s ohledem na udržitelný ekonomický růst.

Pro oblast ICT je nově zpracován dokument INOTECH (Strategie inovačních technologií v dopravě), jehož cílem je nastínit směr, kterým by se Česká republika měla ubírat v oblasti inovačních technologií ve všech druzích dopravy a všech jeho odvětvích. Jednotlivé části této Strategie pak představují řešení pro ucelený integrovaný rozvoj telematiky ve všech dopravních oblastech. Konkrétně se jedná o následující tématické okruhy:

- **Průřezové cíle**, jež jsou nutné pro ekonomicky zdravý, konkurenceschopný rozvoj trhu v oblasti telematiky a v oblasti poskytování telematických služeb;
- část **T01 – Telematika na pozemních komunikacích** zahrnuje řešení pro rozvoj telematiky na silnicích vyšších tříd a zlepšení dopravního stavu v městských aglomeracích a ve veřejné osobní dopravě;
- v kapitole **T02 - Rozvoj kolejové dopravy** se pak Strategie zaměřuje na železniční dopravu z hlediska inteligentních dopravních systémů nejen na národních částech transevropské železniční sítě, ale také na mimokoridorové tratě a zabezpečení železničních přejezdů;
- poslední tématický okruh **T03 – Telematika na síti vodních cest** je věnován rozvoji inteligentních informačních systémů na síti vodních cest.

Na české železniční síti v rozsahu asi 2400 kilometrů, která je součástí trans-evropské železniční sítě, je prioritou dálkové řízení železniční dopravy na hlavních tratích a zavedení evropského zabezpečovacího systému (ERTMS).

V oblasti silniční dopravy je v České republice třeba postupně vybudovat řídicí a informační systémy dopravy především na dálniční síti. Pro českou síť silnic a dálnic je také nutné zajistit poskytování jazykově nezávislých dopravních informací pro řidiče.

Na základě usnesení vlády ČR č. 590/2005 je v rámci Jednotného systému dopravních informací (JSDI) dokončováno nově budované pracoviště „Národního dopravního informačního a řídicího centra (NDIC)“ v Ostravě. V tomto centru jsou informace JSDI přeměněny na dopravní informace a dále distribuovány různými kanály k uživatelům (tj. řidičům či správci komunikací). Jedním z důležitých kanálů distribuce jazykově nezávislých informací řidičům je systém RDS-TMC, pomocí kterého je možné přijímat dopravní informace přímo v automobilu. V rámci euro-regionálního projektu CONNECT, který byl spolufinancován z finančního nástroje Evropské unie pro trans-evropské dopravní síť (TEN-T), byl systém pro vysílání služby RDS-TMC technologicky dokončen. Vysílání služby RDS-TMC je z Národního dopravního informačního centra zajišťováno společně s Českým rozhlasem. Budování Jednotného systému dopravních informací ještě není dokončeno, dochází však k integraci stále většího množství systémů a informací, nejen z území České republiky, ale také z Rakouska a Německa. Ve fázi jednání je též výměna dopravních informací se Slovenskem.

Pozornost se zaměří na zavedení celoevropského systému automatických tísňových volání z vozidla – eCall. Pro slabozraké a nevidomé uživatele ve veřejné osobní dopravě bude podporován další rozvoj osobního navigačního systému, který je v současné době využíván u desítky dopravních společností.

Ve vodní dopravě bude dále zaváděn Říční informační systém (RIS).

Poskytování telematických služeb bude záležitostí především soukromého sektoru. Nicméně jsou aplikace, určené ať už pro komunikaci mezi veřejnými institucemi a soukromým sektorem či mezi veřejnými institucemi navzájem, pro které je existence řešení na úrovni veřejného sektoru nutná. Při spolupůsobení aplikací je tak zajištěna konečnému uživateli komplexní služba. Jinak hrozí, že z důvodu nepřipravené infrastruktury veřejného sektoru nebude možné poskytovat služby vůbec nebo jen omezeně. Proto v nezbytné míře bude muset do systémů ITS investovat také veřejný sektor, který by měl zajistit případně právní rámec a mezinárodní spolupráci a kompatibilitu v nejdůležitějších oblastech těchto služeb.

Veřejný sektor bude finančně podporovat jen takové telematické aplikace, které povedou ke zlepšení řízení dopravního provozu, zvyšování bezpečnosti dopravy, snižování negativních vlivů dopravy na životní prostředí a budou přispívat k podpoře multimodální dopravy a ke zkvalitnění a zatraktivnění veřejné osobní dopravy. Dále bude veřejný sektor podporovat rozvoj technologií pro včasnou záchranu lidského života a snižování důsledků závažných zranění způsobených dopravními nehodami. Významná role v tomto procesu je zejména na správci komunikace, popř. jejím vlastníkovi.

Česká republika podepsala v září roku 2007 spolu s Portugalskem a Španělskem memorandum o porozumění o systému palubního tísňového volání eCall, čímž se zavázala, že bude aktivně podporovat včasné zavedení celoevropské služby tísňového volání z palubního systému vozidla v případě dopravní nehody. Podle Evropské komise by členské státy měly v období let 2007–2008 provést pilotní zkoušky systému eCall a do roku 2010 zmodernizovat svou infrastrukturu telefonních center tísňového volání tak, aby dokázala systém eCall přijmout. V České republice byl pilotní projekt eCall zahájen v roce 2006 a úspěšně ukončen v prosinci roku 2007. Stal se

součástí společného Euro-regionálního projektu Evropské unie CONNECT, jehož cílem je koordinace a rozvoj Inteligentních dopravních systémů a služeb (ITS - Intelligent Transport Systems and Services) na trans-evropské dopravní síti (TEN-T). Cílem pilotního projektu v České republice bylo především ověření možnosti příjmu a vizualizace eCall dat na testovacím systému služby TCTV 112 (Telefonické centrum tísňového volání) a jejich předání v reálném čase ostatním složkám Integrovaného záchranného systému, které se na záchranné operaci podílejí – tedy Zdravotnická záchranná služba, Hasiči a Policie. Řešení eCall, vyvinuté a úspěšně otestované v národním pilotním projektu, bude základem pro pozdější implementaci služby eCall v ostrém prostředí systému TCTV 112, jakmile budou vydány příslušné evropské standardy služby. Ty budou závazné pro všechny členské státy, jež podepsaly Memorandum o službě eCall. Ukončení procesu standardizace se plánuje na konec roku 2008.

Realizace partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem

Pro úspěšné zahájení projektů PPP bude důležité dořešit několik dílčích problematických okruhů, zejména:

- projednat společně s Evropskou komisí podrobnosti financování projektů, u kterých dojde ke kombinaci spolufinancování z evropských fondů a principu partnerství veřejného a soukromého sektoru,
- vyřešení některých daňových a účetních aspektů v souvislosti s realizací projektů PPP.

V případě daňových a účetních aspektů se jedná o úpravy u daně z přidané hodnoty, a daně z příjmu právnických osob, dále jde o oblast charakteru poplatků za dostupnost, kvantifikace finančních rizik pro státní rozpočet či odepisování majetku.

V rámci první vlny projektů je v přípravě Projekt AirCon (Airport Connection), který zajistí napojení letiště Praha-Ruzyně a největšího satelitního města pražské aglomerace Kladna na železniční infrastrukturu umožňující rychlou intervalovou osobní dopravu. Tento projekt zajistí propojení sítí TEN-T (letiště Praha-Ruzyně s železniční sítí TEN-T). Zvýší se tak konkurenceschopnost pražského letiště ve středoevropském prostoru a dojde ke snížení negativního vlivu intenzivní silniční dopravy v hustě obydleném severozápadním sektoru Prahy.

Do druhé vlny byl zařazen projekt dálnice D3 v úseku Tábor - Soběslav – Bošilec – státní hranice s Rakouskem (Dolní Dvořiště). Ucelené úseky dálnic jsou vhodné pro financování formou PPP.

Příprava vhodného systému stanovování cen za používání dopravní infrastruktury

V současné době probíhají jak s dodavatelem, tak s odbornou veřejností v ČR závěrečná jednání o vhodné technologii pro 2. etapu zavádění výkonového zpoplatnění v silniční dopravě, tj. buď satelitní nebo její kombinaci s mikrovlnnou, tak jak to umožňuje příslušná směrnice Evropské komise č. 2004/52/ES o interoperabilitě systémů elektronického silničního mýtného ve Společenství. Měla by se týkat z přepravního hlediska nejdůležitějších silnic I. třídy. Na nově budovaných dálnicích bude nadále zaváděna mikrovlnná technologie. Od 1. 1. 2009 bude mýtný systém rozšířen na vozidla nad 3,5 t.

Pro zdokonalení systému a možnosti dalšího rozšíření zpoplatněných komunikací v současné době probíhá testování „hybridního“ systému, tj. spojení mikrovlnné a satelitní technologie v mýtném systému; tím bude možno zpoplatnit i silnice nižších tříd, které jsou v majetku krajů.

Z důvodů zajištění kompatibility s ostatními systémy výkonového zpoplatnění používaných v jiných evropských zemích byla ze strany Evropské komise zahájena příprava na interoperabilitu mýtných systémů. V této souvislosti byla také zahájena spolupráce České republiky s Rakouskem.

Plánovaná reformní opatření

- Přijetí Plánu rozvoje dopravní infrastruktury s časovým horizontem na cca 15 - 20 let;
- Dobudování sítě dálnic a rychlostních silnic ze současných 1009 km na plánovaný rozsah 2130 km, přičemž do roku 2010 bude zprovozněno 205 km nových dálnic a rychlostních silnic;
- Pokračování v modernizaci III. a IV. železničního koridoru a výstavba trati Brno - Přerov, modernizace železničního spojení Plzeň - Česká Kubice a po roce 2017 i železničního spojení Praha - Liberec a nového systému vysokorychlostních tratí;
- Dopracování Strategie podpory logistiky z veřejných zdrojů a v jejím rámci i Programu na podporu multimodální dopravy, dopracování Strategie inovačních technologií v dopravě;
- V případě projektů PPP vyřešení některých daňových a účetních aspektů v souvislosti s realizací těchto projektů;
- Budování mikrovlákné technologie výkonového zpoplatnění na nově otevíraných úsecích dálnic;
- Od 1. 1. 2009 rozšíření mýtného systému na vozidla nad 3,5 t.

V. ČÁST ZAMĚSTNANOST

AKTUÁLNÍ SITUACE

Vývoj zaměstnanosti

V návaznosti na cíle politiky zaměstnanosti Lisabonské strategie pro rok 2010 si Česká republika stanovila průběžné cíle pro rok 2008, a to dosáhnout celkové míry zaměstnanosti ve výši 66,4 %, míry zaměstnanosti žen ve výši 57,6 % a míry zaměstnanosti starších osob (tj. 55 až 64 let) ve výši 47,5 %.

Zaměstnanost v roce 2008 dosáhla nejvyšší úrovně od roku 1996 a nepřetržitě roste od druhé poloviny roku 2004. Stávající vývoj proto vytváří předpoklad, že stanovené průběžné cíle v politice zaměstnanosti pro rok 2008 budou splněny i překročeny. Ve druhém čtvrtletí roku 2008 celková míra zaměstnanosti dosáhla výše 66,6 %, míra zaměstnanosti žen 57,8 % a míra zaměstnanosti starších osob (tj. 55 až 64 let) 47,8 % (údaj za druhé čtvrtletí roku 2008).

Růst zaměstnanosti je důsledkem souběhu pracovního zapojení silných ročníků narozených na přelomu čtyřicátých, padesátých a v polovině sedmdesátých let a prodlužování věkové hranice pro odchod do důchodu. Na druhou stranu je tento růst snižován rychlým nárůstem počtu studujících na vysokých školách. Ve struktuře zaměstnanosti převládají osoby v zaměstnaneckém poměru (zaměstnanci a členové produkčních družstev⁴⁵), jejichž počet se zvýšil na 4,2 mil. osob, přičemž jejich podíl na celkové zaměstnanosti dosahuje od roku 2005 stabilní úrovně cca 84,0 %. Přetrvává také trend růstu počtu podnikatelů, jejich počet se zvýšil na 807,9 tis. osob. Podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti v České republice dosáhl 16,1 %, což je o něco méně než činí průměr zemí EU27 (16,9 % za rok 2007).

Na plný úvazek pracuje ve svém hlavním zaměstnání 4 740 tis. osob, tj. 95,0 % všech zaměstnaných, na zkrácený pracovní úvazek 248,1 tis. osob, tedy 5,0 % všech zaměstnaných, přičemž se jedná především o ženy (185,1 tis., tj. 8,6 % ze zaměstnaných žen). Podíl pracujících na plnou pracovní dobu v hlavním zaměstnání je v České republice vyšší než činí průměr v EU27 (81,5 %), toto převýšení je ještě vyšší u žen (ČR 91,5 % oproti 68,6 % v EU27). V řadě zemí původní EU15 vysoký počet žen naopak využívá možnosti pracovat na zkrácenou pracovní dobu.

Vývoj nezaměstnanosti

Počet nezaměstnaných osob měřených metodikou ILO⁴⁶ za 2. čtvrtletí 2008 dosáhl počtu 220,1 tis. (z toho 117,9 tis. žen). Míra nezaměstnanosti meziročně klesla o 1,1 p.b. na úroveň 4,3 %, tj. na nejnižší úroveň v posledních deseti letech. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných klesl na 48,7 %, i když stále převyšuje průměrné hodnoty EU27 i EU15.

Trend poklesu počtu uchazečů o zaměstnání evidovaných úřady práce pokračoval i v 1. pololetí roku 2008. Počet nezaměstnaných klesl k 30. červnu 2008 na 297,9 tis. osob a míra nezaměstnanosti dosáhla úrovně 5,0 %. Počet uchazečů o zaměstnání je meziročně nižší o 72,9 tis. osob a míra nezaměstnanosti se snížila o 1,3 p.b. Obrat ve vývoji nezaměstnanosti je patrný od 2. poloviny roku 2004 a dosažená úroveň nezaměstnanosti je nejnižší od roku 1998.

⁴⁵ Jedná se o osoby, které jsou členy výrobního, zemědělského, případně jiného produkčního družstva a v tomto družstvu jsou aktivně činné.

⁴⁶ Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization – ILO)

Na základě tohoto vývoje pokračuje trend růstu počtu volných pracovních míst evidovaných úřady práce. Ke konci června roku 2008 šlo celkem o 151,9 tis. volných míst, což je o 28,6 tis. míst více než v červnu předcházejícího roku. Je to nejvyšší počet nahlášených volných pracovních míst od počátku jejich sledování v roce 1991. Na jedno volné pracovní místo tak v současné době připadají v průměru 2 uchazeči o zaměstnání z evidence úřadů práce.

V oblasti zaměstnanosti se Česká republika v minulém období let 2005 až 2008 v rámci přijatých opatření zaměřila zejména na řešení následujících nedostatků:

- nedostatečná motivace osob bez kvalifikace nebo s nízkou kvalifikací k přijetí zaměstnání a udržení se v něm,
- nedostatečná nabídka a rozsah sociálních služeb zaměřených na integraci osob ohrožených sociálním vyloučením,
- nedostatečné zapojení žen-matek, starších občanů, osob s nízkou kvalifikací a dalších znevýhodněných a neaktivních osob do trhu práce,
- nedostatečná úroveň profesní a geografické mobility obyvatel,
- nedostatečná realizace plně funkčního systému celoživotního učení, zejména dalšího odborného profesního vzdělávání.

Při výběru priorit pro Národní program reforem 2005-2008 byl kladen důraz především na jejich realizovatelnost v daném období, na stanovené výdajové rámce státního rozpočtu, na schopnost vyhodnotit jednotlivá opatření a cílem bylo též dosáhnout jejich vzájemného synergického efektu.

Při modernizaci trhu práce, sociální politiky a politiky zaměstnanosti Česká republika postupovala v souladu s **principy flexicurity**.⁴⁷ Zaměřila se na implementaci všech čtyř komponent flexicurity, tj. na modernizaci pracovněprávních vztahů, aktivní politiky služeb zaměstnanosti, na funkční i fyzickou mobilitu pracovní síly a na modernizaci systémů sociálního zabezpečení.

IG 17 Provádět politiky zaměstnanosti

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- První etapa reforem v oblasti sociální politiky v rámci reformy veřejných financí umožňující efektivní nakládání s prostředky veřejných rozpočtů pro realizaci cílů politiky zaměstnanosti.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Reforma sociálního systému

Dnem 1. ledna 2008 nabyly účinnosti novely zákonů přijatých v rámci 1. etapy reformy veřejných financí. Reformy byly zaměřené zejména na snížení vládního deficitu, zastavení nárůstu vládního dluhu, plošné snížení daňového zatížení, omezení administrativní zátěže, posílení efektivity vládních výdajů a snížení míry jejich přerozdělování.

⁴⁷ Termín flexicurity je spojením dvou termínů, a to flexibility a security. Princip flexicurity představuje soubor opatření podporujících pružnost účastníků v rámci aktuálních potřeb trhu práce při zachování jejich jistot v oblasti příjmu a podmínek práce.

První etapa reformy v sociální oblasti zahrnuje celou oblast sociální politiky, tj. životní a existenční minimum, státní sociální podporu a sociální péči, sociální služby, pojistné systémy i politiku zaměstnanosti. Ve všech sociálních transferech byla zrušena automatická valorizační schémata (s výjimkou důchodů), a o valorizaci tak bude rozhodovat ve všech systémech vláda po posouzení ekonomických a sociálních souvislostí a bude ji následně schvalovat Parlament České republiky. Tím byl vytvořen předpoklad pro zabránění nekontrolovanému růstu sociálních mandatorních výdajů bez ohledu na stav veřejných financí.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V období let 2008 až 2010 bude Česká republika pokračovat v reformě sociálního a důchodového systému a taktéž v reformě trhu práce. Reforma trhu práce, jejímž cílem je zvýšit počet zaměstnaných, je klíčem k zabezpečení hospodářského růstu a k dosažení dlouhodobě udržitelného a vyváženého státního rozpočtu. Pružný trh práce, vytvářející nové pracovní příležitosti, je zejména důležitý pro udržení a zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky nejen na evropském, ale i globálním trhu. Nové sociální, dávkové, důchodové a daňové systémy, programy aktivní politiky zaměstnanosti a celoživotního vzdělávání jsou pak způsobem, jak zabezpečit aktivním účastníkům trhu práce soběstačnost a seberealizaci. Zároveň systém zabezpečí ty osoby, které prokazatelně pracovat nemohou.

Do roku 2010 budou reformní opatření směřovat ke splnění těchto cílů – 70 % celkové zaměstnanosti, 60 % zaměstnanosti žen a 50 % zaměstnanosti občanů věkové skupiny 55 – 65 let.

Mezi hlavní cíle pro roky 2008 – 2010 patří:

- zavést do systému motivační prvky pro občany (ohrožené sociálním vyloučením) k aktivnímu a rychlému řešení jejich nepříznivé sociální situace a k začlenění do trhu práce,
- usilovat o pružný a mobilní trh práce, včetně sladění rodinného a pracovního života,
- zjednodušit regulaci podmínek přístupu kvalifikované zahraniční pracovní síly z tzv. třetích zemí na český trh práce,
- zavést plán realizace strategie celoživotního učení,
- zvýšit motivaci zaměstnanců a zaměstnavatelů k účasti na dalším vzdělávání a
- zlepšit kvalitu pracovní síly v souladu s potřebami trhu práce.

Plánovaná reformní opatření

- Pokračování v reformě sociálního a důchodového systému;
- Realizace kroků v rámci reformy trhu práce pro zvýšení celkového počtu zaměstnaných, představující konkrétní opatření aktivní politiky zaměstnanosti.

IG 18 Podporovat celoživotní přístup k práci

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- V souladu s Národním programem přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 zvyšování motivace pro delší setrvání na pracovním trhu;
- Realizace změn důchodového systému v rámci sociální reformy.

AKTUÁLNÍ SITUACE

V souladu se strategií aktivního stárnutí, dokumentem „Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012“, byla v České republice zvýšena motivace starších pracovníků setrvat na pracovním trhu. Snaha k prodloužení pracovního života vychází zejména ze skutečnosti, že s přizpůsobováním kvalifikačního a vzdělanostního potenciálu osob je nutné začít co nejdříve a že nezaměstnanost jsou ohroženy zejména starší osoby s nízkou kvalifikací, lidé v předdůchodovém věku a starší lidé v oblastech s nadprůměrnou nezaměstnaností.

Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 se rovněž zabývá zvýšením nabídky a dostupnosti celoživotního vzdělávání vč. otázek jeho financování, problematikou dlouhodobé pracovní neschopnosti, věkové diskriminace, informovaností osob v důchodovém věku o možnostech pracovního uplatnění nebo např. sladěním rodinného a pracovního života v souvislosti s péčí o seniory a osoby se zdravotním postižením.

V rámci sociální reformy 2007 byly dále realizovány první kroky změn důchodového systému, mezi něž patří zejména možnost vyplácení poloviny starobního důchodu a zároveň zvýšení procentního výměru důchodu za stanovený počet odpracovaných dnů, pracuje-li pracovník po vzniku nároku na starobní důchod. Bylo také zrušeno časové omezení trvání pracovního poměru (výdělečné činnosti) při souběhu pobírání starobního důchodu a výdělečného příjmu. Při uplatnění slevy na dani byli zrovnoprávněni pracující důchodci s ostatními pracujícími. Uvedené slevy na daních by se měly pozitivně projevit především v dalších etapách připravované reformy důchodového systému.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Sladění rodinného a pracovního života

Opatření zaměřená na sladění rodinného a pracovního života budou koncipována v souladu cíli Národní koncepce podpory rodin s dětmi a jsou charakteristická odklonem od dávkové pomoci směrem k jiným formám flexibilní podpory rodiny.

Návrhy jsou zaměřeny ke zvýšení motivace zřizovatelů mateřských škol k přizpůsobení otvírací doby potřebám pracujících rodičů, na zvýšení motivace zaměstnavatelů zřizovat školky a dětské koutky na pracovišti, k podpoře vzdělávání zaměstnankyň/zaměstnanců na rodičovské dovolené a k většímu využívání flexibilních pracovních forem.

Pro podporu vytváření prorodinného prostředí na pracovišti budou v rámci rozpočtového cyklu 2007 až 2013 využívány finanční prostředky Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, v rámci oblasti Podpora rovných příležitostí žen a mužů a sladění pracovního a rodinného života.

V oblasti služeb péče o děti, včetně péče o dítě nerodičovskou osobou, jsou v rámci reformních opatření činěny kroky k rozšíření spektra individuálních služeb podporou inovativních přístupů k této problematice. Tzv. Prorodinný balíček obsahuje následující návrhy:

- Úprava podmínek služeb péče o děti formou živnostenského podnikání, jež je zacílena zejména na fyzické osoby (ženy) starší 50 let věku, které jsou ve vyšší míře ohroženy nezaměstnaností a tato modifikace jim umožní podnikat v této oblasti.
- Zavedení institutu vzájemné rodičovské výpomoci, tj. možnosti využít vlastního rodičovství i k hlídání dětí jiných rodičů na základě jasně definovaných podmínek pro rozvoj a fungování právního vztahu, jehož předmětem bude poskytování péče o svěřené dítě.
- Zavedení služby institutu miniškoličky, služby poskytované na nekomerčním základě, obvykle zaměstnavatelem rodiče na jeho pracovišti anebo neziskovými subjekty, resp. obcemi a kraji, které jsou v rámci samostatné působnosti povinni pečovat o potřeby svých občanů.
- Zavedení daňových výhod pro zaměstnavatele poskytující nebo zajišťující svým zaměstnancům péči o děti, a to např. prostřednictvím zřízení miniškoličky, klasické firemní mateřské školy nebo formou zajišťování této služby u třetího subjektu (např. podnikatele).
- Posílení motivace zaměstnavatele k zaměstnávání rodičů vychovávajících děti formou částečného pracovního úvazku, např. slevou na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti placených zaměstnavatelem.
- Posílení role otce při péči o děti zavedením nové dávky nemocenského pojištění⁴⁸ pro období od narození dítěte do 6 týdnů po porodu po dobu sedmi kalendářních dnů, přičemž výše dávky za kalendářní den bude činit 70 % denního vyměřovacího základu.

V oblasti vzdělávání bude celoživotní přístup k práci podpořen v rámci projektu „Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání“, jehož součástí bude i ověřování a uznávání výsledků nabytých jeho prostřednictvím. Lepší přístup mladých lidí ke kvalitním informacím bude zajišťován s pomocí Koncepce informačních center pro mládež, na jejímž základě bude do konce roku 2008 vytvořeno Národní informační centrum pro mládež v Praze. Podporu vybudování profesní dráhy u mladých lidí zajistí připravovaný projekt Systém práce s talentovanou mládeží, který vedle vytvoření systému práce navrhne i modernizaci systému soutěží pro talentovanou mládež.

Plánovaná reformní opatření

- Realizace cílů v rámci Národní koncepce podpory rodin s dětmi;
- Využívání prostředků Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost pro podporu projektů zaměřených na vytváření prorodinného prostředí na pracovištích;
- V oblasti služeb péče o děti implementace dílčích opatření tzv. Prorodinného balíčku;
- V rámci budování profesní kariéry u mladých lidí realizace projektů v oblasti vzdělávání, tj. zájmového a neformálního vzdělávání, přístupu ke kvalitním informacím či např. péče o talentovanou mládež;
- Realizace cílů v rámci Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012.

⁴⁸ Tzv. otcovské týdenní dovolené.

IG 19 Zajistit inkluzivní trhy práce, zvýšit přitažlivost práce a zajistit, aby se osobám hledajícím zaměstnání, včetně osob znevýhodněných, a neaktivním osobám vyplatilo pracovat

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Využívání finančních prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a Jednotného programového dokumentu pro hlavní město Praha;
- Realizace cílů stanovených v Akčním plánu podpory rodin s dětmi 2006-2009;
- Provedení změn zákonů v sociální oblasti.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Politika zaměstnanosti České republiky se v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti a doporučeními Evropské rady zaměřovala i na řešení **situace osob na okraji trhu práce**. V období let 2005 až 2008 došlo k poklesu počtu *osob se zdravotním postižením* (na cca 60 tis. osob), *osob starších 50 let* (na cca 96 tis. osob), *žen* (na cca 167 tis. osob), pozitivní byl taktéž vývoj u *mladých do 25 let*, kde se jedná o přibližně 44 tis. osob, a *dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání* (déle než 12 měsíců), jejichž počet klesl na 113 tis. osob.

Nezaměstnanost klesá od roku 2007 ve všech krajích a okresech České republiky. Významně se taktéž snížily nerovnosti v regionální nezaměstnanosti, tj. mezi kraji s nejvyšší a nejnižší mírou nezaměstnanosti. Zatímco ke konci roku 2005 činil tento rozdíl 12,2 p.b., k 30. 6. 2008 klesl rozdíl na úroveň 7,3 p.b.

Pozitivní výsledky ovlivnila i realizace projektů v rámci **Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a Jednotného programového dokumentu pro hlavní město Praha**. V případě operačního programu šlo zejména o prioritní opatření Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání s cílem napomáhat odstraňování bariér na trhu práce a pomoci získat zaměstnání nebo zvýšit zaměstnatelnost. Mezi další opatření patřila Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením, jejichž cílovými skupinami byli příslušníci romských komunit, zdravotně postižené osoby, starší osoby a mladí do 25 let bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace. Podpora byla realizována také v rámci opatření Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce.

Pokračovala také implementace **Akčního plánu podpory rodin s dětmi 2006-2009**, zaměřeného na posílení pozice rodiny ve společnosti, na vytvoření příznivých podmínek pro rodinu a na umožnění výhodnějšího slučování profesních a rodičovských rolí. Od roku 2008 je zavedena efektivnější finanční podpora mateřství a rodičovství v systému sociálního zabezpečení a byl změněn způsob efektivní daňové podpory různých typů rodin. Došlo také ke sjednocení délky poskytování peněžité podpory v mateřství pro vdané a osamělé matky. Dále byly zavedeny tři typy čerpání rodičovského příspěvku s možností volby jeho výše a délky čerpání. Rodič se také může sám rozhodnout, kdy se opětovně vrátí do zaměstnání. Novela zákona o živnostenském podnikání z července 2008 navíc zjednodušila provozování služeb péče o děti podnikatelskou formou, což umožní rozšířit okruh osob, jež mají o tento typ aktivity zájem.

Pozornost byla v minulém období věnována také **zvýšení pracovní motivace nízkopříjmových skupin**, a to jak posílením motivace finanční, tak na druhé straně zpřísněním podmínek pro

nárokování sociálních dávek. Došlo k provedení změn zákonů v sociální oblasti (o pomoci v hmotné nouzi, o životním a existenčním minimu, o státní sociální podpoře). Tyto úpravy napomohly snížení dlouhodobé závislosti na sociálních dávkách a zejména razantnímu poklesu počtu jejich příjemců. Ten se v roce 2007 snížil na cca 47 % úrovně roku 2006 a tento trend pokračuje i v roce 2008. Došlo rovněž k citelným úsporám rozpočtových výdajů, když se ve srovnání s rokem 2006 výdaje na sociální (chudinskou) pomoc snížily v roce 2007 o více než polovinu.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V rámci druhé a třetí etapy sociální reformy jsou plánována **opatření v sociálních dávkových systémech**, která mají za cíl propojení trhu práce se systémem pomoci v hmotné nouzi. Změny, které by měly vstoupit v platnost v roce 2009, se týkají především výše příspěvku na živobytí a způsobů výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi. Cílem úprav je zvýhodnit osoby, které se skutečně snaží zvýšit si příjem vlastní prací, tj. těch, které mají uzavřený pracovní poměr nebo jsou zařazeny v opatřeních aktivní politiky zaměstnanosti (vykonávají veřejně prospěšné práce či krátkodobé zaměstnání) nebo vykonávají dobrovolné aktivity pro obec a v zájmu obce. U ostatních osob je plánováno snížení výše příspěvku na úroveň existenčního minima.

Problém stárnutí populace bude v České republice řešen **změnou systému sociálních, zdravotních a dalších služeb pro seniory**. Tato změna předpokládá převod nadbytečných lůžkových kapacit v nemocnicích na specializovaná geriatrická oddělení a zřízení nových sociálních služeb pro seniory (denní specializovaná centra). Kvalita péče bude postavena na vyšších standardech kvality a současně se předpokládá co největší zapojení rodin a příbuzných seniorů do jejich péče. Opatření se v této oblasti rovněž zaměří na větší efektivitu vynaložených finančních prostředků, na zamezení jejich úniku ze systému, dostupnost jednotlivých typů služeb, včetně informací a poradenství, a na prevenci sociálního vyloučení.

Zlepšení pružnosti a mobility na trhu práce je zamýšleno novelou zákona o zaměstnanosti, která by měla nabýt účinnosti od 1. ledna 2009. Novela je zaměřena na osoby na okraji trhu práce a jejím cílem je zvýšit jejich motivaci k přijetí zaměstnání zejména zpřísněním podmínek pro přiznání podpory. Tato úprava je součástí modernizace systému sociálních dávek, který má mimo jiné usnadnit neaktivním a nezaměstnaným osobám přechod na trh práce. Pro integraci romské komunity je navíc v novém období připraven Program na podporu integrace romské komunity a Program na podporu romských žáků středních škol. Projekty do těchto programů budou moci být díky opakovaným výzvám předkládány dvakrát ročně.

Dalším opatřením, které má napomoci zvýšení flexibility trhu práce, je zavedení výrazných motivačních stimulů pro zaměstnavatele k **vytváření zkrácených pracovních úvazků**. Jednou z uvažovaných možností podpory je sleva z platby pojistného na sociální zabezpečení.⁴⁹ Cílovou skupinou jsou v tomto případě občané na okraji trhu práce nebo s obtížným přístupem k zaměstnání. Jedná se zejména o osoby s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace, a tedy i s nízkým pracovním příjmem, dále rodiče s malými dětmi, osoby se zdravotním postižením, starší pracovníky v předdůchodovém a důchodovém věku a v neposlední řadě jsou rizikovou skupinou i studenti středních, vyšších odborných a vysokých škol, kteří opouštějí vzdělávací soustavu.

⁴⁹ Tento návrh je zatím ve stadiu předběžných úvah a diskuzí.

Plánovaná reformní opatření

- Změny v sociálních dávkových systémech v rámci druhé a třetí etapy sociální reformy;
- Reorganizace systému péče o seniory;
- Novela zákona o zaměstnanosti, jejímž cílem je zvýšení motivace k hledání a přijetí nového zaměstnání;
- Motivační opatření pro vytváření zkrácených pracovních úvazků zaměstnavateli.

IG 20 Zlepšit přizpůsobování se potřebám trhu práce

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Využívání celoevropského informačního a poradenského servisu EURES a vytváření partnerských sítí se sousedními zeměmi;
- Projekt zelených karet pro liberalizaci podmínek pracovní migrace.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Pro **zvýšení mobility zaměstnanců** je v České republice využíván celoevropský informační a poradenský systém EURES⁵⁰, který je implementován jako standardní servisní služba na všech úřadech práce. EURES ČR aktivně rozvíjí přeshraniční partnerství EURES-T, jejichž cílem je usnadnění pracovní mobility přeshraničních pracovníků. V roce 2006 Evropský koordinační výbor (EURESco) oficiálně uznal partnerství Čechy-Bavorsko a v roce 2008 partnerství EURES-T Beskydy (Česko-Slovensko-Polsko). O uznání usiluje také partnerství EURES-T TriRegio (Česko-Polsko-Německo) a také se rozvíjí i partnerská spolupráce s Rakouskem. Systém EURES ČR zároveň pružně reaguje na nedostatek pracovních sil v zemích Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a ve Švýcarsku a rozšiřuje své informační a poradenské služby i pro klienty ze třetích zemí.

V České republice je v současné době úřady práce evidováno více než 150 tis. neobsazených pracovních míst. Růst počtu školených a rekvalifikovaných uchazečů a zájemců o zaměstnání nestačí reagovat na poptávku zaměstnavatelů, kteří se proto snaží získat pracovní sílu ze zahraničí. V této souvislosti byly **liberalizovány podmínky pracovní migrace** v projektu zelených karet jeho promítnutím do novely zákona o zaměstnanosti, jehož účinnost se předpokládá od 1. ledna 2009.

Cílem návrhu je zjednodušit poskytování pracovního povolení a povolení k pobytu⁵¹ na území České republiky především kvalifikovaným pracovníkům (středoškolsky vzdělaným a vyučeným), vysoce kvalifikovaným pracovníkům (s vysokoškolským vzděláním), kategorii managementu a tzv. klíčovému personálu.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V rámci **modernizace služeb** poskytovaných úřady práce se plánuje rozšíření jejich nabídky přes webové rozhraní a informační call centra. Tyto služby dále budou provázány

⁵⁰ Evropské služby zaměstnanosti (European Employment Services – EURES).

⁵¹ Tzv. duální charakter zelených karet.

s připravovaným projektem tzv. zónového poradenství a zprostředkování zaměstnání. Cílem projektu je zrychlení identifikace uchazečů o zaměstnání podle jejich stupně připravenosti nastoupit do pracovního procesu a zefektivnění celého systému.

V souvislosti s projektem zelených karet bude zřízena **centrální evidence volných pracovních míst** pro její nositele. Potřebná data budou do této evidence automaticky přenášena se souhlasem zaměstnavatele z evidence všech volných pracovních míst po 30 dnech od jejich nahlášení. Systém by měl výrazně zkrátit celý proces vyhledání vhodné kvalifikované pracovní síly, a přispět tak ke zvýšení mobility na trhu práce prostřednictvím odstraňování existujících administrativních bariér.

Plánovaná reformní opatření

- Modernizace služeb veřejných institucí trhu práce a realizace projektu zónového poradenství;
- Zřízení centrální evidence volných pracovních míst v souvislosti s projektem zelených karet.

IG 21 Podporovat flexibilitu kombinovanou s jistotou zaměstnání a zmírnit segmentaci trhu práce, s náležitým přihlédnutím k úloze sociálních partnerů

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Technická novela zákoníku práce podpořila větší smluvní volnost v pracovně-právních vztazích;
- Podpora školení a rekvalifikací uchazečů o zaměstnání;
- Využívání finančních prostředků v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů.

AKTUÁLNÍ SITUACE

V souladu s konceptem flexicurity pokračuje v České republice **rozšiřování smluvní volnosti v pracovněprávních vztazích a zvyšování pružnosti trhu práce**. Cílem opatření je umožnit ve větší míře sjednávání odchylek od obecné úpravy zákoníku práce smlouvou nebo vnitřním předpisem zaměstnavatele. V této souvislosti byla připravena tzv. technická novela zákoníku práce, která zajistila jeho provázanost na jiné právní předpisy. Úpravou zákoníku byly dále odstraněny některé legislativně technické nedostatky (technická část novely) a taktéž provedeny ty věcné změny, které vyplynuly z dohody sociálních partnerů a změny vyvolané potřebou aplikační praxe.

Mezi další způsoby, jakými je podporována flexibilita pracovní síly na českém trhu práce, patří i **systém školení a rekvalifikací uchazečů o zaměstnání**. Ten je i základním nástrojem při řešení strukturálního charakteru české nezaměstnanosti. Zájem o tyto programy neustále roste a v roce 2007 do nich bylo registrováno přes 63 tis. osob.

Ke zvýšení profesní mobility také přispěly finanční prostředky strukturálních fondů Evropské unie prostřednictvím **Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů**. Konkrétně šlo o projekty v rámci opatření „Rozvoj dalšího profesního vzdělávání“ a „Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti“.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V novém období let 2008 až 2010 bude Česká republika pokračovat ve zvyšování flexibility a mobility na trhu práce **modernizací pracovněprávních vztahů**. Jak již bylo zmíněno, bude se jednat především o liberalizaci zákoníku práce s cílem umožnit ve větší míře sjednávání odchylek od obecné úpravy, boj proti nenahlášené práci, snižování nemzdových nákladů práce (tj. příspěvků na sociální zabezpečení), prodlužování věku odchodu do důchodu a také umožnění pružného odchodu do důchodu. Další opatření budou podporovat sladování rodinného a pracovního života (tj. rozvoj částečných pracovních úvazků a inovativních forem péče o dítě) a odstraňování bariér přístupu kvalifikovaných zahraničních pracovníků na tuzemský trh práce. V oblasti pracovně právních vztahů budou pokračovat kroky pro přípravu rozsáhlejší **koncepční novely zákoníku práce**. Změny se budou týkat především úpravy délky a průběhu zkušební doby, pracovního poměru na dobu určitou, rozvázání pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele, pracovní doby nebo např. délky výpovědní lhůty.

Plánovaná reformní opatření

- Realizace dalších kroků spojených s modernizací pracovněprávních vztahů;
- Novela zákoníku práce upravující smluvní vztah zaměstnance a zaměstnavatele.

IG 22 Zajistit vývoj nákladů na pracovní sílu a metody stanovování mezd podporující zaměstnanost

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Snižování zákonných nemzdových nákladů v rámci reformy sociálního systému.

AKTUÁLNÍ SITUACE

V případě kolektivního vyjednávání o mzdách je jeho rozsah v České republice nižší než v ostatních státech Evropské unie. Tento fakt vychází i ze skutečnosti, že kolektivní smlouvy se vztahují přibližně na polovinu z celkového počtu zaměstnanců a že chybí závazné oborové a regionální tarifní dohody. Zaměstnavatelé tak realizují samostatnou mzdovou politiku v rámci platných právních norem a totožnou či srovnatelnou práci mohou oceňovat různě s ohledem na aktuální situaci na trhu práce. Mzdová diskriminace je však v případě jednoho zaměstnavatele výslovně zakázána zákonem.⁵²

Pokud jde o **záonné nemzdové náklady práce**, došlo k jejich snížení zavedením stropů pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění (zavedení jednotného maximálního vyměřovacího základu) v reformě sociálního systému v roce 2007. Opatření rovněž zvýšilo konkurenceschopnost zaměstnavatelů, vytvořily se vhodnější podmínky pro zaměstnávání vzdělané a kvalifikované pracovní síly, expertů i zahraničních odborníků.

⁵² Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

V souvislosti se snahou dále snižovat zákonné nemzdové náklady práce bude od 1. 1. 2009 snížen příspěvek na nemocenské pojištění u zaměstnavatelů o 1 p.b. a u zaměstnanců o 1,5 p.b.

Plánovaná reformní opatření

- Snižování sazeb pojistného ze strany zaměstnanců na nemocenské pojištění o 1,5 p.b. od 1. 1. 2009;
- Snižování sazby nemocenského pojištění placeného zaměstnavatelem o 1 p.b. od 1. 1. 2009.

IG 23 Zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Zpracován projekt Podpora rozvoje partnerství škol a podniků směřující ke zvyšování kvality odborného vzdělávání v České republice (Partnerství a kvalita);
- Připravena novela školského zákona s cílem vytvořit podmínky pro maximální prostupnost oborů vzdělání;
- V srpnu roku 2007 vstoupil v účinnost zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- Dopracování 133 programů dalšího vzdělávání v rámci projektu Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení;
- V červenci 2007 byla schválena Strategie celoživotního učení České republiky, jež představuje ucelenou koncepci v této oblasti vzdělávání.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Podpora spolupráce zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí

Již v rámci I. etapy kurikulární reformy byl vytvořen systém spolupráce se sociálními partnery na úrovni oborových skupin zejména při procesu vydávání rámcových vzdělávacích programů odborného vzdělávání. Tento systém spolupráce byl uplatněn i v rámci II. etapy kurikulární reformy a v současné době se potvrzuje jeho význam i při projednávání problematiky týkající se návrhu možných řešení problémů spojených s poklesem počtu žáků nastupujících do středních škol v návaznosti na pokrytí potřeb trhu práce. V oblasti dalšího vzdělávání narůstá význam sektorových rad.

Za účelem podpory spolupráce škol se zaměstnavateli byl zpracován v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů systémový projekt „Podpora rozvoje partnerství škol a podniků směřující ke zvyšování kvality odborného vzdělávání v České republice“, zkráceně **Partnerství a kvalita**. Projekt, jehož cílem je další zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních, reaguje na potřeby škol a dalších poskytovatelů vzdělávacích služeb. Jedná se zejména o potřebu rozvíjet partnerství s podniky a firmami v souvislosti s realizací **kurikulární reformy - tedy s tvorbou školních vzdělávacích programů a s přípravou na jejich praktické využívání**. Další oblastí je rozvoj partnerství s podniky a firmami při využívání nových možností vzdělávacích soustav souvisejících s postupným naplňováním Národní soustavy kvalifikací. V neposlední řadě projekt reaguje na potřebu rozvíjet partnerství s podniky a firmami v souvislosti s podněty z evropského prostředí, zejména ve vazbě na praktickou implementaci Evropského rámce

kvalifikací (European Qualification Framework - EQF) a Evropského systému přenosu kreditu v odborném vzdělávání (European Credit System for Vocational Education and Training - ECVET).

Zástupci zaměstnavatelů se jako členové zkušebních komisí účastnili **závěrečných zkoušek** v oborech poskytujících střední vzdělání s výučním listem. Významná byla spolupráce zaměstnavatelů při tvorbě jednotných zadání závěrečné zkoušky v projektu KVALITA I a jejich podíl na přípravě návrhu nové koncepce závěrečné zkoušky.

V oblasti aktivit zaměřených na **uplatnění absolventa** a volbu povolání byl jako součást integrovaného systému poradenství vytvořen v systémovém projektu VIP⁵³ Kariéra komplexní informační systém o vzdělávací nabídce www.infoabsolvent.cz.

Priorita této spolupráce je také každoročně podporována v rámci vyhlášení rozvojových programů pro veřejné vysoké školy. Od roku 2008 bude spolupráce vysokých škol a průmyslu navíc významnou prioritou Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Zlepšit propojení počátečního a dalšího vzdělávání

Systém vzdělávání je ve školském zákoně postaven tak, aby v dostatečné míře zajišťoval **horizontální i vertikální prostupnost** od základního vzdělávání po vyšší odborné vzdělávání.

Ve smyslu dalšího zvýšení vertikální i horizontální prostupnosti oborů středního vzdělávání a zapojení do něj i osob nacházejících se dosud mimo vzdělávací systém byla iniciována novela školského zákona. Jejím cílem je mimo jiné vytvořit podmínky pro maximální prostupnost oborů vzdělání, tj. umožnit existenci oborů nástavbového studia, které nejsou odvozovány od čtyřletých oborů vzdělání.

V srpnu 2007 vstoupil v účinnost **zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání**. V této souvislosti byly v rámci systémového projektu Národní soustava kvalifikací (NSK) do konce roku 2007 zpracovány kvalifikační standardy pro 110 úplných kvalifikací a pro 325 dílčích kvalifikací a také hodnotící standardy pro 105 úplných kvalifikací a pro 320 dílčích kvalifikací.

V projektu **Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení** v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (UNIV) bylo dopracováno 133 programů dalšího vzdělávání, ke kterým sociální partneři škol zpracovali celkem 266 posouzení. Školy zapojené do projektu se v průběhu realizace projektu staly místními centry uznávání a celoživotního učení. Slouží tak jako kontaktní místa pro veřejnost, která poskytují informace o nabídce dalšího vzdělávání i kariérové poradenství pro dospělé. Školy se tak více otevírají veřejnosti, navazují kontakty s dalšími sociálními partnery, místními úřady i občany.

V červenci 2007 byla schválena **Strategie celoživotního učení České republiky**, která je výsledkem práce širokého týmu, který tvořili zástupci decizní sféry, odborné pedagogické veřejnosti a střežových sociálních partnerů. Strategie je základním dokumentem pro všechny další průřezové i dílčí koncepce a politiky v této oblasti a představuje ucelený koncept celoživotního učení založený na vizi poskytnout všem skupinám populace v průběhu celého života příležitosti k získávání a uznávání kvalifikací použitelných na trhu práce a ke zdokonalování klíčových kompetencí potřebných pro uplatnění v pracovním, občanském i osobním životě.

V současné době probíhají práce na přípravě **implementace opatření definovaných v této Strategii** v rámci pracovních skupin vytvořených pro jednotlivé sektory celoživotního učení

⁵³ Vzdělání, informace, poradenství.

(počáteční všeobecné, odborné, terciární a další). Vlastní realizace Strategie celoživotního učení ČR bude nejnáročnější fází a bude financována z projektů realizovaných v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, např. prostřednictvím individuálního systémového projektu Koncepce dalšího vzdělávání.

NOVÉ OBDOBÍ 2008 -2010

Prosazování rovných příležitostí ve vzdělávání

Opatření se zaměří na **podporu znevýhodněných dětí, žáků a žákyň a znevýhodněných mladých lidí**. Cílem opatření je zejména prosazování inkluzivních politik ve vzdělávání a odborné přípravě za účelem podpory prevence odchodů výše zmíněných znevýhodněných skupin z hlavního vzdělávacího proudu.

Aktivity České republiky budou směřované do oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, do oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků a zvyšování informovanosti rodičů znevýhodněných dětí, žákyň a žáků o vzdělávacích možnostech jejich dětí. Podpora bude směřovat k rozvoji komplexní péče o děti, k rozvoji programů zaměřených na vyrovnání znevýhodnění v průběhu povinné školní docházky, např. formou mentoringu nebo tutoringu. Další klíčovou oblastí podpory bude pregraduální a postgraduální příprava pedagogů a práce s rodinami znevýhodněných dětí. Tyto cíle by měly být naplňovány mj. prostřednictvím individuálních národních projektů a projektů realizovaných v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Dalším způsobem, jakým budou dosahovány, je i realizace úkolů vyplývajících z Koncepce včasné péče pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí.

Zpracování dlouhodobé koncepce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v oblasti genderové rovnosti ve vzdělávání a vědě a výzkumu

Cílem této priority je zpracování strategie ČR s cílem zajištění inkluzivních politik ve vzdělávání z hlediska **rovných příležitostí žen a mužů** a efektivních strategií celoživotního vzdělávání. Koncepce bude základním dokumentem pro nastavení a implementaci dlouhodobého rámce vzdělávání směřujícího k zabezpečení rovných příležitostí pro ženy a muže v přístupu k ekonomické aktivitě, zvyšování míry konkurenceschopnosti žen na trhu práce, vyrovnávání sociálního postavení žen a mužů pečujících o děti a potřebné členy rodiny. Koncepce tak bude podporovat **zavádění genderově senzitivní výuky na školách**.

Koncepce se soustředí na oblast vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníků v genderově senzitivní výuce dětí, žákyň a žáků. Dále na vytváření nabídky vzdělávacích kvalifikačních a rekvalifikačních programů usnadňujících nalezení pracovního uplatnění ženám a také na vytváření vzdělávací nabídky pro dívky, ženy, chlapce a muže pro přípravu na povolání v oborech, které jsou z hlediska pohlaví považovány za netypické. Podporovány budou rovněž ženy ve vědě a výzkumu a oblast výzkumu společenských jevů, které vedou k diskriminaci na základě pohlaví.

Podpora účasti dospělých v dalším vzdělávání

Kromě systémových nástrojů uvedených v části k implementaci Strategie celoživotního učení se jedná o kroky zaměřené na zvyšování účasti na dalším vzdělávání pomocí rozvoje systému pobídek směřovaných k uživatelům této formy vzdělávání. Tato priorita, jež je zaměřena na prohlubování a zvyšování kvalifikace dospělých, je součástí Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost pro období 2007-2013. Projekt s názvem **Podpora individuálního vzdělávání občanů** má za cíl zvýšit kvalitu obecných i odborných kompetencí obyvatel České republiky, zejména pak v oblasti jazykových dovedností, ICT a podnikatelských dovedností.

Dalším krokem, vycházejícím ze Strategie celoživotního učení, bude **vyhodnocení analytické studie**, která zmapuje výši a peněžní tok finančních prostředků vydávaných do oblasti dalšího vzdělávání, využívání finančních prostředků Aktivní politiky zaměstnanosti a finančních prostředků Evropského sociálního fondu vydávaných pro oblast dalšího vzdělávání. Na základě provedených analýz bude navržen **systém financování dalšího vzdělávání**, jak pro specificky znevýhodněné skupiny na trhu práce, tak pro ostatní občany bez specifického znevýhodnění s ohledem na zvýšení míry participace na dalším vzdělávání. Na zvýšení motivace v oblasti dalšího vzdělávání se významnou měrou podílí Národní soustava kvalifikací, která umožňuje zájemcům získat osvědčení o uznání dílčí kvalifikace a získat tak kvalifikaci na výkon části povolání.

Podpora spolupráce vzdělávacích institucí a podniků/zaměstnavatelů

Tato priorita byla již realizována v rámci předcházejícího období let 2005-2008, přičemž se jedná o průřezovou prioritu, která zasahuje do všech úrovní vzdělávání. Byly identifikovány příklady spolupráce nejen při implementaci kurikulární reformy především v rámci sekundárního stupně vzdělávání, ale i v případě spolupráce vysokých škol a podniků z hlediska transferu znalostí a inovací. Partnerství mezi školami a podniky/zaměstnavateli se stalo i jednou ze tří **priorit českého předsednictví v Radě EU v oblasti vzdělávání**. Česká republika bude pokračovat ve využívání finančních prostředků strukturálních fondů Evropské unie pro tuto prioritu v rámci schválených Operačních programů Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Výzkum a vývoj pro inovace.

Plánovaná reformní opatření

- Realizace projektů v rámci inkluzivních politik ve vzdělání, které napomohou prosazování rovných příležitostí ve vzdělání;
- Zpracování strategie České republiky s cílem prosazovat rovné příležitosti žen a mužů v oblasti vzdělávání;
- Realizace projektu Podpora individuálního vzdělávání občanů se zaměřením na zvýšení poptávky po dalším vzdělávání, zejména v oblasti jazykových dovedností a informačních a komunikačních technologií;
- V rámci podpory spolupráce vysokých škol a podniků realizace projektů s využitím finančních prostředků Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

IG 24 Přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům

Souhrn přijatých a realizovaných opatření

- Reforma výukových programů dle Rámcových vzdělávacích programů pro různé úrovně vzdělávací soustavy v rámci komplexní kurikulární reformy;
- Vyhlášení pilotního rozvojového programu v roce 2006 na podporu zvýšení zájmu nadané mládeže o studium technických a přírodovědných oborů;
- Na podporu rovných příležitostí pro vstup na vysokou školu a studium na ní včetně poradenských služeb byl následně v roce 2008 realizován další program, jenž má též pomoci rozšířit počet potenciálních studentů v systému terciárního vzdělávání.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Realizace kurikulární reformy

Všechny mateřské školy dokončily své školní a třídní vzdělávací programy podle **Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání** a zahájily podle nich výuku od září 2007. Metodická pomoc se zaměřuje především na inovovanou práci s dětmi a na procesy autoevaluace škol.

V roce 2007 bylo v základním vzdělávání ukončeno dvouleté období určené pro tvorbu školních vzdělávacích programů podle **Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání** a podle jeho přílohy určené pro vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Od září 2007 pak byla zahájena plošná výuka podle těchto programů v prvních a šestých ročnících základních škol, respektive v prvních ročnících osmiletých gymnázií.

V souvislosti se základním vzděláváním je třeba zmínit i kroky podporující kurikulární reformu v oblasti základního uměleckého školství. V roce 2007 byla vytvořena první pracovní verze *Rámcového vzdělávacího programu pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání*, podle níž si vybrané základní umělecké školy začaly vytvářet své vlastní školní vzdělávací programy.

V rámci I. etapy kurikulární reformy byl vydán **Rámcový vzdělávací program pro gymnázia** (RVP G) a Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou (RVP GSP). Od září 2007 nastalo dvouleté období, ve kterém budou gymnázia připravovat své školní vzdělávací programy, na jejichž základě začnou vyučovat nejpozději od září roku 2009.

Dále bylo vydáno 61 **Rámcových vzdělávacích programů oborů odborného vzdělání**, které nahrazují původní učební dokumenty. Od září 2007 nastalo dvouleté období, ve kterém budou střední školy vyučující tyto obory připravovat své školní vzdělávací programy, podle kterých začnou vyučovat nejpozději od září 2009.

Kurikulární reforma dále pokračovala II. etapou, v jejímž průběhu bylo vydáno dalších 82 Rámcových vzdělávacích programů oborů odborného vzdělání. Od září 2008 nastalo dvouleté období, ve kterém budou střední školy vyučující tyto obory připravovat své školní vzdělávací programy pro jejich následnou realizaci nejpozději od září roku 2010.

V současné době probíhá příprava na vydání rámcových vzdělávacích programů v rámci III. a IV. etapy kurikulární reformy.

Pro všechny typy škol je poskytována **metodická a konzultační činnost**, je realizováno cílené vzdělávání učitelů, byl připraven vzdělávací program pro koordinátory tvorby školních vzdělávacích programů, jejichž kvalitu sleduje a vyhodnocuje Česká školní inspekce.

Ústředním metodickým portálem je www.rvp.cz, který je spravovaný Výzkumným ústavem pedagogickým. Obsahuje informace ze zahraničí, četné moderované diskuse, doménu učebních materiálů, odkazy na vzdělávací akce a další informace.

Významnou podporou pro realizaci kurikulární reformy do současné doby bylo využívání strukturálních fondů, zejména operačního programu financovaného z ESF.

Rozšíření přístupu k vyššímu odbornému a vysokoškolskému vzdělávání

Jedním z klíčových ukazatelů sledovaných na úrovni Evropské unie jsou počty studentů v technických a přírodovědných oborech. V roce 2006 byl vypsán pilotní rozvojový program na podporu zvýšení zájmu nadané mládeže o **studium technických a přírodovědných oborů**, který se setkal s velkým ohlasem a pokračoval v rámci centralizovaných rozvojových projektů i v roce 2007. Tímto způsobem bylo v roce 2007 podpořeno celkem 10 projektů jedenácti vysokých škol v celkové výši podpory přes 17 mil. Kč.

Na tyto rozvojové programy navázal v roce 2008 program na podporu rovných příležitostí pro vstup na vysokou školu a studium na ní včetně poradenských služeb. Pro rok 2009 jsou pak vypsány dva **rozvojové programy**, které mají rozšířit a usnadnit přístup k terciárnímu vzdělávání. V rámci decentralizovaných projektů se jedná o rozvojový program na podporu mladých lidí, kteří jsou sociálně, ekonomicky i zdravotně znevýhodněni při vstupu do sféry terciárního vzdělávání, během studia i po jeho absolvování. V případě centralizovaných projektů jde o program na podporu znevýhodněných osob při vstupu a studiu na vysoké škole, včetně celoživotního vzdělávání.

Podporovat prostupnost mezi jednotlivými stupni terciárního vzdělávání

Ke zvyšování prostupnosti významnou měrou přispívají **rozvojové programy**, které podporují spolupráci vysokých škol se středními a vyššími odbornými školami. Konkrétně se jedná o program na podporu rovných příležitostí pro vstup na vysokou školu a studium na ní včetně poradenských služeb.

NOVÉ OBDOBÍ 2008-2010

Implementace Strategie celoživotního učení

Jak bylo definováno již v minulém Národním programu reformy na období 2005-2008, byla v České republice v roce 2007 schválena **Strategie celoživotního učení**. Strategie pokrývá celou oblast vzdělávání a představuje systémové pojetí celoživotního učení, které navazuje na původní prioritu „propojení počátečního a dalšího vzdělávání“. Mezi její nástroje patří mimo jiné implementace národního systému ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a budování Národní soustavy kvalifikací pro všechny stupně vzdělávání, jež bude kompatibilní jak s Evropským rámcem kvalifikací, tak se zastřešujícím rámcem kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání.

V průběhu roku 2008 je zpracováván **Implementační plán Strategie celoživotního učení**, který konkretizuje způsob, jakým budou jednotlivá opatření realizována. Do přípravy tohoto

plánu jsou zapojeni všichni relevantní partneři na centrální a regionální úrovni, kteří mohou přispět k prosazení záměrů Strategie, zejména s ohledem na vazby mezi vzdělávacím systémem a potřebami zaměstnavatelů a na propojení mezi počátečním a dalším vzděláváním. Těmito partnery jsou zejména zástupci příslušných ministerstev a dalších ústředních správních úřadů, zástupci krajských úřadů, reprezentace obcí, zástupci odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, asociace škol, vzdělávacích institucí pro dospělé a dalších relevantních sociálních partnerů.

V Implementačním plánu byly navrženy realizační nástroje nejen v oblasti legislativní a správní, ale i oblasti systémových a krajských podpůrných projektů, pro jejichž realizaci se předpokládá využití finančních prostředků zejména z operačních programů s alokací Evropského sociálního fondu. Implementační plán bude mít stejný časový horizont jako tyto operační programy, tzn. období let 2007 až 2013.

Završení implementace kurikulární reformy

V novém období 2008-2010 bude dokončována kurikulární reforma z hlediska zavedení **rámcových vzdělávacích programů** a souvisejících aspektů. V roce 2009 se v průběhu III. etapy předpokládá vydání dalších Rámcových vzdělávacích programů v počtu 60 – 80 **Rámcových vzdělávacích programů oborů odborného vzdělávání**. Počet bude stanoven na základě jednání s příslušnými resorty, zástupci zaměstnavatelů a sociálních partnerů. V roce 2010 se pak v rámci IV. etapy předpokládá vydání zbývajících rámcových vzdělávacích programů včetně těch, které se budou týkat **oborů vzdělání nástavbového studia**.

Tato komplexní reforma, která odráží trendy sledované na evropské úrovni, bude završena **reformou maturitní zkoušky**, jež by měla být započata ve školním roce 2009/2010. Nový model maturity by měl projít v roce 2009 generální zkouškou a jeho následné aplikování je plánováno na rok 2010.

V rámci kurikulární reformy středního vzdělávání byla rovněž navržena **nová koncepce závěrečné zkoušky**. Bylo vytvořeno a pilotně ověřeno 70 jednotných zadání pokrývajících všechny obory vzdělání kategorie H (systémový projekt Evropského sociálního fondu KVALITA I).

Dokončení přípravy a započetí realizace reformy terciárního vzdělávání

Východiskem pro reformu českého vysokého školství se stala **Bílá kniha terciárního vzdělávání**, jejíž základní teze vycházejí mj. ze zprávy OECD o stavu českého vysokého školství (tzv. Tertiary Education Review). Koncept uvedené reformy je postaven na několika zásadních reformních krocích, mezi něž náleží především snížení sociální bariéry v přístupu k vysokoškolskému vzdělání, provedení změn ve struktuře vysokého školství (tj. podpora diferenciací systému terciárního vzdělávání a z ní vyplývající orientace některých vysokých škol na špičkový výzkum a vývoj). Další reformní oblastí je také změna systému financování, který mj. umožní dlouhodobé plánování vývoje dané vysoké školy a bude postaven na aspektech kvality a výsledcích ve výzkumu a vývoji.

V této souvislosti je na léta 2008 a 2009 plánována příprava nového **zákonu o terciárním vzdělávání**, která by v rámci Národního programu reforem 2008-2010 nahradila dvě dílčí priority z minulého období 2005-2008 (tj. přístup k vysokoškolskému vzdělání a podpora prostupnosti terciárního vzdělávání).

Plánovaná reformní opatření

- Realizace cílů Strategie celoživotního učení na základě dokončeného Implementačního plánu této Strategie, který bude specifikovat implementační procedury pro jednotlivá opatření;
- Dokončení kurikulární reformy její III. a IV. etapou v oblasti vydávání Rámcových vzdělávacích programů zejména v oblasti oborů odborného vzdělávání a vzdělávání nástavbového studia a dále reformou maturitní zkoušky a změnou koncepce závěrečné zkoušky na úrovni středního vzdělávání;
- Na základě diskuzí o Bílé knize terciárního vzdělávání je pro rok 2008 plánována příprava nového zákona o terciárním vzdělávání.

VI. VAZBA NPR A OPATŘENÍ FINANCOVANÝCH ZE SF EU

Evropský kontext vazeb Lisabonské strategie pro růst zaměstnanost a kohezní politiky Evropské unie na období 2007-2013

Cílem kohezní politiky Evropské unie je posilování hospodářské a sociální soudržnosti a snižování rozdílů meziregionálního rozvoje včetně odstraňování bariér zaostalosti nejvíce znevýhodněných oblastí.

Pro přípravu programů kohezní politiky na období 2007-2013 byla jedním z nejvýznamnějších impulsů obnovená Lisabonská agenda. Evropská komise a Evropská rada v řadě svých dokumentů⁵⁴ vyzvala k propojení opatření Národních programů reforem a opatření programů kohezní politiky. Tento impuls se promítl i do konkrétních ustanovení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, která ukládají povinnost vyčlenit konkrétní výši výdajů na splnění cílů integrovaných hlavních směrů hospodářských politik pro růst a zaměstnanost (2005-2008) stanovených v rozhodnutí Rady 2005/600/ES ze dne 12. července 2005 (tzv. earmarking). Jde o povinnost vyčlenit 60 % výdajů v rámci cíle „Konvergence“ a 75 % výdajů v rámci cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“.

Mezi základní priority programů podporovaných politikou soudržnosti patří:

- zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a ochranou jejich životního prostředí;
- podpora inovací, podnikavosti a růstu hospodářství založeném na znalostech a dostatečných kapacitách pro výzkum a inovace, včetně využívání nových informačních a komunikačních technologií;
- vytváření většího počtu a zároveň kvalitnějších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a rovněž na základě zvyšování investic do lidského kapitálu.

Koordinace Národního programu reforem, Národního strategického referenčního rámce a dalších dokumentů na národní úrovni

Národní strategický referenční rámec je dokument, který zajišťuje soulad finanční pomoci ze strukturálních fondů Evropské unie a strategických obecných zásad Společenství pro soudržnost. Jeho úkolem je rovněž určovat propojení mezi prioritami Společenství a Národního programu reforem.

Mezi nejdůležitější reformní kroky Národního programu reforem, na které reaguje Národní strategický referenční rámec, patří vytvoření prostředí stimulujícího výzkum, vývoj a inovace včetně komerčního využití výsledků výzkumných a vývojových aktivit v ekonomické praxi. Dalšími oblastmi, na něž se reformy zaměřují, jsou modernizace a rozvoj dopravních, informačních a komunikačních sítí a vytváření kvalitního podnikatelského prostředí usnadňujícího zakládání nových společností a vykazujícího celkově nízkou administrativní zátěž pro zúčastněné subjekty. V oblasti zaměstnanosti jde především o flexibilitu trhu práce a u začleňování osob na trhu práce je pozornost soustředěna na osoby zejména na počátku a na konci profesní kariéry. Reformy z oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří

⁵⁴ Např. jamí zasedání Evropské rady v roce 2006, Čtvrtá zpráva o pokroku v oblasti soudržnosti z 12. 6. 2006.

možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se trhu práce.

Od začátku tvorby Národního strategického referenčního rámce byl brán zřetel na úzkou souvislost s opatřeními Národního programu reforem, tak aby nedocházelo k nekonzistenci či neslučitelnosti navržených priorit. Opatření zmíněná v mikroekonomické části a části zaměstnanost patří mezi strategické cíle Národního strategického referenčního rámce, a lze je proto spolufinancovat finančními prostředky strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti. Provázanost těchto dvou částí je též zajištěna samotným zaměřením jednotlivých operačních programů na oblast výzkumu, vývoje a inovací nebo např. lidských zdrojů.

Vztahy mezi správou národních programů reforem a programy politiky soudržnosti byly posíleny díky novým mechanismům podávání zpráv zavedeným jak v rámci Lisabonské strategie, tak i kohezní politiky. Tyto paralelní postupy zahrnují pravidelné podávání zpráv o přispění politiky soudržnosti k většímu růstu a zaměstnanosti a umožňují křížovou kontrolu mezi oběma oblastmi v zájmu zajištění konzistence.

Příspěvek operačních programů k pokroku Lisabonské strategie budou členské státy podle čl. 29 nařízení Rady ES1083/2006 popisovat ve svých výročních zprávách o provádění operačních programů a konkrétní údaje o jejich přínosu k naplňování lisabonského procesu budou zmíněny v tzv. Strategických zprávách. Ty budou předloženy Evropské komisi do konce roku 2009 a 2012 a na jejich základě Komise v letech 2010 a 2013 vydá zprávu obsahující shrnutí příspěvků jednotlivých států a také vyjádření týkajícího se vhodnosti a potřeby přizpůsobit programy novým výzvám.

Na národní úrovni je Národní program reforem (2005-2008) jedním z dokumentů, který byl využit pro zpracování Strategie regionálního rozvoje na léta 2007-2013, jež byla schválena 17. května 2006. Tato strategie je zpracována na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. V rámci přípravy Národního programu reforem (2008-2010) by měl být brán zřetel i na tzv. „Lisabonský paradox“⁵⁵.

⁵⁵ Situace, kdy se strategie rozvoje měst a regionů s obnovenou Lisabonskou strategií ve strategickém záměru shodují, obecně je Lisabonská strategie však vnímána tak, že její příspěvek k cílům regionálních opatření je spíše malý.

Tabulka 3. Earmarking v operačních programech 2007-2013

Operační program	Alokace (v mld. EUR) ^{a)}	Z toho earmarking (v %) ^{b)}
OP Doprava <i>Konvergence</i>	5,77	84,25
OP Životní prostředí <i>Konvergence</i>	4,92	22,32
OP Podnikání a inovace <i>Konvergence</i>	3,04	93,15
OP Lidské zdroje a zaměstnanost <i>Konvergence</i>	1,84	83,25
<i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	1,81	
	0,03	
OP Výzkum a vývoj pro inovace <i>Konvergence</i>	2,07	96,50
Integrovaný OP <i>Konvergence</i>	1,58	31,93
<i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	1,55	
	0,03	
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost <i>Konvergence</i>	1,83	88,40
<i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	1,81	
	0,02	
OP Technická pomoc <i>Konvergence</i>	0,24	0,00
<i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	0,24	
	0,001	
OP Praha Konkurenceschopnost <i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	0,23	76,17
OP Praha Adaptabilita <i>Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost</i>	0,11	96,54
ROP NUTS II Severozápad <i>Konvergence</i>	0,75	5,76
ROP NUTS II Moravskoslezsko <i>Konvergence</i>	0,72	18,53
ROP NUTS II Jihovýchod <i>Konvergence</i>	0,7	4,96
ROP NUTS II Střední Morava <i>Konvergence</i>	0,66	9,15
ROP NUTS II Severovýchod <i>Konvergence</i>	0,66	8,47
ROP NUTS II Jihozápad <i>Konvergence</i>	0,62	4,49
ROP NUTS II Střední Čechy <i>Konvergence</i>	0,56	5,77
Celkem Konvergence	25,88	57,15
Celkem Regionální konkurenceschopnost	0,42	73,15

Pramen: a) Národní strategický referenční rámec, alokace pro rozpočtové období 2007 – 2013

b) Monitorovací systém strukturálních fondů a Fondu soudržnosti MSC2007, 24. 6. 2008